ABCcover_opisth_Layout 1 06/02/2014 9:06 π.μ. Page 1

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο σχολείο

«ΑΒΓ: Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο σχολείο - Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» είναι ένα φιλικό προς το χρήστη εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων καλύπτοντας μια σειρά από βασικά ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων. Προσφέρει πρακτικές συμβουλές προς τους δασκάλους αλλά και τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι επιθυμούν να εντάξουν τη γνώση και τη σημασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε παιδιά πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης διαθέτει προτάσεις για την ανάπτυξη σχετικών διδακτικών δραστηριοτήτων. Το βιβλίο δεν έχει την πρόθεση να επιβαρύνει ένα ήδη υπερφορτωμένο σχολικό πρόγραμμα, αλλά ως βοήθημα να εντάξει την έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα μαθήματα που ήδη διδάσκονται στα σχολεία.

ISBN: 978-618-81011-0-4

ΑΒΓ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο σχολείο

Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 1

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο σχολείο

Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

πράσινο ινστιτούτο

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 2

Το υλικό που περιέχεται σε αυτήν τη σειρά μπορεί να αναπαραχθεί ελεύθερα, με την προϋπόθεση ότι θα αναφέρεται η πηγή προέλευσης και επίσης ένα αντίγραφο της έκδοσης που περιλαμβάνει το ανατυπωμένο υλικό θα αποστέλλεται στην Ύπατη Αρμοστεία Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, στη διεύθυνση: 1211 Geneva 10, Switzerland.
Ό,τι χρησιμοποιείται και η παρουσίαση του υλικού σ' αυτή την έκδοση δεν εκφράζουν οποιαδήποτε άποψη εκ μέρους της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών όσον αφορά τη νόμιμη αναγνώριση μίας χώρας, πόλης ή περιοχής, ή των αρχών εξουσίας, ούτε σχετικά με την οριοθέτηση των συνόρων και των ορίων τους.

Το βιβλίο «ΑΒΓ - Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο - Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» εκδόθηκε από και για τα Ηνωμένα Έθνη.

This is an unofficial translation, for which the
Green Institute takes full responsibility.
Αυτή είναι ανεπίσημη μετάφραση, για την οποία
το Πράσινο Ινστιτούτο φέρει την πλήρη ευθύνη.

«ABC - Teaching Human Rights - Practical activities
for primary and secondary schools»
© 2004 United Nations for the English edition
© 2013 United Nations for the Greek edition
All rights reserved worldwide

«ΑΒΓ - Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο - Πρακτικές δραστηριότητες
για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης»
© 2004 Ηνωμένα Έθνη για την αγγλική έκδοση
© 2013 Ηνωμένα Έθνη για την ελληνική έκδοση
Όλα τα δικαιώματα διατηρούνται παγκοσμίως

Το παρόν βιβλίο είναι έκδοση του Πράσινου Ινστιτούτου

Φωτογραφίες: Shutterstock.com
Εικονογράφηση: F. Sterpin
Επιμέλεια Γραφικών: Louma productions
Μετάφραση: Φωτεινή Αναστασίου
Σύμβουλος Έκδοσης: Μύριαμ Καρέλα

ISBN: 978-618-81011-0-4

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 3

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο ελληνικό σχολείο: Μια συμβολή στις ανάγκες της ελληνικής εκπαίδευσης σε μια δύσκολη συγκυρία

Το παρόν βιβλίο είναι μετάφραση αντίστοιχου βιβλίου που εξέδωσε η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στόχο έχει να προτείνει κάποιες πρακτικές δραστηριότητες για το πώς οι εκπαιδευτικοί προσχολικής, πρωτοβάθμιας αλλά και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορούν να εντάξουν ζητήματα που άπτονται των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο πρόγραμμα σπουδών των τάξεων στις οποίες διδάσκουν.

Το βιβλίο εκδόθηκε ως συνεισφορά στη Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1995-2004). Παρόλο που η Δεκαετία τελείωσε, το βιβλίο συνεχίζει και είναι πιο επίκαιρο παρά ποτέ. Τα Ηνωμένα Έθνη, θέτοντας την εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων ως μία από τις προτεραιότητές τους και παράλληλα επιθυμώντας να συνεχίσουν να κτίζουν στα θετικά αποτελέσματα της Δεκαετίας, προκήρυξαν τη 10η Δεκεμβρίου του 2004 το Παγκόσμιο Πρόγραμμα για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, το οποίο άρχισε το 2005 και συνεχίζεται έως σήμερα. Επιπλέον, για να δώσουν έμφαση στη σπουδαιότητα αυτής της διαδικασίας, υιοθέτησαν στις 19 Δεκεμβρίου του 2011 τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Σ' όλο το βιβλίο αξιοποιείται ο όρος «εκπαίδευση» με έναν ολιστικό τρόπο, παρόμοιο με τον τρόπο που τέθηκε και αξιοποιήθηκε ο όρος «παιδεία» στην κλασική εποχή, όταν σήμαινε ένα συνολικό πρόγραμμα διάπλασης χαρακτήρα και προετοιμασίας για έναν τρόπο ζωής. Η εκπαίδευση ανθρώπινων δικαιωμάτων επιδιώκει να θέσει τις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο κέντρο των προσωπικών αρχών, των νοοτροπιών και των συμπεριφορών των παιδιών, ώστε να βοηθηθούν να γίνουν υπεύθυνοι και ενήμεροι πολίτες.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 4

Η περίοδος που ζούμε είναι αμφίσημη. Η κατοχύρωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και η ανάγκη προσήλωσης σ' αυτά αμφισβητούνται είτε από τους κήρυκες της μισαλλοδοξίας, οι οποίοι ποτέ δεν τα είδαν με καλό μάτι, είτε από τους ίδιους τους κήρυκες των ανθρώπινων δικαιωμάτων, οι οποίοι βλέπουν ευκολότερο να τα αξιοποιούν θεωρητικά, ενώ στην πράξη τα παραβιάζουν κατά το δοκούν.

Η θέση μας ως Πράσινο Ινστιτούτο είναι ειλικρινής, αταλάντευτη κι αδιαπραγμάτευτη. Στηρίζουμε τα ανθρώπινα δικαιώματα, γιατί τα θεωρούμε ένα βήμα προς τα εμπρός στην πορεία της ανθρώπινης ιστορίας. Θεωρούμε ότι δεν μπορούμε να μιλάμε για το μέλλον αρνούμενοι τις εμπειρίες της ιστορίας. Στις τελευταίες συμπεριλαμβάνονται άπειρες μελανές σελίδες ταπείνωσης, προσβολών, θανάτου και μιζέριας, στο όνομα κάθε φορά μιας αποκαλούμενης «ανώτερης αξίας». Για μας δεν υπάρχει μεγαλύτερη αξία από τη ζωή αυτή καθαυτή.

Το βιβλίο αυτό προορίζεται για εκπαιδευτικούς στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα εργαλείο στην τάξη, στην εκπαιδευτική πράξη. Οι εκπαιδευτικοί άλλωστε δεν έχουμε το δικαίωμα να κάνουμε διακρίσεις ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριές μας. Οι μαθητές μας είναι πάνω απ' όλα παιδιά-μαθητές και όλες οι άλλες πιθανές ταυτότητές τους ακολουθούν.

Με τα παραπάνω στο μυαλό, θέλω να ευχαριστήσω από καρδιάς όλους όσοι συμμετείχαν με τον έναν ή τον άλλο τρόπο στην ολοκλήρωση αυτής της προσπάθειας. Είθε να προσθέσουμε ένα λιθαράκι στον συνεχή αγώνα, που ως στόχο έχει ένα μέλλον στηριγμένο στην ισότητα, στην αλληλεγγύη και στη δικαιοσύνη που είναι άρρηκτα δεμένες με το σεβασμό των ανθρώπινων δικαιωμάτων παντού και πάντα.

Κώστας Λουκέρης,
εκπαιδευτικός – πολιτικός επιστήμονας,
Πρόεδρος,
Πράσινο Ινστιτούτο

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 5

Πρόλογος

Το βιβλίο **«ΑΒΓ: Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο - Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης»** αναφέρεται στη διαδικασία διδαχής και εκμάθησης της σπουδαιότητας της «αξιοπρέπειας και αξίας του ανθρώπου», στοιχείο που αποτελεί «το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο» (Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, προοίμιο). Αναφέρεται επίσης στα πανανθρώπινα δικαιώματα.

Δεν πρόκειται απλώς για μαθήματα που διδάσκονται στην αίθουσα διδασκαλίας, αλλά για μαθήματα ζωής - σε άμεση σχέση με την καθημερινότητα και τα βιώματά μας. Με αυτή την έννοια, εκπαίδευση γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν σημαίνει μόνο διδασκαλία και εκμάθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, αλλά και υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων: ο θεμελιώδης ρόλος του βιβλίου είναι να ενδυναμώσει κάθε άτομο ως προς την υπεράσπιση των δικών του δικαιωμάτων αλλά και εκείνων που αφορούν άλλους. Αυτή η ενδυνάμωση αποτελεί μια σημαντική επένδυση για το μέλλον, που στοχεύει σε μια δίκαιη κοινωνία στην οποία όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ατόμων εκτιμώνται, υπολογίζονται και γίνονται σεβαστά.

Το βιβλίο αυτό αποτελεί μια συνεισφορά του τομέα στον οποίο προϊσταμαι για τη Δεκαετία Εκπαίδευσης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών (1995-2004), κατά τη διάρκεια της οποίας κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμοί, μη κυβερνητικοί οργανισμοί, επαγγελματικοί συνεταιρισμοί, όλοι οι τομείς του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ενθαρρύνθηκαν να ιδρύσουν φορείς και να επικεντρώσουν τις προσπάθειές τους στη διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ο θεσμός της Δεκαετίας μας παρέχει ένα παγκόσμιο πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούμε να δουλέψουμε όλοι μαζί. Πράγματι, η συνειδητοποίηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι κοινή ευθύνη και η πραγμάτωσή τους εξαρτάται εξολοκλήρου από τη συνεισφορά του καθενός μας. Ελπίζω ότι αυτό το βιβλίο και άλλες πρωτοβουλίες που

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 6

βασίζονται σε αυτό, θα οδηγήσουν πολλά άτομα που εργάζονται ως δάσκαλοι ή εκπαιδευτικοί σε όλο τον κόσμο να γίνουν πρεσβευτές της αλλαγής.

Θα ήθελα να απευθύνω ευχαριστίες στα άτομα και στους οργανισμούς που υποστήριξαν τον τομέα μου κατά την προετοιμασία αυτού του βιβλίου και ιδιαίτερα τον Ralph Pettman ο οποίος επεξεργάστηκε την πρώτη έκδοση το 1989, τη Nancy Flowers που εργάστηκε στη διόρθωση και την αναβάθμιση αυτής της έκδοσης, τη Margot Brown, τη Felisa Tibbitts και τη Διεύθυνση Προώθησης Ποιοτικής Εκπαίδευσης της UNESCO που παρείχε χρήσιμα σχόλια και προτάσεις βελτίωσης.

Sergio Vieira de Mello
Ύπατος Αρμοστής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων
των Ηνωμένων Εθνών
Μάρτιος 2003

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 7

Περιεχόμενα

Εισαγωγή: Χρησιμοποιώντας το «ΑΒΓ: Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο σχολείο» **9**

Κεφάλαιο Πρώτο: Θεμελιώδεις αρχές της Εκπαίδευσης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων ..13

Η ανάπτυξη του νομικού πλαισίου των ανθρώπινων δικαιωμάτων 14

Η προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων 18

Η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1995 – 2004) 20

Η διαδικασία εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα σχολεία 21

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων 24

Η διδασκαλία *σχετικά με* και *υπέρ* των ανθρώπινων δικαιωμάτων..... 26

Δικαιώματα και υποχρεώσεις 27

Διδασκαλία και κήρυγμα - η δράση μιλά δυνατότερα από τις λέξεις 28

Η αντιμετώπιση δύσκολων ζητημάτων 30

Παιδαγωγικές τεχνικές για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων 31

Αξιολόγηση 37

Κεφάλαιο Δεύτερο: Θέματα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για Νηπιαγωγεία και Κατώτερες τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης **39**

Αυτοπεποίθηση και κοινωνικός σεβασμός 40

Διευθετώντας τις συγκρούσεις 41

Αντιμετωπίζοντας διακρίσεις και προκαταλήψεις 42

Εκτιμώντας τις ομοιότητες και τις διαφορές 43

Ενθαρρύνοντας την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση 44

Κτίζοντας εμπιστοσύνη 51

Δημιουργώντας κανόνες στη σχολική αίθουσα 53

Κατανοώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα 55

Παρουσιάζοντας τα δικαιώματα του παιδιού 57

Κεφάλαιο Τρίτο: Θέματα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για τις ανώτερες τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση **61**

Προστασία της ζωής - το άτομο μέσα στην κοινωνία 62

Πόλεμος, ειρήνη και ανθρώπινα δικαιώματα 65

Κυβέρνηση και νόμος 71

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, γνώμης και έκφρασης 78

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή 81

Η ελευθερία συνάθροισης και συμμετοχής στα δημόσια ζητήματα 83

Κοινωνική και πολιτιστική ευημερία 85

Διάκριση 87

1. Διάκριση - στερεότυπα 88

2. Διάκριση - χρώμα ή φυλή 89

3. Διάκριση - ομάδες μειονοτήτων 91

4. Διάκριση - φύλο 94

5. Διάκριση - αναπηρία 99

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση 100

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 8

Ανάπτυξη και περιβάλλον 104
Οικονομική ανάπτυξη και αλληλοεξάρτηση 113
Επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα 116
Κατανοώντας τα Ηνωμένα Έθνη 119
Δημιουργώντας μια κοινότητα ανθρώπινων δικαιωμάτων 121
Παίρνοντας το «σφυγμό» των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο σας 122
Είναι μόνο η αρχή....126

Παραρτήματα

1. Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1948)....129
2. Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού 139
3. Σύντομη εισαγωγή στην ορολογία του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα....169
4. Επιλεγμένοι οργανισμοί 175
5. Άλλα επιλεγμένα σχολικά βοηθήματα 185

Συντομογραφίες

CEDAW	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών
CRC	Convention on the Rights of the Child
ΣΔΠ	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών
ICERD	International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών των Φυλετικών Διακρίσεων
ICRC	International Committee of the Red Cross Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού
ILO	International Labour Organization Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
OHCHR	Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
UDHR	Universal Declaration of Human Rights
ΟΔΑΔ	Οικουμενική Διακήρυξη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
UNDP	United Nations Development Programme Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών
UNEP	United Nations Environment Programme Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
UNICEF	United Nations Children's Fund Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά
WHO	World Health Organization Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 9

Εισαγωγή

Χρησιμοποιώντας το βιβλίο «ΑΒΓ: Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο»

Το βιβλίο «ΑΒΓ: **Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο** - Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» είναι ένα φιλικό προς το χρήστη εγχειρίδιο για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων καλύπτοντας μια σειρά από βασικές αρχές ανθρώπινων δικαιωμάτων. Προσφέρει πρακτικές συμβουλές προς τους εκπαιδευτικούς αλλά και άλλους εκπαιδευτές οι οποίοι θέλουν να ενισχύσουν τη συναίσθηση και τη σημασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς και τη δράση ανάμεσα σε μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επίσης διαθέτει προτάσεις για την ανάπτυξη σχετικών δραστηριοτήτων. Δεν έχει την πρόθεση να επιβαρύνει ένα ήδη υπερφορτωμένο σχολικό πρόγραμμα, αλλά ως βοήθημα να εντάξει την έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα μαθήματα που ήδη διδάσκονται στα σχολεία.

Έχουν γίνει πολλές έρευνες σχετικά με το πώς αναπτύσσουν, καθώς μεγαλώνουν, την κριτική τους ικανότητα τα παιδιά και οι νέοι. Όλοι οι μαθητές, ως μέλη μιας σχολικής τάξης, δεν αντιλαμβάνονται απαραίτητα πλήρως κάθε βασικό κανόνα που αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα: Η πίεση προς τους μαθητές να κατανοήσουν τα πάντα γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα από την αρχή πιθανόν να προκαταλάβει την ειλικρινή διάθεση όσων σκέφτονται ή αισθάνονται και ίσως ακόμη να εμποδίσει την περαιτέρω πρόοδό τους. Αυτό το βιβλίο υποθέτει ότι όλα τα ανθρώπινα όντα ωφελούνται από την ευκαιρία που τους δίνεται να εξερευνήσουν τα ζητήματα των δικαιωμάτων και πως φτάνοντας στην ηλικία των δέκα περίπου ετών, οι μαθητές που είχαν αυτή την ευκαιρία, να αποκτήσουν την ικανότητα για έντονο και βαθύ στοχασμό, πολύ περισσότερο από το συνηθισμένο. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες απαιτούν ελάχιστα επιπλέον υλικά. Αντιθέτως,

απευθύνονται στην πλουσιότερη πηγή με την οποία καλούνται να εργασθούν οι δάσκαλοι: τους μαθητές και τις εμπειρίες τους από την καθημερινή ζωή.

Στο **1ο Κεφάλαιο** εξηγούνται οι βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων και οι θεμελιώδεις αρχές της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Γίνεται ανασκόπηση του βασικού περιεχομένου και της μεθοδολογίας και περιγράφονται οι τεχνικές συμμετοχής.

Το **2ο Κεφάλαιο** προορίζεται για τους δασκάλους της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, προτείνοντας τρόπους γαλούχησης των μικρών παιδιών με το να τονίζουν την ατομική τους αξία και εκείνη των άλλων, μέσω βοηθημάτων που υπενθυμίζουν τις βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ισότητα.

Το **3ο Κεφάλαιο** περιλαμβάνει δραστηριότητες για τις μεγαλύτερες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και για μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με πιο περίπλοκο και εξειδικευμένο περιεχόμενο και προβάλλει επίκαιρα ζητήματα.

Οι δραστηριότητες στο **2ο και 3ο Κεφάλαιο** επιδιώκουν να αποκτήσουν οι μαθητές βαθύτερη επίγνωση των ζητημάτων που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο, αλλά και μέσα στη σχολική τάξη και την κοινότητά τους. Έχουν ως στόχο να διεγείρουν τη σκέψη και τη διάθεση για έρευνα, καθώς και να οικοδομήσουν δεξιότητες ενός ενεργού πολίτη σε μια δημοκρατία. Είναι επίσης σημαντικό οι μαθητές να διασκεδάζουν με τις δραστηριότητες. Καλύτερα να εγκαταλειφθεί ή να διακοπεί μια δραστηριότητα στην περίπτωση που οι μαθητές δεν δείχνουν ενδιαφέρον.

Κάθε δραστηριότητα ακολουθείται από παραπομπές σε άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, δύο κείμενα των Ηνωμένων Εθνών τα οποία παρουσιάζονται στο 1ο Κεφάλαιο και αναπαράγονται αντίστοιχα στο **Παράρτημα 1** και **Παράρτημα 2**. Οι παραπομπές έχουν στόχο να υπογραμμίσουν τους όρους του διεθνούς δικαίου που χρησίμευσαν ως πηγή έμπνευσης για κάθε δραστηριότητα. Παρ' όλα αυτά, οι δραστηριότητες δεν είναι απαραίτητο να αντικατοπτρίζουν το πλήρες πεδίο και την έκταση των δικαιωμάτων όπως περιλαμβάνονται στα κείμενα που προαναφέραμε τα οποία αναγνωρίζονται από τη διεθνή νομοθεσία. Το **Παράρτημα 3** περιλαμβάνει μια

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 11

σύντομη εισήγηση στην ορολογία που χρησιμοποιείται στη νομολογία του διεθνούς δικαίου.

Το βιβλίο «ΑΒΓ: Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο - Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» είναι ένα από τα πολλά διαθέσιμα παγκοσμίως για την προώθηση της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε παιδιά της σχολικής ηλικίας. Μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο εκκίνησης για περαιτέρω έρευνα και μελέτη πάνω στο θέμα, με την προοπτική να αναπτυχθούν κατάλληλα πολιτισμικά βοηθήματα σε όλα τα διδακτικά επίπεδα, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συνδυασμό με ή συμπληρωματικά προς άλλα βοηθήματα και υλικό που υπάρχουν από τοπικούς φορείς (κρατικοί οργανισμοί, εθνικοί θεσμοί ανθρώπινων δικαιωμάτων, μη κυβερνητικοί οργανισμοί και άλλοι κοινωνικοί φορείς), στους οποίους οι δάσκαλοι και οι χρήστες (του βιβλίου) μπορούν να απευθύνονται για βοήθεια και υποστήριξη.

Στο **Παράρτημα 5** υπάρχουν διδακτικές πηγές που έχουν δημιουργηθεί σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο. Επίσης βοηθήματα και υλικά, περιλαμβανομένων και διαφόρων κειμένων για τα οποία γίνεται λόγος στο βιβλίο, μπορούν να αποκτηθούν, μεταξύ άλλων, από τους οργανισμούς που αναφέρονται στο **Παράρτημα 4** και τα κατά τόπους γραφεία τους.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 12

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 13

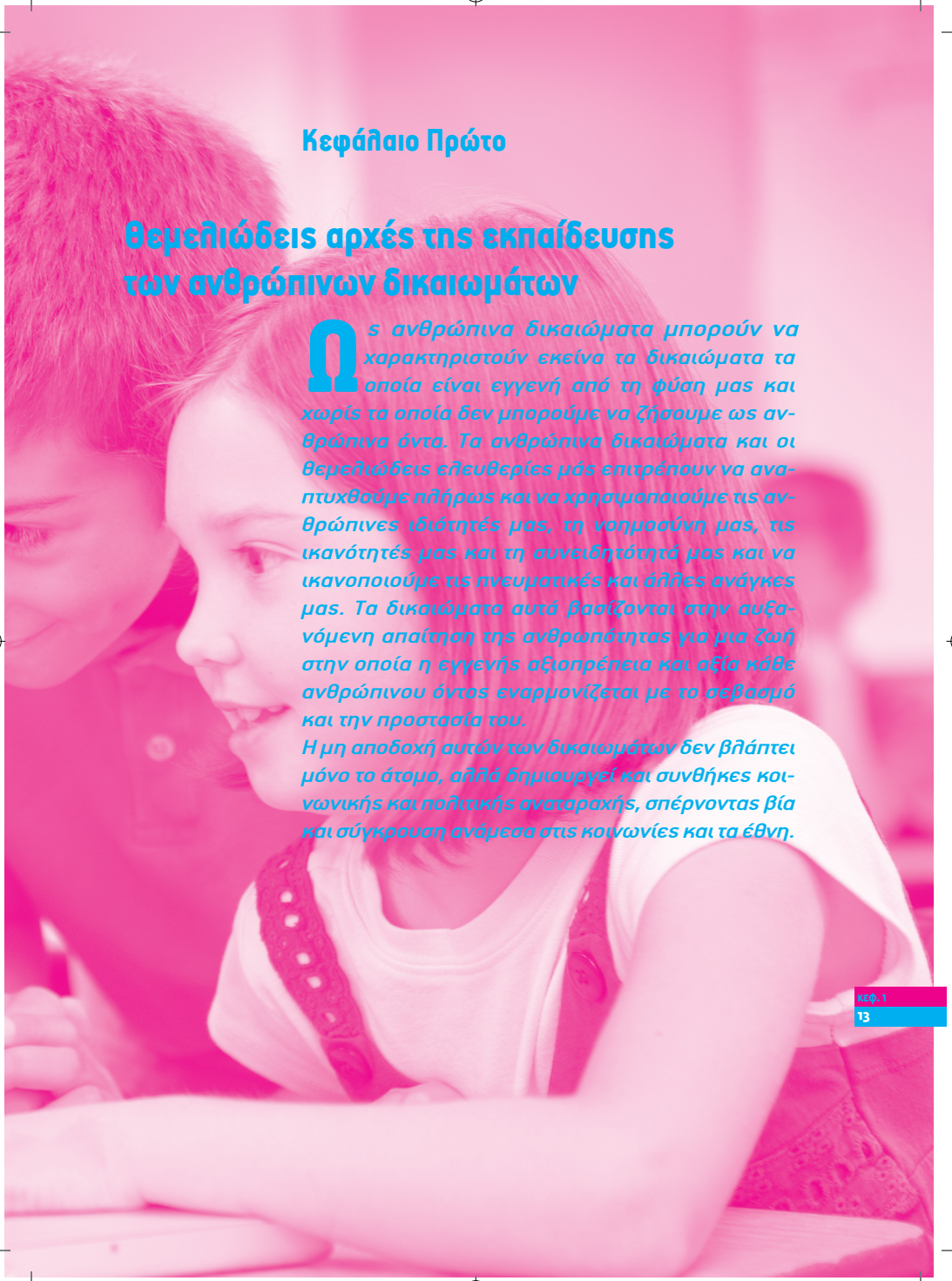

Κεφάλαιο Πρώτο

Θεμελιώδεις αρχές της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να χαρακτηριστούν εκείνα τα δικαιώματα τα οποία είναι εγγενή από τη φύση μας και χωρίς τα οποία δεν μπορούμε να ζήσουμε ως ανθρώπινα όντα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες μάς επιτρέπουν να αναπτυχθούμε πλήρως και να χρησιμοποιούμε τις ανθρώπινες ιδιότητές μας, τη νοημοσύνη μας, τις ικανότητές μας και τη συνειδητότητά μας και να ικανοποιούμε τις πνευματικές και άλλες ανάγκες μας. Τα δικαιώματα αυτά βασίζονται στην αυξανόμενη απαίτηση της ανθρωπότητας για μια ζωή στην οποία η εγγενής αξιοπρέπεια και αξία κάθε ανθρώπινου όντος εναρμονίζεται με το σεβασμό και την προστασία του.

Η μη αποδοχή αυτών των δικαιωμάτων δεν βλάπτει μόνο το άτομο, αλλά δημιουργεί και συνθήκες κοινωνικής και πολιτικής αναταραχής, σπέρνοντας βία και σύγκρουση ανάμεσα στις κοινωνίες και τα έθνη.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 14

Η ανάπτυξη του νομικού πλαισίου των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Η ιστορία της δημιουργίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει τις ρίζες της σε όλα τα μεγάλα παγκόσμια γεγονότα, καθώς και στους αγώνες για αξιοπρέπεια, ελευθερία και ισότητα. Παρ' όλα αυτά, τα ανθρώπινα δικαιώματα απόκτησαν επίσημη και παγκόσμια αναγνώριση με την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών.

Οι θηριωδίες του Β' Παγκόσμιου πολέμου και ο αγώνας των αποικιοκρατούμενων κρατών για ανεξαρτησία στάθηκαν η αιτία της δημιουργίας ενός οργανισμού από όλες τις χώρες του κόσμου για να αντιμετωπιστούν οι επιπτώσεις του πολέμου και, πιο συγκεκριμένα, να προληφθεί η επανάληψη τέτοιων αποκρουστικών γεγονότων. Αυτός ο οργανισμός πήρε τον τίτλο Ηνωμένα Έθνη.

Όταν ιδρύθηκαν τα Ηνωμένα Έθνη το 1945, επαναβεβαιώθηκε η πίστη όλων των λαών που συμμετείχαν στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα μνημονεύονται στην ιδρυτική Χάρτα ως πρωταρχικής σημασίας για τον οργανισμό και έχουν παραμείνει έκτοτε το ίδιο σημαντικά.

Ένα από τα πιο σημαντικά επιτεύγματα του νεοσυσταθέντος Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ήταν η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (UDHR),[1] η οποία υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Αυτό το ισχυρό έγγραφο εξακολουθεί να ασκεί τεράστια επιρροή στις ζωές των ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Ήταν η πρώτη φορά στην ιστορία που ένα έγγραφο το οποίο εθεωρείτο ότι έχει παγκόσμια αξία και σημασία, υιοθετήθηκε από έναν διεθνή οργανισμό. Ήταν επίσης η πρώτη φορά που τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες διατυπώθηκαν με τόση λεπτομέρεια.

Όταν υιοθετήθηκε η Διακήρυξη έτυχε παγκόσμιας υποστήριξης. Παρά το ότι τα πενήντα οκτώ κράτη-μέλη που συνιστούσαν τα Ηνωμένη Έθνη την εποχή εκείνη διέφεραν ως προς την ιδεολογία,

1. Για το πλήρες κείμενο και την απλουστευμένη έκδοση της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, βλ. Παράρτημα 1.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 15

το πολιτικό σύστημα, το θρησκευτικό και πολιτιστικό πλαίσιο και το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο ανάπτυξης, η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων αποτελούσε μια κοινή δήλωση αμοιβαίων στόχων και φιλοδοξιών - ένα όραμα του κόσμου όπως το ήθελε η διεθνής κοινότητα.

Η Διακήρυξη αναγνωρίζει ότι η «εγγενής αξιοπρέπεια... όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας είναι ο θεμέλιος λίθος της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο» και συνδέεται με την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα οποία προσβλέπει κάθε ανθρώπινο ον. Συγκεκριμένα, το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου, το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης, το δικαίωμα να αποζητά και να λαμβάνει άσυλο, λόγω κατατρεγμού, σε άλλες χώρες, το δικαίωμα να κατέχει περιουσία, το δικαίωμα ελευθερίας στην άποψη και την έκφραση, το δικαίωμα στην εκπαίδευση, το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, συνείδησης και θρησκεύματος και το δικαίωμα, μεταξύ άλλων, απελευθέρωσης από βασανιστήρια και ταπεινωτική μεταχείριση. Αυτά αποτελούν εγγενή δικαιώματα όλων των κατοίκων του παγκόσμιου χωριού (γυναικών, ανδρών, παιδιών και όλων των κοινωνικών ομάδων, είτε βρίσκονται σε κατάσταση μειονεξίας είτε όχι) και δεν είναι «δώρα» τα οποία μπορούν να αποσυρθούν, παρακρατηθούν ή παραχωρηθούν σύμφωνα με τις διαθέσεις ή τη θέληση κάποιου.

Η Έλεανορ Ρούσβελτ, η οποία προέδρευσε στην Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών τα πρώτα χρόνια, έδωσε έμφαση τόσο στην παγκοσμιότητα αυτών των δικαιωμάτων, όσο και στην ευθύνη που συνεπάγονται, όταν έθεσε το ερώτημα:

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 16

Από πού, τελικά, ξεκινούν τα παγκόσμια ανθρώπινα δικαιώματα; Από τα μικρά μέρη, κοντά στο σπίτι μας - τόσο κοντά και τόσο μικρά που δεν μπορείς καν να τα βρεις σ' έναν παγκόσμιο χάρτη. Πρόκειται όμως για τον κόσμο ενός ατόμου. Η γειτονιά στην οποία ζει. Το σχολείο ή το κολέγιο στο οποίο φοιτά. Το εργοστάσιο, το αγρόκτημα ή το γραφείο όπου εργάζεται. Τέτοια είναι τα μέρη στα οποία κάθε άνδρας, κάθε γυναίκα και παιδί αναζητούν ισότιμη δικαιοσύνη, ίσες ευκαιρίες, ίση αξιοπρέπεια χωρίς διακρίσεις. Εάν αυτά τα δικαιώματα δεν έχουν νόημα σε αυτά τα μέρη, τότε έχουν ελάχιστο νόημα και οπουδήποτε αλλού. Χωρίς οι ενδιαφερόμενοι πολίτες να τα υποστηρίξουν κοντά στο σπίτι του καθενός, μάταια θα ψάχνουμε για πρόοδο στον κόσμο.[2]

Κατά τον εορτασμό της 50ής επετείου της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, το 1998, η Μαίρη Ρόμπινσον, Ύπατη Αρμοστής Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, αποκάλεσε τη Διακήρυξη ως «ένα από τα πλέον φιλόδοξα κι εμπνευσμένα επίσημα κείμενα της ανθρώπινης ιστορίας μας». Έχει αποτελέσει πρότυπο για πολλά εθνικά Συντάγματα και έχει πράγματι αναδειχθεί ως το πιο παγκοσμίως γνωστό κείμενο, καθώς έχει μεταφραστεί σε περισσότερες γλώσσες από οποιοδήποτε άλλο.[3]

Η Διακήρυξη έχει αποτελέσει έμπνευση για πάρα πολλά νομικά κείμενα υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων που επακολούθησαν, τα οποία όλα μαζί αποτελούν το διεθνές δίκαιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων.[4] Τα κείμενα αυτά περιλαμβάνουν το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (1966) και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (1966), διεθνείς συνθήκες που δεσμεύουν νομικά τα κράτη που συμμετέχουν σε αυτές. Η Οικουμενική Διακήρυξη και τα δύο Σύμφωνα αποτελούν τη Διεθνή Χάρτα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

2. Eleanor Roosevelt, "In Our Hands" (1958, από λόγο που εκφώνησε στη 10η επέτειο της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων).

3. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Οικουμενική Διακήρυξη, συμπεριλαμβανομένου και του κειμένου της Διακήρυξης (UDHR) σε περισσότερες από 330 γλώσσες και διαλέκτους, βλ. http://www.ohchr.org ή επικοινωνήστε με το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών.

4. Για μια σύντομη εισαγωγή στην ορολογία του διεθνούς δικαίου των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων λέξεων που χρησιμοποιούνται στο κεφάλαιο αυτό, όπως: «συνθήκη», «σύμβαση», «πρωτόκολλο» και «επικύρωση», βλ. Παράρτημα 3. Για μια πληρέστερη περιληπτική σύνοψη των διεθνών συμβάσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, βλ. http://www.ohchr.org ή επικοινωνήστε με το Γραφείο του Ύπατου Αρμοστή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 17

Οι Βασικές Συμβάσεις των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (UDHR), 1948

Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ICCPR), 1966		Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (ICESCR), 1966		
Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων (1951)	Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών των Φυλετικών Διακρίσεων (1965)	Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (1979)	Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων τρόπων Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας (1984)	Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)

Τα δικαιώματα που περιλαμβάνονται στη Διακήρυξη και στα δύο Σύμφωνα έχουν επεξηγηθεί αναλυτικά σε άλλες διεθνείς συνθήκες, όπως η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών των Φυλετικών Διακρίσεων (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination -1965), η οποία ορίζει ότι η διάδοση ιδεών που βασίζονται στη φυλετική υπεροχή ή το μίσος τιμωρούνται από το νόμο, και τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women - 1979), στην οποία θεσπίζονται μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την εξάλειψη της διάκρισης κατά των γυναικών στην πολιτική και δημόσια ζωή, την παιδεία, την εργασία, την υγεία, το γάμο και την οικογένεια.

Ιδιαίτερης σπουδαιότητας για όποιον ασχολείται με την εκπαίδευση αποτελεί η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Convention on the Rights of the Child)[5] η οποία θεσπίζει τις εγγυήσεις για τα δικαιώματα του παιδιού. Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε τη Σύμβαση το 1989 κι έκτοτε έχει επικυρωθεί από περισσότερες

5. Για το πλήρες κείμενο και την περιληπτική έκδοση της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, βλ. Παράρτημα 2.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 18

χώρες απ' ό,τι οποιαδήποτε άλλη συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Εκτός του να προσφέρει εγγύηση για την προστασία των παιδιών από κινδύνους και κακομεταχείριση και να προβαίνει σε ειδικές διατάξεις για την επιβίωση και την ευημερία των παιδιών, για παράδειγμα μέσω παροχής υγειονομικής περίθαλψης, εκπαίδευσης και οικογενειακής ζωής, η Σύμβαση χορηγεί επίσης στα παιδιά το δικαίωμα της κοινωνικής συμμετοχής και της λήψης αποφάσεων σε θέματα που τα αφορούν. Δύο Πρωτόκολλα έχουν υιοθετηθεί πρόσφατα σε σχέση με τη Σύμβαση: το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την Εμπορία Παιδιών, την Παιδική Πορνεία και Παιδική Πορνογραφία, και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την Ανάμειξη των Παιδιών σε Ένοπλη Σύρραξη (2000).

Η προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Από τη στιγμή που υιοθετήθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, τα ανθρώπινα δικαιώματα έγιναν κύριο αντικείμενο των Ηνωμένων Εθνών. Θέλοντας να τονίσει την οικουμενικότητα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ο Γενικός Γραμματέας Κόφι Ανάν στην 50ή επέτειο της Διακήρυξης είπε: «Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα δεν αποτελούν ξένο αντικείμενο για καμία χώρα και ενυπάρχουν σε όλα τα έθνη» και «χωρίς τα ανθρώπινα δικαιώματα καμία ειρήνη ή ευημερία δεν θα κρατήσει ποτέ για πολύ».

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 19

Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών προάγει τα ανθρώπινα δικαιώματα συνεχώς μέσα από δεκάδες διαφορετικούς μηχανισμούς και διαδικασίες: από ομάδες εργασίας και επιτροπές· από εργασίες, μελέτες και ανακοινώσεις· από συνέδρια, σχέδια δράσης και προγράμματα· από τις δεκαετίες δράσης· από έρευνες και επιμορφώσεις· από εθελοντικούς λογαριασμούς και καταπιστεύματα· από βοήθεια όλων των ειδών σε παγκόσμιο, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο· από τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων· από διερευνήσεις που διεξάγονται· και από πάμπολλες διαδικασίες που σχεδιάζονται για την προώθηση και προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Η προώθηση της κουλτούρας ανθρώπινων δικαιωμάτων υποστηρίζεται επίσης από τους εξειδικευμένους οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών, όπως ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (UNESCO), η Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF), η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO) και ο Διεθνής Οργανισμός Υγείας (WHO), καθώς κι από συναφή τμήματα της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών, όπως η Ύπατη Αρμοστεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (OHCHR). Επίσης πολλοί διεθνείς, περιφερειακοί και εθνικοί φορείς, όπως κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις, εργάζονται για την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που έγινε στη Βιέννη της Αυστρίας το 1993, 171 χώρες επανέλαβαν την πίστη τους για την οικουμενικότητα, το αδιαίρετο και την αλληλένδετη σχέση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και επαναβεβαίωσαν τη δέσμευσή τους στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Υιοθέτησαν τη Διακήρυξη της Βιέννης και το Πρόγραμμα Δράσης, το οποίο παρείχε το νέο «πλαίσιο σχεδιασμού, διαλόγου και συνεργασίας» για την υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και τη συμμετοχή ενεργών πολιτών σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 20

Η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1995-2004)

Ανάμεσα στις δράσεις για την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων η εκπαίδευσή τους κατέχει εξέχουσα θέση. Από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έχει καλέσει τα κράτη-μέλη και όλους τους κοινωνικούς φορείς να διαδώσουν αυτό το θεμελιώδες κείμενο και να διαφωτίσουν τους ανθρώπους σχετικά με το περιεχόμενό του. Το 1993 στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα επιβεβαιώθηκε η σπουδαιότητα της εκπαίδευσης, της επιμόρφωσης και της δημόσιας πληροφόρησης.

Σε απάντηση του αιτήματος της Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, το 1994, ανακήρυξε την περίοδο 1995-2004 ως Δεκαετία του ΟΗΕ για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Η Συνέλευση αποδέχθηκε ότι «η εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων πρέπει να περιλαμβάνει κάτι περισσότερο από παροχή πληροφοριών και ότι πρέπει να υποστηρίξει μια διεξοδική και διαρκή διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης και όλα τα κοινωνικά στρώματα θα μαθαίνουν πώς να σέβονται την αξιοπρέπεια των άλλων, καθώς και τα μέσα και τις μεθόδους διασφάλισης αυτού του σεβασμού σε όλες τις κοινωνίες».

Το Σχέδιο Δράσης για τη Δεκαετία παρέχει έναν ορισμό της έννοιας της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως συμφωνήθηκε από τις συμβάσεις της διεθνούς κοινότητας.[6] Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις η μορφή της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορεί να προσδιοριστεί ως «επιμόρφωση, διάδοση και πληροφόρηση με στόχο την ανοικοδόμηση μιας οικουμενικής κουλτούρας γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα, μέσω της μεταλαμπάδευσης γνώσης και δεξιοτήτων και τη διαμόρφωση και διάπλαση νοοτροπίας και συμπεριφοράς που θ' αφορά:

6. Συμπεριλαμβάνονται οι: Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (άρθρο 26.2), Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (άρθρο 13.1), Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 29.1) και Διακήρυξη της Βιέννης και Πρόγραμμα Δράσης (τμήμα Δ, παρ. 78 82).

α) Την ενδυνάμωση του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.
β) Την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και της έννοιας της αξιοπρέπειάς της.
γ) Την προώθηση της κατανόησης, της ανεκτικότητας, της ισότητας των φύλων και της φιλίας μεταξύ όλων των εθνών, αυτοχθόνων λαών, και φυλετικών, εθνικών, θρησκευτικών και γλωσσικών ομάδων.
δ) Την παροχή δυνατότητας σε όλα τα άτομα να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε μια ελεύθερη κοινωνία.
ε) Την περαιτέρω προαγωγή των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης». [7]

Το Σχέδιο Δράσης της Δεκαετίας προσφέρει μια στρατηγική για την προώθηση της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων μέσω της αξιολόγησης των αναγκών και της διαμόρφωσης αποτελεσματικών τακτικών, μέσω της επεξεργασίας και της ενίσχυσης προγραμμάτων και δυνατοτήτων σε διεθνές, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, μέσω της συντονισμένης ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού,μέσω της ενίσχυσης του ρόλου των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, μέσω της παγκόσμιας διάδοσης της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

Η διαδικασία εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα σχολεία

Για να θεωρηθεί βιώσιμη, ενιαία και αποτελεσματική μια εθνική στρατηγική για την ενσωμάτωση της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων σ' ένα εκπαιδευτικό σύστημα, θα χρειαστεί μια σειρά δράσεων, όπως:

• Την ενσωμάτωσή της στην εθνική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία ρυθμίζεται η εκπαίδευση στα σχολεία.

7. Βλ. Έγγραφο των Ηνωμένων Εθνών A/51/506/Add.1, appendix, para. 2 - διαθέσιμο στο http://www.ohchr.org ή επικοινωνήστε με το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 22

- Αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών και των σχολικών βιβλίων.
- Εισαγωγική και ενδοϋπηρεσιακή επιμόρφωση σε μεθοδολογίες σχετικές με τα ανθρώπινα δικαιώματα και την εκπαίδευσή τους.
- Διοργάνωση εξωσχολικών δραστηριοτήτων, που θα έχουν ως έδρα το σχολείο και θα απευθύνονται στην προσέγγιση της οικογένειας και της τοπικής κοινωνίας.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού.
- Ίδρυση δικτύων υποστήριξης δασκάλων και άλλων επαγγελματιών (από ομάδες που ασχολούνται με τα ανθρώπινα δικαιώματα, ομοσπονδίες εκπαιδευτικών, μη κυβερνητικών οργανώσεων ή επαγγελματικών συνεταιρισμών).

Ο τρόπος με τον οποίο διαμορφώνεται αυτή η διαδικασία σε κάθε χώρα εξαρτάται από τα εκπαιδευτικά συστήματα, τα οποία διαφέρουν και οπωσδήποτε από το βαθμό της διακριτικής ευχέρειας που έχουν οι εκπαιδευτικοί να θέτουν τους διδακτικούς στόχους και να τους επιτυγχάνουν. Ο εκπαιδευτικός βέβαια είναι πάντα το πρόσωπο-κλειδί που βοηθά να λειτουργήσουν οι νέες πρωτοβουλίες. Συνεπώς ο δάσκαλος έχει μεγάλη ευθύνη για τη μετάδοση του μηνύματος των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι δυνατότητες ποικίλλουν: οι αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων μπορούν να ενσωματωθούν στα ήδη υπάρχοντα σχολικά μαθήματα, όπως ιστορία, κοινωνική και πολιτική αγωγή, λογοτεχνία, τέχνη, γεωγραφία, γλώσσες και φυσικές επιστήμες ή μπορούν να ενταχθούν ως ένα συγκεκριμένο μάθημα. Η εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων μπορεί επίσης να επιδιωχθεί μέσω λιγότερο επίσημων εκπαιδευτικών χώρων, μέσα και έξω από τα σχολεία, όπως είναι οι δραστηριότητες μετά το σχολείο, οι λέσχες και οι συνελεύσεις νέων.

Ιδανικά, η κουλτούρα των ανθρώπινων δικαιωμάτων θα πρέπει να ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών (παρ' όλα αυτά στην πράξη, ιδιαίτερα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συνήθως αντιμετωπίζεται αποσπασματικά, ως μέρος θεσμοθετημένου προγράμματος κοινωνικών και οικονομικών επιστημών και των ανθρωπιστικών σπουδών).

Εξοικείωση των παιδιών με τις έννοιες των ανθρώπινων δικαιωμάτων **Προσέγγιση βήμα-βήμα**

Επίπεδα	Στόχοι	Έννοιες-κλειδί	Πρακτικές	Συγκεκριμένα προβλήματα γύρω από τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	Πρότυπα ανθρώπινων δικαιωμάτων, συστήματα & συνθήκες
Πρώιμη Παιδική Ηλικία					
Νηπιαγωγείο και πρώτες τάξεις πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ηλικία 3 - 7	• Αυτοεκτίμηση • Σεβασμός των γονέων & των δασκάλων • Σεβασμός των άλλων	• Εαυτός • Κοινότητα • Προσωπική Ευθύνη	• Καθήκον • Αμεροληψία • Αυτο-έκφραση / ακρόαση • Συνεργάζομαι / μοιράζομαι • Εργασία σε μικρές ομάδες • Ατομική εργασία • Κατανόηση αιτίας/αποτελέσματος • Ενσυναίσθηση • Δημοκρατία • Διευθέτηση συγκρούσεων	• Φυλετικές διακρίσεις • Διάκριση φύλων • Αδικία • Πληγώνοντας τους ανθρώπους (συναισθηματικά, σωματικά)	• Κανόνες στη σχολική αίθουσα • Οικογενειακή ζωή • Πρότυπα της κοινότητας • Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων • Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού
Όψιμη Παιδική Ηλικία	**Όλα τα ανωτέρω, συν**				
Ανώτερες τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ηλικία 8 - 11	• Κοινωνική ευθύνη • Πολιτική συμμετοχή • Διαχωρισμός «θέλω» από τις ανάγκες, από τα δικαιώματα	• Ατομικά δικαιώματα • Ομαδικά δικαιώματα • Ελευθερία • Ισότητα • Δικαιοσύνη • Κράτος Δικαίου • Κυβέρνηση • Ασφάλεια	• Εκτίμηση της διαφορετικότητας • Αμεροληψία • Διαχωρισμός γεγονότων & προσωπικής γνώμης •Προσφορά υπηρεσιών στο σχολείο ή στην κοινότητα • Συμμετοχή στα κοινά	• Διάκριση / προκατάληψη • Φτώχεια /πείνα • Αδικία • Εθνοκεντρισμός • Εγωκεντρισμός • Παθητικότητα	• Ιστορία των ανθρώπινων δικαιωμάτων • Τοπικά, εθνικά νομικά συστήματα • Τοπική κι εθνική ιστορία με όρους ανθρώπινων δικαιωμάτων • UNESCO, UNICEF • Μη κυβερνητικοί οργανισμοί (ΜΚΟ)
Εφηβεία	**Όλα τα ανωτέρω, συν**				
Κατώτερες τάξεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηλικία 12-14	• Γνώση συγκεκριμένων ανθρώπινων δικαιωμάτων	• Διεθνές δίκαιο • Παγκόσμια ειρήνη • Παγκόσμια ανάπτυξη • Παγκόσμια πολιτική οικονομία • Παγκόσμια οικολογία	• Κατανόηση άλλων απόψεων • Παράθεση αποδείξεων προς υποστήριξη ιδεών • Κάνοντας έρευνα / συλλέγοντας πληροφορίες • Διάχυση πληροφοριών	• Άγνοια • Απάθεια • Κυνισμός • Πολιτική καταπίεση • Αποικιοκρατία/Ιμπεριαλισμός • Οικονομική παγκοσμιοποίηση • Περιβαλλοντική υποβάθμιση	• Συνθήκες των Ηνωμένων Εθνών • Εξάλειψη του ρατσισμού • Εξάλειψη της διάκρισης των φύλων • Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες •Περιφερειακές συμβάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων
Νέοι	**Όλα τα ανωτέρω, συν**				
Ανώτερες τάξεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ηλικία 15 - 17	• Γνώση των ανθρώπινων δικαιωμάτων ως οικουμενικών • Ενσωμάτωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην προσωπική επίγνωση και συμπεριφορά	• Ηθική ένταξη / αποκλεισμός • Ηθική ευθύνη / συνειδητοποίηση	• Συμμετοχή σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών • Εκπλήρωση πολιτικών υποχρεώσεων •Πολιτική ανυπακοή (ειρηνική διαμαρτυρία)	• Γενοκτονία • Βασανιστήρια • Εγκλήματα πολέμου κ.λπ.	• Συμβάσεις της Γενεύης • Εξειδικευμένες Συμβάσεις • Εξέλιξη των αρχών των ανθρώπινων δικαιωμάτων

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 μμ Page 23

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 24

Στη σχολική αίθουσα η εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων θα πρέπει να εξελίσσεται με την απαραίτητη προσοχή ως προς το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών, καθώς και το κοινωνικό και πολιτιστικό τους περιβάλλον ώστε οι βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων να αποκτήσουν νόημα γι' αυτά. Για παράδειγμα, η εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε μικρότερα παιδιά θα μπορούσε να επικεντρωθεί στην αυτοεκτίμηση, την ενσυναίσθηση, καθώς και στη δημιουργία μιας κουλτούρας μέσα στη σχολική τάξη που να είναι υποστηρικτική των βασικών αρχών των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Παρόλο που τα μικρά παιδιά είναι σε θέση να αντιληφθούν τις βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα πιο σύνθετα κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα ίσως ταιριάζουν περισσότερο σε μεγαλύτερους μαθητές που έχουν αναπτύξει περισσότερο τις δεξιότητες για την κατανόηση εννοιών καθώς και την αναλυτική λογική. Ο πίνακας στη σελ. 23 απεικονίζει ένα πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο προτείνεται η σταδιακή εισαγωγή των παιδιών στις έννοιες των ανθρώπινων δικαιωμάτων, ανάλογα με την ηλικία τους. Η δημιουργία του πίνακα δεν αποτελεί «κανόνα», αλλά λειτουργεί ως υπόδειγμα, το οποίο προέκυψε μετά από συζήτηση ατόμων που έχουν ασχοληθεί με την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα οποία κωδικοποιήθηκαν στη Γενεύη το 1997.

Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Η ιστορία της δημιουργίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων αποδεικνύει τις προσπάθειες που έχουν γίνει για να προσδιοριστεί η στοιχειώδης αξιοπρέπεια και αξία του ανθρώπινου όντος και τα θεμελιώδη δικαιώματά του/της. Αυτές οι προσπάθειες συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Ο εκπαιδευτικός θα επιλέξει να κάνει έναν απολογισμό αυτής της ιστορικής διαδρομής, ως ουσιώδες μέρος της διδασκαλίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, πράγμα που μπορεί να γίνει σταδιακά και όλο και πιο εξειδικευμένα καθώς οι μαθητές ωριμάζουν. Ο αγώνας για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, η

προσπάθεια για την κατάργηση της δουλείας, οι πιέσεις για οικονομική και κοινωνική δικαιοσύνη, το επίτευγμα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και τα δύο Σύμφωνα, καθώς και όλες οι συμβάσεις και διακηρύξεις, που ακολούθησαν ιδιαίτερα η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού - όλα αυτά παρέχουν ένα βασικό νομικό και κανονιστικό πλαίσιο.

Η βάση της εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα σχολεία είναι η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Αυτά τα έγγραφα -τα οποία έχουν λάβει οικουμενική αναγνώριση, όπως έχει ήδη αναφερθεί- παρέχουν αρχές και ιδέες σύμφωνα με τις οποίες αποτιμάται η εμπειρία και βάσει αυτών χτίζεται μια σχολική κουλτούρα η οποία δίνει την απαιτούμενη αξία στα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα δικαιώματα που ενσωματώνουν αυτά τα έγγραφα είναι *οικουμενικά*, που σημαίνει ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν δικαίωμα σε αυτά, με ισοτιμία. Είναι *αδιαίρετα*, δηλαδή δεν υπάρχει «ιεράρχηση» δικαιωμάτων, π.χ. κανένα δικαίωμα δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «μη ουσιώδες» ή ως «λιγότερο σημαντικό» από κάποιο άλλο. Αντίθετα, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι *αλληλένδετα*, ως μέρος ενός αλληλοσυμπληρούμενου πλαισίου. Για παράδειγμα, το δικαίωμά σας να συμμετέχετε στη διακυβέρνηση της χώρας σας επηρεάζεται άμεσα από το δικαίωμα να εκφραστείτε ελεύθερα, να συναναστρέφεστε και να συνεταιρίζεστε, το δικαίωμα στην εκπαίδευση κι ακόμη την απόκτηση των απαραίτητων μέσων για τη διαβίωσή σας. Κάθε ανθρώπινο δικαίωμα είναι απαραίτητο και καθένα σχετίζεται με το άλλο.

Ακόμη κι αν τα ανθρώπινα δικαιώματα διδαχθούν με δεξιότητα και φροντίδα, τα κείμενα και η ιστορία τους δεν μπορούν να τα ζωντανέψουν σε μια σχολική αίθουσα. Ούτε βασιζόμενοι μόνο στην Οικουμενική Διακήρυξη ή τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, επισημαίνοντας τη σημασία κάθε άρθρου, μπορούμε να εφαρμόσουμε το νόημα αυτών των άρθρων στις ζωές των ανθρώπων. Αλήθειες και θεμελιώδεις αρχές, ακόμη και οι καλύτερες, δεν επαρκούν για να οικοδομήσουν μια κουλτούρα ανθρώπινων δικαιωμάτων. Για να αποκτήσουν αυτά τα κείμενα πραγματική σημασία, οι μαθητές

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 26

πρέπει να τα προσεγγίσουν μέσω της καθημερινής εμπειρίας και να συνδιαλαγούν όπως εκείνα κατανοούν τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την αίσθηση δικαίου και την αμεροληψία.

Η διδασκαλία *σχετικά με* και *υπέρ* των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Σύμφωνα με έρευνες μερικοί μαθητές των ανώτερων τάξεων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ορισμένες φορές έχουν έλλειψη αυτοπεποίθησης η οποία τους εμποδίζει να κοινωνικοποιούνται με τους άλλους. Είναι δύσκολο να ενδιαφέρεσαι για τα δικαιώματα κάποιων άλλων όταν εσύ ο ίδιος δεν πιστεύεις ότι έχεις κάποιο δικαίωμα. Όταν συμβαίνει κάτι τέτοιο, τότε η διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων απαιτεί τη διδαχή της αυτοπεποίθησης και ανεκτικότητας αρχικά, όπως προτείνεται στο 2ο Κεφάλαιο του βιβλίου. Οι ασκήσεις εμπιστοσύνης, στο ίδιο κεφάλαιο, μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιαδήποτε ομάδα και να βοηθήσουν στη δημιουργία ενός καλού κλίματος στην τάξη, πράγμα κρίσιμο στην εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να επαναλαμβάνονται (με τις κατάλληλες παραλλαγές) ώστε οι μαθητές να νιώθουν άνετα σε δραστηριότητες που απαιτούν ομαδική συμμετοχή. Μπορούν επίσης να ενθαρρύνουν την ανθρώπινη ικανότητα για συμπόνια, η οποία είναι συναίσθημα απρόβλεπτο και εύθραυστο, και ταυτόχρονα αληθινό, επιβεβαιώνοντας ότι κανένας δεν είναι λιγότερο άνθρωπος από τον άλλο και ότι κανένα άτομο δεν είναι κατώτερο.

Ήδη γίνεται κατανοητό από τα ανωτέρω -πολύ σημαντικό σ' αυτό το βιβλίο- ότι η διδασκαλία **σχετικά με** τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι αρκετή. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να θέλει, και να μη σταματήσει ποτέ, να διδάσκει **υπέρ** των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Γι' αυτόν το λόγο το μεγαλύτερο μέρος αυτού του βιβλίου αποτελείται από δραστηριότητες. Αυτές δημιουργούν ευκαιρίες τόσο για τους μαθητές, όσο και για τους δασκάλους, αρχικά να εξετάσουν τα βασικά στοιχεία

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 27

που απαρτίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα -ζωή, δικαιοσύνη, ελευθερία, ισότητα και τα καταστροφικά στοιχεία της στέρησης, των δεινών και του πόνου- και κατόπιν να τα χρησιμοποιήσουν για να επεξεργαστούν αυτά που αληθινά σκέφτονται και αισθάνονται σε σχέση με ένα ευρύ φάσμα πραγματικών παγκόσμιων θεμάτων.

Το κύριο σημείο στην εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων δεν είναι μόνο τα εξωτερικά -τα γεγονότα στον εξωτερικό κόσμο- αλλά και τα εσωτερικά, οι προσωπικές αξίες, οι νοοτροπίες και οι συμπεριφορές. Για να επιδράσει στη συμπεριφορά και να εμπνεύσει μια αίσθηση ευθύνης υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων, η εκπαίδευση τους χρησιμοποιεί συμμετοχικές μεθοδολογίες που δίνουν έμφαση στην ανεξάρτητη έρευνα, την ανάλυση και την κριτική σκέψη.

Δικαιώματα και υποχρεώσεις

Για να συνεχίσουν να υπάρχουν οι βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων οι άνθρωποι πρέπει να έχουν λόγο να τα υπερασπίζονται: «Έχω δικαίωμα σ' αυτό. Δεν πρόκειται μόνο για το τι θέλω ή χρειάζομαι. Είναι δικαίωμά μου. Υπάρχει μια ευθύνη, μια υποχρέωση που πρέπει να αναλάβω». Τα δικαιώματα διατηρούνται μόνο λόγω των αιτιών που προσδίδονται σε αυτά και οι αιτίες αυτές πρέπει να έχουν εγκυρότητα. Μόνο αν οι άνθρωποι έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν αυτές τις αιτίες οι ίδιοι -και πού υπάρχει άραγε καλύτερη ευκαιρία για κάτι τέτοιο από το σχολείο;- θα διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους όταν τα στερούνται ή τους αφαιρούνται, ή θα αισθανθούν την υποχρέωση και την ευθύνη να υπερασπιστούν τα δικαιώματα των άλλων. Πρέπει εμείς οι ίδιοι να αντιληφθούμε γιατί τα δικαιώματα είναι τόσο σημαντικά, καθώς αυτή η κατανόηση στη συνέχεια δυναμώνει την υπευθυνότητα.

Υπάρχει, βέβαια, η δυνατότητα να προχωρήσει κανείς στη διαδικασία με τον αντίστροφο τρόπο: να διδάξει τα ανθρώπινα δικαιώματα αρχίζοντας από τις ευθύνες και τις υποχρεώσεις. Σίγουρα όμως οι δάσκαλοι θα θελήσουν να κάνουν κάτι περισσότερο από το να

abc_01_32cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:01 πμ Page 28

που στους μαθητές ποιες είναι οι υποχρεώσεις τους. Προκειμένου να δώσουν ζωντάνια σε αυτές τις αρχές θα πρέπει να δημιουργήσουν ευκαιρίες ώστε οι μαθητές να κατανοήσουν και να αποδεχτούν τέτοιες κοινωνικές ευθύνες. Τόσο οι δάσκαλοι όσο και οι μαθητές θα έχουν έτσι τις απαραίτητες αρχές και δεξιότητες που απαιτούνται για να επιλύσουν τις αναπόφευκτες αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις γύρω από αυτές τις ευθύνες, τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα, κάθε φορά που θα εγείρονται.

Επειδή τα σημεία αντιπαράθεσης θα παρέχουν χρήσιμη επίγνωση και βαθύτερη γνώση, θα πρέπει να είναι ευπρόσδεκτα. Κι αυτό γιατί προσδίδουν δυναμισμό και συνάφεια στη διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Η αντιπαράθεση και η σύγκρουση προσφέρει τις ευκαιρίες εκείνες που ενθαρρύνουν τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τις αντιθέσεις με δημιουργικότητα, χωρίς φόβο και να αναζητήσουν τον δικό τους τρόπο επίλυσης.

Διδασκαλία και κήρυγμα - η δράση μιλά δυνατότερα από τις λέξεις

Το γεγονός ότι η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχουν παγκόσμιο κύρος και εφαρμογή είναι πολύ σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς. Προωθώντας τα οικουμενικά ανθρώπινα δικαιώματα ο δάσκαλος ή η δασκάλα μπορούν να πουν με ειλικρίνεια ότι δεν κάνουν κήρυγμα. Οι εκπαιδευτικοί βρίσκονται αντιμέτωποι και με μια δεύτερη πρόκληση: να διδάξουν με τέτοιο τρόπο που θα δείχνει ότι σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα στη σχολική αίθουσα αλλά και στο ίδιο το σχολικό περιβάλλον. Για να μάθουν τα πρακτικά οφέλη οι μαθητές χρειάζεται όχι μόνο να διδαχθούν σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά να διδαχθούν μέσα σ' ένα περιβάλλον που αποτελεί πρότυπο γι' αυτά.

Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αποφεύγεται οποιαδήποτε υποκρισία. Στην καλύτερη περίπτωση η υποκρισία παραπέμπει σε καταστάσεις

όπου αυτά που διδάσκει ο εκπαιδευτικός έρχονται ξεκάθαρα σε αντίθεση με τον τρόπο που εκείνη ή εκείνος τα διδάσκουν. Για παράδειγμα: «Σήμερα θα μιλήσουμε για την ελευθερία της έκφρασης - σκασμός στις πίσω σειρές!» Σε μια τέτοια περίπτωση οι μαθητές θα μάθουν περισσότερα σχετικά με την επιβολή ισχύος και πολύ λιγότερα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επειδή οι μαθητές ασχολούνται πολύ περισσότερο με το να μελετούν τους ίδιους τους δασκάλους, εκείνοι μπορούν να αναπτύξουν μια πολύ καλή εικόνα των πεποιθήσεών τους προς τα παιδιά' ένας εκπαιδευτικός που συμπεριφέρεται άδικα ή εξυβριστικά, θα έχει ελάχιστη θετική επιρροή. Συχνά, επειδή έχουν την επιθυμία να τον ευχαριστήσουν, οι μαθητές ίσως προσπαθήσουν να αντιγράψουν τις απόψεις του δασκάλου, χωρίς να τις σκέφτονται. Αυτός πιθανά είναι ένας λόγος, στην αρχή τουλάχιστον, που οι δάσκαλοι δεν πρέπει να εκφράζουν τις προσωπικές τους απόψεις. Η μεγαλύτερη επιπλοκή είναι ότι η υποκρισία εγείρει βαθιά ερωτήματα για το πώς μπορεί να προστατευθεί και να προαχθεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών σε μια σχολική αίθουσα, σ' ένα σχολείο και μέσα στην κοινωνία γενικότερα.

Το «κλίμα ανθρώπινων δικαιωμάτων» μέσα στα σχολεία και τις σχολικές αίθουσες πρέπει να βασίζεται στον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων πλευρών. Αντίστοιχα, ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται αποφάσεις, η μέθοδος για την επίλυση των διαφορών και των αντιπαραθέσεων και της επιβολής πειθαρχίας, καθώς και οι σχέσεις μεταξύ όλων των συμμετεχόντων, αποτελούν τους παράγοντες-κλειδί.

Επίσης οι εκπαιδευτικοί θα χρειαστεί να αναζητήσουν τρόπους να εντάξουν στη διαδικασία εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων όχι μόνο τους μαθητές, τους διευθυντές των σχολείων, τις εκπαιδευτικές αρχές και τους γονείς, αλλά και ολόκληρη την κοινότητα. Με αυτό τον τρόπο η διδασκαλία υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων μπορεί να επεκταθεί από τη σχολική αίθουσα στην κοινότητα, προς κοινό όφελος. Όλοι οι ενδιαφερόμενοι θα έχουν τη δυνατότητα να συζητήσουν πάνω στις οικουμενικές αξίες και τη σχέση τους με την πραγματική ζωή και να αναγνωρίσουν το γεγονός ότι τα σχολεία μπορούν να αποτελέσουν μέρος της λύσης για τα προβλήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Όσον αφορά τους μαθητές, η διαπραγμάτευση μιας σειράς κανόνων στη σχολική αίθουσα και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις, είναι ένας πολύ αποτελεσματικός και αρκετά δοκιμασμένος τρόπος για το ξεκίνημα (βλέπε τη δραστηριότητα *Δημιουργώντας κανόνες στη σχολική αίθουσα* στο 2ο Κεφάλαιο). Η διδασκαλία πρακτικών οι οποίες είναι σύμφωνες με τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν ένα συνεπές πρότυπο. Ακόμη κι ένας γυμναστής ή μαθηματικός, για παράδειγμα, μπορεί να διδάξει υπέρ των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Η αντιμετώπιση δύσκολων ζητημάτων

Ορισμένες φορές, όταν οι μαθητές αρχίζουν να διερευνούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, εγείρονται ευαίσθητα και αμφιλεγόμενα θέματα. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να παραμένουν διαρκώς σε επαγρύπνηση όσον αφορά την ενόχληση ή τη διαφωνία που μπορεί να αισθάνονται οι μαθητές. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίζουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα απαραιτήτως περιλαμβάνουν αντιπαραθέσεις και αντιθέσεις αξιών και ότι οι μαθητές θα ωφεληθούν από την κατανόηση αυτών των αντιπαραθέσεων και την επιδίωξη επίλυσής τους.

Κάποιες φορές οι εκπαιδευτικοί συναντούν αντίσταση στην εκμάθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων με το επιχείρημα ότι επιβάλλουν

αρχές ξένες προς τις τοπικές, οι οποίες έρχονται σε αντίθεση και απειλούν τις τοπικές αξίες και τα έθιμα. Οι εκπαιδευτικοί που ανησυχούν σχετικά με την πιθανή αντίδραση και αντίσταση από τους διευθυντές σχολείων θα πρέπει προηγουμένως να έρθουν σε συνεννόηση μαζί τους, να μοιραστούν τους στόχους και τα σχέδιά τους για την τάξη τους και να συζητήσουν σχετικά με το πλαίσιο ανθρώπινων δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών και τις σχετικές εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες (όπως η Δεκαετία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων). Να ενθαρρύνουν τους διευθυντές να επισκεφθούν την τάξη τους - πιθανώς και οι ίδιοι να επωφεληθούν από την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων!

Παιδαγωγικές τεχνικές για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Οι τεχνικές που προτείνονται και η εφαρμογή τους στις δραστηριότητες -στο 2ο και 3ο Κεφάλαιο-, υποδεικνύουν με ποιους τρόπους οι δάσκαλοι μπορούν να κινητοποιήσουν την ενσυναίσθηση και την «ηθική φαντασία» των μαθητών, να προκαλέσουν τις προκατειλημμένες απόψεις και να εντάξουν έννοιες όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ισότητα στις καθημερινές τους εμπειρίες σχετικά με τους ανθρώπους, την εξουσία και την έννοια της υπευθυνότητας. Οι τεχνικές αυτές έχουν αποδειχθεί κατάλληλες για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, διότι ενθαρρύνουν την κριτική σκέψη, τη γνωστική όσο και τη συναισθηματική μόρφωση, το σεβασμό στις διαφορετικές εμπειρίες και απόψεις και την ενεργή συμμετοχή όλων των συμμετεχόντων κατά τη διαδικασία της μάθησης.

Ομαδικός προβληματισμός

Αυτή η τεχνική μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αναζήτηση λύσεων σε προβλήματα τα οποία είναι θεωρητικά αλλά και

πρακτικά. Απαιτεί την ανάλυση ενός προβλήματος και στη συνέχεια την εύρεση λύσεων. Ο ομαδικός προβληματισμός ενθαρρύνει υψηλό βαθμό συμμετοχής και κινητοποιεί όσους συμμετέχουν να αναπτύξουν στο μέγιστο τη δημιουργικότητά τους.

Μετά την παρουσίαση ενός προβλήματος όλες οι ιδέες που προκύπτουν ως απάντηση σ' αυτό, καταγράφονται σ' έναν πίνακα ή σ' ένα γραπτό διάγραμμα. Όλες οι απαντήσεις καταγράφονται. Στο επίπεδο αυτό δεν χρειάζονται εξηγήσεις και καμία πρόταση δεν κρίνεται ούτε απορρίπτεται. Ο δάσκαλος στη συνέχεια κατηγοριοποιεί και αναλύει τις απαντήσεις, από τις οποίες κάποιες συνδυάζονται, υιοθετούνται ή απορρίπτονται. Τέλος η ομάδα κάνει προτάσεις και λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με το πρόβλημα.

Παραδείγματα: «Μήνυμα στο μπουκάλι» (σελ. 62), «Λέξεις που πληγώνουν» (σελ. 79), «Αναγνωρίζοντας μερικές μειονοτικές ομάδες» (σελ. 91), «Στέγαση» (σελ. 108), «Ενέργεια» (σελ. 111)

Μελέτες περίπτωσης

Οι μαθητές εργάζονται σε μικρές ομάδες πάνω σε πραγματικές ή φανταστικές περιπτώσεις στις οποίες καλούνται να εφαρμόσουν τις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Οι μελέτες περίπτωσης πρέπει να βασίζονται σε πιστευτά και ρεαλιστικά σενάρια που εστιάζονται σε δύο ή τρία κύρια θέματα. Η μελέτη περίπτωσης μπορεί να παρουσιαστεί ολοκληρωμένη από τους μαθητές ή να «τροφοδοτηθεί» προς αυτούς διαδοχικά, σαν μια εξελισσόμενη κατάσταση (η «εξελισσόμενη υπόθεση») στην οποία πρέπει να ανταποκριθούν. Αυτή η μέθοδος ενθαρρύνει την ανάλυση, δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και σχεδιασμού, καθώς και τη συνεργασία και την οικοδόμηση ομαδικού πνεύματος. Οι μελέτες περίπτωσης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αρχίσουν συζητήσεις ή και περαιτέρω έρευνα.

Παραδείγματα: «Ένας δημοσιογράφος εξαφανίστηκε!» (σελ. 63), «Ετοιμάζοντας τη βαλίτσα σου» (σελ. 67), «Πότε είστε αρκετά μεγάλοι;» (σελ. 82)

Γ Δημιουργική έκφραση

Οι τέχνες μπορούν να βοηθήσουν ώστε οι έννοιες να γίνουν πιο χειροπιαστές, να προσωποποιηθούν οι αφηρημένες έννοιες και να επιδράσουν σε νοοτροπίες, συνδυάζοντας συναισθηματικές όσο και διανοητικές αντιδράσεις προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι τεχνικές μπορούν να περιλαμβάνουν μυθοπλασία, ποίηση, γραφικές τέχνες, γλυπτική, θέατρο, τραγούδι και χορό. Οι εκπαιδευτικοί δεν χρειάζεται να είναι οι ίδιοι καλλιτέχνες, αλλά να καθορίσουν τις ασχολίες που θ' αναλάβουν οι μαθητές και να τους παρέχουν τον τρόπο να μοιραστούν τις δημιουργίες τους.

Παραδείγματα: «Λεύκωμα "Ποιος είμαι;"» (σελ. 44), «Η γραμμή ζωής» (σελ. 45), «Εγώ στον τοίχο/έδαφος» (σελ. 46), «Γράμματα και φίλοι» (σελ. 49), «Επιθυμίες και ανάγκες» (σελ. 57), «Ποιες ανάγκες έχει ένα παιδί;» (σελ. 58), «Προωθώντας τα δικαιώματα του παιδιού» (σελ. 59), «Είναι όλοι ίδιοι» (σελ. 88)

Δ Συζήτηση

Υπάρχουν πολλές τεχνικές για την πρόκληση σημαντικών συζητήσεων κατά ζεύγη, μικρές ομάδες ή και με όλη την τάξη. Οι μαθητές ίσως θελήσουν να αναπτύξουν τους δικούς τους «κανόνες συζήτησης», ώστε να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και σεβασμού.

Οι συζητήσεις μπορούν να δομηθούν με πολλούς αποτελεσματικούς τρόπους. Ορισμένα θέματα είναι κατάλληλα για μια δημόσια συζήτηση, ένα πάνελ ή τη μέθοδο της «Γυάλας για ψάρια» (π.χ.: μια μικρή ομάδα συζητά ενώ η υπόλοιπη τάξη ακούει και αργότερα κάνει σχόλια και ερωτήσεις).

Άλλα θέματα είναι πιο κατάλληλα για έναν «Κύκλο συζήτησης» (π.χ.: οι μαθητές κάθονται σε δύο κύκλους, ο ένας κοιτάζοντας προς τα έξω και ο άλλος προς τα μέσα. Συζητούν με το άτομο που κάθεται απέναντί τους. Μετά από ένα διάστημα ο δάσκαλος ζητά από τον εσωτερικό κύκλο να μετακινηθεί κατά μία θέση προς τα δεξιά και να συζητήσουν το ίδιο θέμα με ένα νέο άτομο). Τα προ-

σωπικά ή συναισθηματικά θέματα συζητούνται καλύτερα κατά ζεύγη ή μικρές ομάδες.

Με σκοπό να εμπλέξει όλη την τάξη σε ένα θέμα, ο δάσκαλος θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τεχνικές όπως «γύρω-γύρω» (π.χ.: ο δάσκαλος κάνει μια ερώτηση με ανοικτή τη φράση, όπως: «Για μένα αξιοπρέπεια σημαίνει...;» ή «Νιώθω χαρούμενος/η όταν...» και κάθε μαθητής απαντά με τη σειρά). Μια ζωντανή μέθοδος γραφικής απεικόνισης της συζήτησης είναι ο «Ιστός συζήτησης». Οι μαθητές κάθονται σ' έναν κύκλο συζήτησης και μιλούν ένας ένας. Αφού μιλήσουν, περνούν στον επόμενο μία μπάλα από νήμα, αφήνοντάς το να ξετυλίγεται. Κάθε άτομο κρατά το νήμα καθώς περνά μέσα από τα χέρια του/της. Τελικά η ομάδα καταλήγει να συνδέεται από έναν ιστό νήματος, το οποίο δείχνει ανάγλυφα το μοτίβο επικοινωνίας που δημιουργήθηκε μέσα σε αυτόν.

Παραδείγματα: «Ένας κύκλος συζήτησης» (σελ. 45), «Εγώ και οι αισθήσεις μου» (σελ. 46), «Ο κύκλος των ευχών» (σελ. 47), «Σχεδιάζοντας μια νέα χώρα» (σελ. 55), «Η ταυτότητα του ανθρώπινου όντος» (σελ. 62), «Πού ξεκινά, πού τελειώνει;» (σελ. 63), «Η ισότητα απέναντι στο νόμο» (σελ. 74), «Το δικαίωμα να μαθαίνεις τα δικαιώματά σου» (σελ. 103).

Β Εκπαιδευτικές εκδρομές /επισκέψεις στην πόλη

Οι μαθητές ωφελούνται από την επέκταση των εμπειριών τους στην πόλη, μαθαίνοντας για μέρη όπου εξελίσσονται τα ζητήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων (π.χ.: δικαστικές αίθουσες, φυλακές, σύνορα) ή μέρη όπου οι άνθρωποι εργάζονται για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων ή την ανακούφιση θυμάτων (π.χ.: μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, τράπεζες τροφίμων ή ρουχισμού, κοινωνικά ιατρεία).

Ο σκοπός της επίσκεψης θα πρέπει να εξηγηθεί από πριν και να δοθούν οδηγίες στους μαθητές ώστε να δώσουν προσοχή και να καταγράψουν τις παρατηρήσεις τους για να χρησιμοποιηθούν σε συζήτηση που θα ακολουθήσει ή σε μια γραπτή έκθεση, μετά την επίσκεψη.

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 35

Παραδείγματα: «Συμβούλια και δικαστικές αίθουσες» (σελ. 72), «Ποιος δεν βρίσκεται στο σχολείο μας;» (σελ. 100), «Τροφή» (σελ. 106), «Υγεία» (σελ. 112).

Συνεντεύξεις

Οι συνεντεύξεις προσφέρουν αμεσότητα γνώσης και προσωποποιούν τα γεγονότα και την ιστορία. Εκείνοι από τους οποίους θα παίρνονται συνεντεύξεις μπορούν να είναι μέλη της οικογένειας ή συμπολίτες, ακτιβιστές, ηγετικές προσωπικότητες ή αυτόπτες μάρτυρες σε γεγονότα που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τέτοιες προφορικές ιστορίες μπορούν να συνεισφέρουν στην καταγραφή και κατανόηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων μέσα στην πόλη.

Παραδείγματα: «Συμβούλια και δικαστικές αίθουσες» (σελ. 72), «Μια φορά κι έναν καιρό» (σελ. 86), «Ομιλητές σχετικά με την αναπηρία» (σελ. 99), «Ομιλητές από την επιχειρηματική κοινότητα» (σελ. 118).

Ερευνητικά προγράμματα

Τα ζητήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων προσφέρουν πολλές ευκαιρίες για ανεξάρτητη διερεύνηση. Η έρευνα μπορεί να είναι μεθοδική, χρησιμοποιώντας πηγές από τη βιβλιοθήκη ή το Διαδίκτυο ή μπορεί να είναι πληροφοριακή, αντλώντας υλικό από συνεντεύξεις, άποψη της κοινής γνώμης (γκάλοπ), παρακολούθηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης και άλλες τεχνικές συλλογής δεδομένων. Είτε ατομικά είτε ομαδικά, η έρευνα αναπτύσσει δεξιότητες ανεξάρτητης σκέψης και ανάλυσης δεδομένων, αλλά επίσης εμβαθύνει στην κατανόηση της περιπλοκότητας στα ζητήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Παραδείγματα: «Ετοιμάζοντας τη βαλίτσα σου» (σελ. 67), «Παιδιά-στρατιώτες» (σελ. 68), «Ανθρωπιστικό δίκαιο» (σελ. 69), «Συμβούλια και δικαστικές αίθουσες» (σελ. 72), «Ένα Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο» (σελ. 76), «Αναγνωρίζοντας μερικές μειονοτικές ομάδες» (σελ. 91), «Τροφή» (σελ. 106), «Εργασία» (σελ. 110), «Ενέργεια» (σελ. 111).

Αναπαράσταση/Προσομοίωση

Η αναπαράσταση είναι ένα μικρό θεατρικό έργο το οποίο παίζεται μπροστά στην τάξη. Βασίζεται κυρίως στον αυτοσχεδιασμό και μπορεί να παρουσιάζει μια ιστορία (με αφηγητή και βασικούς χαρακτήρες) ή μια κατάσταση (στην οποία οι βασικοί χαρακτήρες αλληλεπιδρούν, δημιουργώντας τους διαλόγους επιτόπου - ίσως με τη βοήθεια του δασκάλου ή και όλης της τάξης). Οι αναπαραστάσεις έχουν ιδιαίτερη αξία για την ευαισθητοποίηση των μαθητών ως προς το πώς βλέπουν τις άλλες ομάδες και ως προς τη σπουδαιότητα συγκεκριμένων θεμάτων.

Οι αναπαραστάσεις λειτουργούν καλύτερα όταν είναι σύντομης διάρκειας. Θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για αρκετό χρόνο συζήτησης μετά την παράσταση: είναι πολύ κρίσιμο για τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να εκφράσουν τα συναισθήματα, τους φόβους ή την ερμηνεία που έδωσαν σε αυτό που είδαν αμέσως μετά τη δραστηριότητα, ώστε να μεγιστοποιηθούν πιθανά ωφελήματα και να διαλυθούν αρνητικά συναισθήματα, αν υπάρχουν. Οι δάσκαλοι ίσως χρειαστεί να εξηγήσουν στους μαθητές πώς να μην «οικειοποιηθούν το ρόλο τους». Οι συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι σε θέση να αποστασιοποιούνται από αυτό που κάνουν, ίσως ακόμη και να το σχολιάζουν ή να θέτουν ερωτήματα. Τα άλλα μέλη της τάξης πρέπει επίσης να μπορούν να σχολιάζουν και να κάνουν ερωτήσεις, πιθανά μάλιστα και να λαμβάνουν μέρος στην αναπαράσταση.

Υπάρχουν διάφορα θέματα για αναπαραστάσεις όπως μια εικονική δίκη, φανταστικές συνεντεύξεις, παιχνίδια προσομοίωσης, αναπαράσταση ακροαματικών διαδικασιών και δικαστηρίων. Τέτοιες αναπαραστάσεις συνήθως είναι καλύτερα δομημένες, διαρκούν περισσότερο και χρειάζονται μεγαλύτερη προετοιμασία τόσο από την πλευρά των δασκάλων όσο και των μαθητών.

Παράδειγμα: «Η οικογένειά μου από μαριονέτες» (σελ. 48), «Σύνοδος Κορυφής» (σελ. 66), «Συμβούλια και δικαστικές αίθουσες» (σελ. 72), «Είδη δικαστηρίων» (σελ. 73), «Εργασιακή ζωή» (σελ. 114), «Ένα μοντέλο προσομοίωσης των Ηνωμένων Εθνών» (σελ. 120).

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 37

Οπτικά βοηθήματα

Η μαθησιακή διαδικασία μπορεί να εμπλουτιστεί με τη χρήση του πίνακα, διαφανειών, αφισών, εκθεσιακών αντικειμένων, πινάκων παρουσίασης, φωτογραφιών, slides, βίντεο και ταινιών. Ένας γενικός κανόνας είναι οι πληροφορίες που προβάλλονται σε διαφάνειες και πίνακες να είναι σύντομες και ακριβείς, με συνοπτικές περιγραφές. Αν απαιτείται μεγαλύτερο κείμενο, μοιράστε φυλλάδια. Επειδή υπάρχει κίνδυνος τα οπτικά μέσα να χρησιμοποιηθούν υπερβολικά, δεν θα πρέπει να υποκαταστήσουν τη ζωντανή συζήτηση και την απευθείας συμμετοχή του μαθητή.

Αξιολόγηση

Το περιεχόμενο των πληροφοριών που έχουν αφομοιώσει και το επίπεδο κατανόησης των μαθητών μπορούν να εξεταστούν και δοκιμαστούν με τους συνηθισμένους τρόπους. Παρ' όλα αυτά, η εκτίμηση και αξιολόγηση της νοοτροπίας, καθώς και η αλλαγή νοοτροπίας είναι πολύ πιο δύσκολο να εκτιμηθεί λόγω της υποκειμενικής φύσης της αξιολόγησης που περιλαμβάνει αυτή η διαδικασία. Τα ερωτηματολόγια με ανοικτή την απάντηση (για να συμπληρωθεί από το μαθητή) που μπορούν να δίνονται σε τακτικά χρονικά διαστήματα είναι ο πιο απλός τρόπος αξιολόγησης, αλλά η αποτύπωση που παρέχουν είναι στιγμιαία, στην καλύτερη περίπτωση.

Είναι εξίσου δύσκολο να αξιολογηθεί το κατά πόσο το κλίμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει βελτιωθεί στη σχολική κοινότητα. Παρ' όλα αυτά, εάν οι δείκτες μέτρησης της επιτυχίας καθορίζονται με προσοχή και η αξιολόγηση γίνεται σε τακτική βάση, οι αλλαγές στο σχολικό περιβάλλον μπορούν να καταγραφούν και να υπάρχει η κατάλληλη ανταπόκριση.

Η συμμετοχή των μαθητών στην κατάρτιση καταλόγων αναφοράς, όπου αξιολογούνται οι πρακτικές σε σχέση με τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων, της τάξης και της σχολικής κοινότητας, θα μπορούσε να είναι μία σημαντική μαθησιακή δραστηριότητα (βλ. «Παίρνοντας το "σφυγμό" των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο σας», σελ. 122).

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 Page 38

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 39

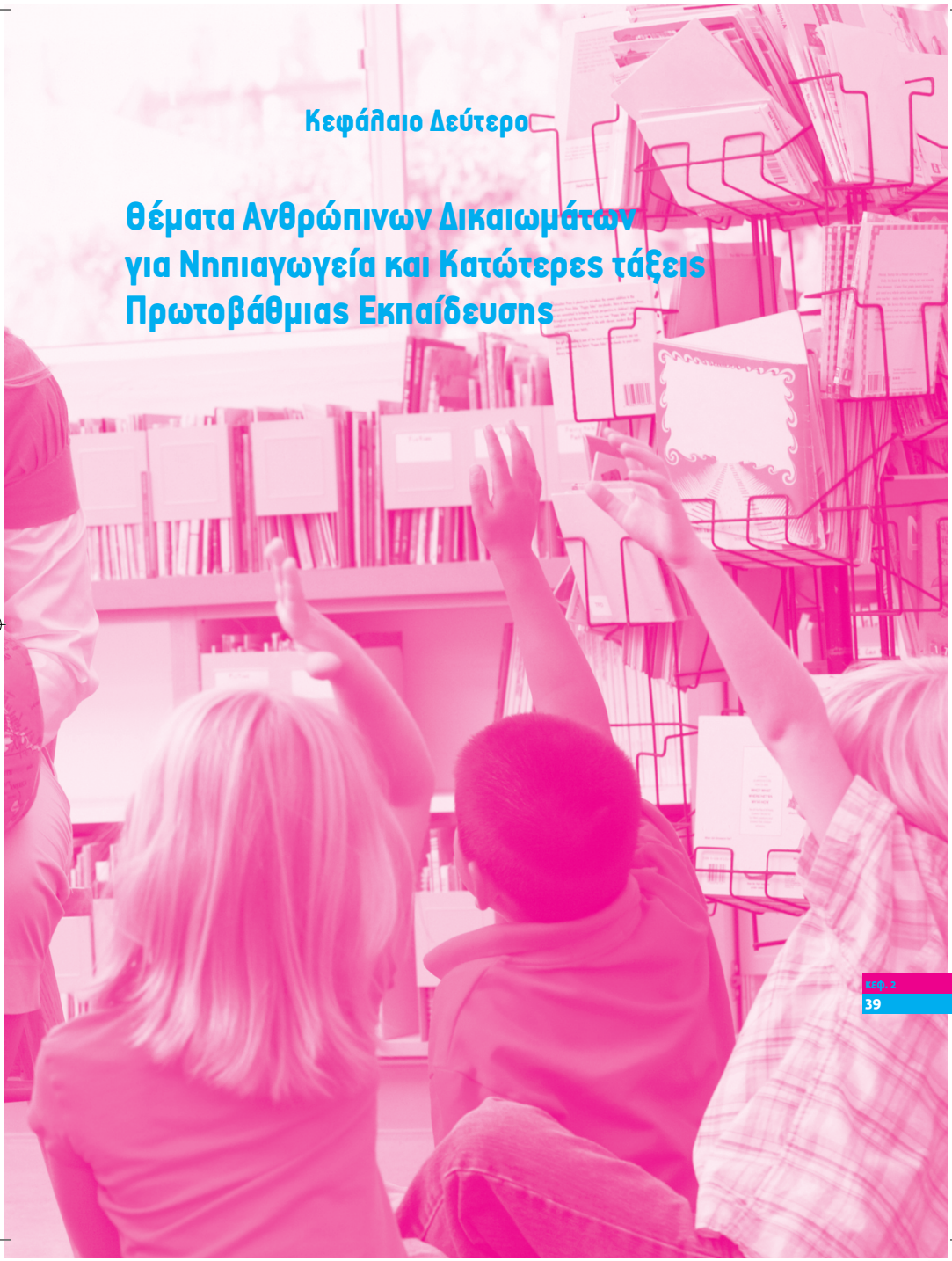

Κεφάλαιο Δεύτερο

Θέματα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για Νηπιαγωγεία και Κατώτερες τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 40

Αυτοπεποίθηση και κοινωνικός σεβασμός

Στο νηπιαγωγείο και τις κατώτερες τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, η διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων στοχεύει στην ενθάρρυνση της αυτοπεποίθησης, του αυτοσεβασμού και του σεβασμού των άλλων. Αυτές είναι οι βάσεις για όλη την κουλτούρα των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Και βέβαια η «διδακτική προσωπικότητα» του εκπαιδευτικού αποκτά πολύ μεγάλη σημασία. Μια υποστηρικτική προσέγγιση εκ μέρους του θα δώσει νόημα σε κάθε δραστηριότητα, ακόμη και σ' εκείνες που δεν αφορούν ειδικά τη διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Οι ιστορίες, ως διδακτικό μέσο, είναι ανεκτίμητες. Τα μικρά παιδιά παίρνουν παραδείγματα και ηθικά διδάγματα τα οποία θυμούνται έντονα και ζωηρά όταν συσχετίζονται μ' έναν αγαπημένο χαρακτήρα μέσα σε μια καλοειπωμένη ιστορία. Τέτοιες ιστορίες υπάρχουν στη λογοτεχνία ή σε παιδικά παραμύθια, ιστορίες φτιαγμένες από τους γονείς και τους παππούδες ή ακόμη μπορεί να δημιουργηθούν χρησιμοποιώντας τη φαντασία μας.

Μια σχολική βιβλιοθήκη, εφόσον υπάρχουν οι απαραίτητοι πόροι, θα ήταν χρήσιμη. Στην επιλογή των βιβλίων είναι σημαντικό να αποκτηθούν ελκυστικοί τίτλοι που προβάλλουν θηλυκούς και αρσενικούς χαρακτήρες ως πολυπολιτισμικές, δραστήριες και εκτός στερεοτύπων φυσιογνωμίες. Όταν διαβάζετε στην τάξη ή δείχνετε εικονογραφημένα βιβλία, να επισημαίνετε τα καλά πράγματα που δείχνουν ή που λέγονται.

Εφόσον υπάρχουν οι κατάλληλες υποδομές οι μαθητές μπορούν να συμμετέχουν στη μαγειρική, σ' ένα ξυλουργικό εργαστήρι ή στο φύτεμα φυτών σε γλάστρες. Αυτές οι δραστηριότητες μπορούν να γίνονται επίσης ως παιχνίδια φαντασίας. Όλες οι δραστηριότητες πρέπει να γίνονται από αγόρια και κορίτσια. Εάν υπάρξει διαφωνία όσον αφορά τη συμμετοχή όλων στις δραστηριότητες, η τάξη ίσως χρειαστεί να καθορίσει κανόνες για να εξισορροπηθεί η κατάσταση και να ατονίσουν οι προκατειλημμένες συμπεριφορές. Αυτοί οι κανόνες παύουν να είναι απαραίτητοι όταν ρυθμιστούν οι καταστάσεις. Η έννοια της ισότητας μπορεί επίσης να βελτιωθεί αλλάζοντας τη

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 41

διάταξη στη σχολική αίθουσα ή τον τρόπο με τον οποίο σχηματίζουν σειρά οι μαθητές. Είναι σημαντικό να αποφεύγουμε την ομαδοποίηση των παιδιών με τρόπο τέτοιο που να τονίζει τις προφανείς διαφορές τους. Προσπαθήστε να διευκολύνετε τις φιλίες μεταξύ των παιδιών, καθώς και την επίγνωση ότι οι διαφορές είναι φυσικές και αποδεκτές.

Διευθετώντας συγκρούσεις

Συχνά εγείρονται αντιπαραθέσεις και συγκρούσεις και οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να ακολουθήσουν μια σταθερή και συνεπή στρατηγική για να τις αντιμετωπίσουν. Είναι επιτακτική ανάγκη ο δάσκαλος να είναι πάντοτε ανοικτός στη συζήτηση σχετικά με τις διαφορές και τις αντιπαραθέσεις. Να τονίζει ότι μπορεί να βρεθεί λύση σε οποιοδήποτε πρόβλημα. Παρ' όλα αυτά τα παιδιά χρειάζεται να σκεφτούν μόνα τους ένα πρόβλημα που θα προκύψει, ώστε να βρουν τη λύση. Ο κατάλογος που ακολουθεί δίνει μια συστηματική προσέγγιση επίλυσης προβλημάτων:

1. *Προσδιορίστε το πρόβλημα και αναγνωρίστε το.* Σταματήστε οποιαδήποτε σωματική ή λεκτική πράξη και ζητήστε από τα παιδιά που εμπλέκονται να συζητήσουν μεταξύ τους τη συμπεριφορά τους.
2. *Ζητήστε μια περιγραφή του τι συνέβη.* Ρωτήστε τα παιδιά που εμπλέκονται και οποιονδήποτε παρόντα σχετικά με τα γεγονότα που εκτυλίχθηκαν. Αφήστε καθέναν να μιλήσει με τη σειρά του χωρίς να τον διακόπτουν. Η θετική ενθάρρυνση, όπως ένα άγγιγμα ή ένα αγκάλιασμα όταν χρειάζεται, μπορεί επίσης να απαλύνει τα συναισθήματα θυμού ή ενοχής. Πάντως είναι ουσιώδες να παραμένετε ουδέτερος/η ανά πάσα στιγμή.
3. *Διερευνήστε πιθανές λύσεις.* Ρωτήστε αυτούς που εμπλέκονται στη σύγκρουση πώς νομίζουν ότι μπορεί να λυθεί το πρόβλημα. Αν τα παιδιά δεν έχουν κάποια λύση να προτείνουν, ο δάσκαλος μπορεί να τους προτείνει μερικές ιδέες.
4. *Σταθμίστε τις πιθανές λύσεις.* Επισημάνετε ότι συχνά υπάρχουν περισσότερες από μία δίκαιες λύσεις. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να σκεφτούν τις σωματικές και συναισθηματικές επιπτώσεις

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 42

αυτών των λύσεων και αναφέρετε παλαιότερες εμπειρίες παρόμοιας φύσης.

5. *Επιλέξτε έναν τρόπο δράσης.* Αναζητήστε αμοιβαία συμφωνία σε μία από τις προτεινόμενες λύσεις.
6. *Προχωρήστε στην ολοκλήρωση αυτής της δράσης.*

Αντιμετωπίζοντας διακρίσεις και προκαταλήψεις

Σε περιπτώσεις συμπεριφοράς διάκρισης ή προκατάληψης δεν είναι τόσο εύκολο να βρεθεί λύση. Συνήθως ούτε το παιδί που το προσέβαλαν ούτε το παιδί που προσέβαλε έχουν μια ξεκάθαρη αντίληψη του τι είναι διάκριση και προκατάληψη. Η συμβολή του δασκάλου είναι ιδιαίτερα σημαντική σε μια τέτοια περίπτωση. Ο δάσκαλος καταρχήν θα πρέπει να ασκήσει κριτική στην προκατειλημμένη συμπεριφορά και να ξεκαθαρίσει ότι είναι απολύτως μη αποδεκτή. Ο δάσκαλος μπορεί να προσφέρει ξεκάθαρη υποστήριξη στο παιδί που έγινε αντικείμενο προσβολής χωρίς να επικρίνει το θυμό του/της, το φόβο ή την αναστάτωση και να είναι ταυτόχρονα ανυποχώρητος, αλλά και υποστηρικτικός, προς το παιδί που έδειξε προκατειλημμένη συμπεριφορά. Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να βοηθήσει τα παιδιά που έγιναν θύματα προκατάληψης να καταλάβουν ότι οι αρνητικές αντιδράσεις ως προς το φύλο, την εμφάνιση, την αναπηρία, τη γλώσσα, τη φυλή ή άλλα χαρακτηριστικά του/της οφείλονται σε απαράδεκτες προκαταλήψεις. Επίσης, μαζί με τα παιδιά που εμπλέκονται και εκείνα που έγιναν μάρτυρες του συμβάντος, πρέπει να συζητηθούν τα σημεία αντιπαράθεσης. Τέτοια συμβάντα πρέπει να συζητούνται επίσης με τους γονείς, το προσωπικό του σχολείου και μέλη της τοπικής κοινωνίας.

Η μέθοδος αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε όλα τα εκπαιδευτικά επίπεδα, καθώς και σε κρίσιμες καταστάσεις εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Μπορεί να εφαρμοστεί για οποιαδήποτε συμπεριφορά που στοχεύει στη διάκριση. Όταν είναι δυνατόν, η φυλετική ποικι-

λότητα της τάξης θα πρέπει να αναγνωρίζεται, να γίνεται κατανοητή κι ακόμη και να αναδεικνύεται με κάθε ευκαιρία. Μην ξεχνάτε ότι ο ρατσισμός και οι διακρίσεις λόγω φύλου συνήθως είναι υπαρκτές στα παιδιά από πολύ μικρή ηλικία, συνεπώς αυτή η μέθοδος μπορεί να συ-ντελέσει σε αναθεώρηση της στάσης τους. Οι εκπαιδευτικοί καλό είναι να έχουν υπόψη τους ότι και οι ίδιοι πιθανόν να υποθάλπουν νοοτροπίες διακρίσεων, οπότε είναι μια ευκαιρία να τις αναγνωρίσουν και να τις ξεπεράσουν.

Πρέπει επίσης να υπάρχει φροντίδα ώστε η σχολική αίθουσα και το σχολείο να είναι προσβάσιμα και φιλόξενα σε παιδιά με αναπηρίες.

Οι στρατηγικές και δραστηριότητες που ακολουθούν προσφέρουν τρόπους εισήγησης των εννοιών των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Εκτιμώντας τις ομοιότητες και τις διαφορές

Α Χαρακτηριστικά γνωρίσματα

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Ένα παιδί στέκεται στο κέντρο του κύκλου και περιγράφει τον εαυτό του/της. Για παράδειγμα: «Φοράω ζώνη» ή «Έχω μια αδερφή». Όσοι έχουν αυτό το χαρακτηριστικό γνώρισμα πρέπει ν' αλλάξουν θέση, μαζί και το παιδί που βρίσκεται στο κέντρο. Όποιος δεν έχει αυτό το χαρακτηριστικό αποτελεί το επόμενο πρόσωπο που μπαίνει στη μέση του κύκλου και αναφέρει το επόμενο χαρακτηριστικό γνώρισμα. Τα παιδιά σύντομα θα διαπιστώσουν ότι μπορούν να είναι παρόμοια αλλά και διαφορετικά με πολλούς τρόπους. Μια ενδιαφέρουσα κατάληξη της δραστηριότητας θα ήταν η επιλογή ενός λιγότερο χειροπιαστού γνωρίσματος, όπως: «Άνθρωποι καλοσυνάτοι». Το παιχνίδι συνήθως τελειώνει σ' αυτό το σημείο, καθώς είναι πιο δύσκολο να προσδιοριστούν τέτοια γνωρίσματα με μια ματιά. Οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να προκαλέσουν, αν το επιθυμούν, συζήτηση για το πώς οι άνθρωποι συνήθως αναγνωρίζουν τέτοια γνωρίσματα συμπεριφοράς.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 44

Στην ίδια βάρκα

Ο δάσκαλος εξηγεί ότι οι άνθρωποι ορισμένες φορές δεν καταλαβαίνουν πως μοιάζουν μεταξύ τους. Στη συνέχεια κατονομάζει μια κατηγορία (π.χ. μήνας ή ημερομηνία γέννησης, αριθμός κοντινών συγγενών, είδος οικόσιτου, αγαπημένο παιχνίδι ή άθλημα) και ζητά από τα παιδιά να σχηματίσουν ομάδα με άλλους που ανήκουν στην ίδια κατηγορία. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να ανταποκριθούν σε πιο περίπλοκες κατηγορίες (π.χ. αριθμός γλωσσών που μιλούν, επαγγελματικές φιλοδοξίες, χόμπι, το αγαπημένο σχολικό μάθημα). Το παιχνίδι ολοκληρώνεται με την ερώτηση: «Τι μάθατε από αυτήν τη δραστηριότητα;» και συζήτηση σχετικά με τις μη αναγνωριζόμενες ομοιότητες και διαφορές των ανθρώπων.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΑ (CRC), άρθρο 2

Ενθαρρύνοντας την αυτοπεποίθηση και την αυτοεκτίμηση

1. Ποιος είμαι και με τι μοιάζω;

Λεύκωμα «Ποιος είμαι;»

Τα παιδιά αρχίζουν να δημιουργούν ένα λεύκωμα σχετικά με τον εαυτό τους με ένα ατομικό πορτρέτο στο εξώφυλλο. Προσωπικές φωτογραφίες, κείμενα και ποιήματα μπορούν επίσης να συγκεντρωθούν σ' αυτό το βιβλίο. Καθώς τα παιδιά μαθαίνουν να γράφουν, μπορούν να εντάξουν προσωπικές λεπτομέρειες, ερωτήματα σχετικά με τον εαυτό τους, αλλά και τις απαντήσεις. Αν οι ατομικές πληροφορίες είναι περιορισμένες μπορεί να δημιουργηθεί ένα βιβλίο για όλη την τάξη, με 1 ή 2 σελίδες για κάθε παιδί

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 7, 8, 12, 13, 30

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 45

Β Ένας κύκλος συζήτησης

Τα παιδιά κάθονται σ' έναν κύκλο με το δάσκαλο και οποιονδήποτε επισκέπτη. Ο δάσκαλος αρχίζει μια πρόταση χωρίς κατάληξη και κάθε μαθητής απαντά (και συμπληρώνει) με τη σειρά. Οι ερωτήσεις μπορούν να είναι μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες:

- Αυτό που μου αρέσει περισσότερο στον εαυτό μου είναι...
- Θα ήθελα να είμαι...
- Το αγαπημένο μου παιχνίδι είναι...
- Νομίζω ότι το όνομά μου σημαίνει...
- Θα ήθελα να μάθω σχετικά με...
- Αισθάνομαι χαρούμενος/η όταν...
- Αισθάνομαι λυπημένος/η όταν...
- Θέλω να γίνω περισσότερο...
- Κάποια μέρα ελπίζω ότι...

Είναι πολύ σημαντικό ν' ακούγονται οι απαντήσεις χωρίς διακοπή και δίνοντας τον ίδιο χρόνο σε κάθε παιδί. Τα παιδιά μπορούν να πουν «πάσο», αν δεν επιθυμούν να απαντήσουν. Όλοι παραμένουν καθιστοί έως ότου τελειώσει το παιχνίδι. Οι απαντήσεις μπορούν να συμπεριληφθούν στο λεύκωμα «Ποιος είμαι;»

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 18, 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 8, 12, 13, 14, 17, 31

Γ Η γραμμή ζωής

Κάθε παιδί κρεμά ένα κομμάτι νήματος που αντιπροσωπεύει τη ζωή του/της. Έπειτα τα παιδιά κρεμούν στο νήμα της ζωής τους ζωγραφιές, ιστορίες και αντικείμενα που εκφράζουν τα σημαντικά πράγματα που τους έχουν συμβεί. Αυτό μπορεί να γίνει με χρονολογική σειρά ή με οποιαδήποτε σειρά επιλέξει το παιδί. Μπορεί επίσης να προεκταθεί και προς το μέλλον.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 3, 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 8, 12, 13, 14, 27, 30, 31

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 46

Δ Εγώ στον τοίχο/έδαφος

Δημιουργήστε το περίγραμμα κάθε παιδιού σ' ένα μεγάλο κομμάτι χαρτί (γίνεται ευκολότερα όταν είναι ξαπλωμένο κάτω) ή επάνω στο έδαφος. Ζητήστε από το μαθητή να ζωγραφίσει επάνω τις σωματικές λεπτομέρειες και στη συνέχεια να γράψει γύρω γύρω προσωπικές και σωματικές ιδιότητες (π.χ. όνομα, ύψος, βάρος, τι θα ήθελε περισσότερο να μάθει ή να κάνει το παιδί στο σχολείο ή στην ενήλικη ζωή του). Αν έχετε χρησιμοποιήσει χαρτί, καρφιτσώστε τα σχέδια επάνω στον τοίχο. Δώστε το χρόνο σε όλους τους μαθητές να μάθουν ο ένας για τον άλλο, αλλά και για τον εαυτό τους.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 19, 24
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 7, 8, 12, 13, 28, 29, 31

Ε Εγώ και οι αισθήσεις μου

Βάλτε τα παιδιά να συζητήσουν στον κύκλο ή να παίξουν ένα ρόλο για να εξερευνήσουν τα ακόλουθα:

- Η ακοή με βοηθά να...

- Η όραση με βοηθά να...

- Η όσφρηση με βοηθά να...

- Η αφή με βοηθά να...

- Η γεύση με βοηθά να...

Αναδιατυπώστε τις ερωτήσεις, όπου χρειάζεται, ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες παιδιών με αναπηρίες [π.χ. «Δεν μπορώ να βλέπω (πολύ καλά; καθόλου;) αλλά δεν παύω να είμαι εγώ και μπορώ να...»]. Βάλτε κάθε παιδί να επινοήσει ένα όργανο που το βοηθά να ακούει, να οσφραίνεται ή να αγγίζει καλύτερα. Ζητήστε τους να το περιγράψουν, να το ζωγραφίσουν ή να το δραματοποιήσουν.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 22, 25, 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 23, 26, 28, 29

Ο Κύκλος των Ευχών

Τοποθετήστε τους μαθητές σε κύκλο. Προτείνετε σε κάθε παιδί με τη σειρά να κάνει τις ακόλουθες ευχές (το παιχνίδι αυτό μπορεί να γίνει επίσης σε μικρές ομάδες ή κατά ζεύγη):

- Αν μπορούσα να είμαι ένα ζώο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι πουλί,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα έντομο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα λουλούδι,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα δέντρο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα έπιπλο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα μουσικό όργανο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα κτίριο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα αυτοκίνητο,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένας δρόμος,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι μια πόλη/περιοχή/περιφέρεια,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι μια ξένη χώρα,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα παιχνίδι,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένας δίσκος μουσικής,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...

- Αν μπορούσα να είμαι ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι μια ταινία,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα φαγητό,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...
- Αν μπορούσα να είμαι ένα χρώμα,
  θα ήθελα να είμαι ..... διότι...

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 13, 14

2. Πώς συνυπάρχω με τους άλλους;

Η «οικογένειά μου» από μαριονέτες

Κάθε παιδί φτιάχνει μια "οικογένεια" από μαριονέτες που περιλαμβάνει και τον εαυτό του/της. Αυτές οι κατασκευές μπορούν να είναι πολύ απλές, όπως χρωματισμένες φιγούρες από σκληρό χαρτόνι, κολλημένες πάνω σε ένα ξύλο ή φιγούρες από πηλό ή λάσπη. Δίνονται ονόματα στις φιγούρες και εξηγείται η μεταξύ τους σχέση. Κάθε παιδί επινοεί μια τελετή (ένα γάμο, για παράδειγμα) ή μια γιορτή, η οποία παρουσιάζεται στους υπόλοιπους στην τάξη. Η "οικογένειά μου" από μαριονέτες μπορεί να επεκταθεί και να συμπεριλάβει και άλλους που ζουν κοντά. Τα παιδιά μπορούν να παίξουν μια μικρή παράσταση για να δείξουν τι κάνουν συνήθως προκειμένου να συγκεντρώσουν αυτούς τους ανθρώπους. Επεκτείνετε τη δραστηριότητα ώστε να συμπεριληφθούν άτομα από οπουδήποτε στον κόσμο.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 16, 20, 27
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 9, 10, 15, 31

Φανταστικός φίλος

Τα παιδιά κάθονται ή είναι ξαπλωμένα, ήσυχα και με τα μάτια κλειστά. Τους ζητάτε να πάρουν βαθιά ανάσα και μετά να εκπνεύσουν αργά. Επαναλάβετε άλλες δύο φορές. Τώρα πείτε τους να φανταστούν

ένα πολύ ιδιαίτερο μέρος, ένα αγαπημένο μέρος, οπουδήποτε στον κόσμο (ή ακόμη και στο Διάστημα). Πείτε τους να φανταστούν ότι περπατούν σ' αυτό το μέρος, να αισθανθούν, να ακούσουν και να δουν όλα όσα συμβαίνουν εκεί. Καθοδηγήστε τα προς ένα σπίτι ή κτίριο που θα φανταστούν νοερά, όπου μπαίνουν μέσα για να βρουν ένα ιδιαίτερο δωμάτιο. Το δωμάτιο έχει μία πόρτα σ' έναν τοίχο που ανοίγει γλιστρώντας προς τα επάνω. Η πόρτα ανοίγει προς τα επάνω αργά και καθώς ανοίγει αποκαλύπτεται ένας ιδιαίτερος φίλος τον οποίο δεν έχουν συναντήσει ποτέ πριν - πρώτα βλέπουν τα πόδια και μετά το πρόσωπο. Ο φίλος αυτός μπορεί να είναι νέος ή γέρος. Ο φίλος αυτός βρίσκεται πάντα εκεί και όποτε χρειαστούν κάποιον να μιλήσουν, κάποιον στον οποίο θέλουν να καταφύγουν, μπορούν να τον/την επισκεφθούν και πάλι, αν το επιθυμούν. Δώστε την ευκαιρία στα παιδιά να μοιραστούν με τους υπόλοιπους αυτό που φαντάστηκαν σ' έναν κύκλο συζήτησης ή κατά ζεύγη ή ομάδες.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 20
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 15

Γ Γράμματα και φίλοι

Ξεκινήστε ανταλλαγή αλληλογραφίας ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με κάποια άλλη τάξη σε κάποιο άλλο σχολείο ή ακόμη και σε κάποια άλλη χώρα. Αρχίστε αυτή την ανταλλαγή στέλνοντας ποιήματα ή δώρα από την τάξη. Κάτι τέτοιο μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα μια επίσκεψη αργότερα, αν το επιτρέπει η απόσταση, και μια ευκαιρία συνάντησης με τα παιδιά της άλλης κοινότητας. Καθοδηγήστε τα παιδιά να διερευνήσουν σχετικά με το «αδερφό» σχολείο:

- Πόσο μεγάλο είναι;
- Τι αθλήματα ή παιχνίδια παίζουν εκεί;
- Με τι ασχολούνται οι γονείς των παιδιών που φοιτούν εκεί;
- Ποιες είναι οι διαφορές και οι ομοιότητες;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 20, 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 13, 17, 29

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 50

Φιλαράκι

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να φροντίσουν οι μαθητές τους να αποκτήσουν έναν μεγαλύτερο φίλο από κάποια ανώτερη τάξη. Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια δραστηριότητα που θα ενθαρρύνει τα παιδιά να ζητήσουν τη βοήθεια του φίλου τους εάν έχουν κάποιο πρόβλημα. Θα πρέπει να επινοηθούν τρόποι ενθάρρυνσης του μεγαλύτερου μαθητή να ενδιαφερθεί για τον/τη μικρότερο/η φίλο/η, δείχνοντάς τους πώς να παίξουν κάποια παιχνίδια ή βοηθώντας στις δραστηριότητες.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 20
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 15

Οι άνθρωποι γύρω μου

Σ' έναν κύκλο συζήτησης ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν κάποια καλή τους ιδιότητα/προτέρημα ή ρωτήστε «Ποια είναι τα προτερήματα που θαυμάζουμε στους ανθρώπους;» Κατόπιν καθοδηγήστε μια συζήτηση σχετικά με τα εξής θέματα:

- Σέβεσαι στους άλλους ανθρώπους τα προτερήματα που σου αρέσουν στον εαυτό σου;
- Σέβεσαι τις θετικές ιδιότητες/προτερήματα των άλλων ανθρώπων που εσύ δεν έχεις;
- Δικαιούνται όλοι οι άνθρωποι το σεβασμό;
- Με ποιο τρόπο δείχνεις το σεβασμό σου στους άλλους;

Στη συνέχεια ζητήστε από τα παιδιά να θυμηθούν κάποια φορά που αισθάνθηκαν πληγωμένα γιατί κάποιος δεν τους έδειξε σεβασμό.

- Τι σ' έκανε να αισθανθείς έλλειψη σεβασμού;
- Για ποιο λόγο οι άνθρωποι φέρονται με ασέβεια απέναντι στους άλλους;
- Τι είναι αξιοπρέπεια; Πληγώνεται η αξιοπρέπειά σου όταν οι άλλοι δεν σε σέβονται;

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 51

- Τι μπορείς να κάνεις όταν οι άλλοι δεν σε σέβονται;

Τέλος,

- Ρωτήστε «Τι σημαίνει όταν λέμε ότι όλα τα ανθρώπινα όντα δικαιούνται σεβασμό»;
- Ζητήστε τους να δώσουν παραδείγματα για το πόσο πιο ειρηνική θα ήταν η ζωή στην κοινότητά τους εάν οι άνθρωποι έδειχναν μεγαλύτερο σεβασμό ο ένας προς τον άλλο.
- Ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν έναν τρόπο με τον οποίο θα έδειχναν σεβασμό για κάποιον.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2, 12
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 12, 13, 14, 16, 29

Το «πλυντήριο»

Τοποθετήστε τα παιδιά σε σχηματισμό δύο παράλληλων σειρών, κοντά η μία με την άλλη και αντικριστά. Στείλτε ένα παιδί από τη μία άκρη μέσα από τις γραμμές («μέσα από το πλυντήριο»). Όλοι (εφόσον αυτό είναι πολιτισμικά αποδεκτό) τον/την κτυπούν χαϊδευτικά στην πλάτη ή του/της σφίγγουν το χέρι, ενώ μιλούν στο μαθητή με εγκωμιαστικά λόγια, τρυφερά και εμψυχωτικά. Το αποτέλεσμα είναι ένα φωτεινό, λαμπερό και χαρούμενο άτομο στο τέλος του «πλυσίματος». Ο μαθητής ή μαθήτρια στη συνέχεια μπαίνουν σε μία από τις σειρές και η διαδικασία επαναλαμβάνεται με κάποιο άλλο παιδί. (Το «πλύσιμο» ενός ή δύο ατόμων κάθε μέρα είναι πιο διασκεδαστικό από ένα μεγάλο «γενικό πλυντήριο» όλης της τάξης).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

Κτίζοντας εμπιστοσύνη

Η εμπιστοσύνη ξεκινά μέσα από τη σχέση μεταξύ μαθητή και δασκάλου. Για να κάνετε τους μαθητές να αισθάνονται άνετα θα μπορούσατε:

- Να αφήσετε τους μαθητές να εννοήσουν ότι ο δάσκαλος είναι το ίδιο ανθρώπινος όπως εκείνοι.
- Να επεξηγείτε καθεμία από τις δραστηριότητες διεξοδικά.
- Να εξηγείτε τις λέξεις και τις ιδέες (έννοιες) με τις οποίες δεν είναι εξοικειωμένοι.
- Να παρέχετε πληροφορίες (όχι μόνο σχετικά με συγκεκριμένες δραστηριότητες, αλλά επίσης για ζητήματα που αγγίζουν τη ζωή των μαθητών).

Όταν χρειάζεται, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αφιερώνει λίγα λεπτά της ημέρας για να συζητά με τους μαθητές τοπικά γεγονότα και ειδησεογραφικά θέματα. Κάτι τέτοιο προσφέρει πολλές ευκαιρίες να εξετάζονται ζητήματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων μ' έναν λιγότερο επίσημο τρόπο. Μια τέτοια δραστηριότητα μπορεί να αποτελέσει από μόνη της μια καλή διδακτική εμπειρία.

Τυφλή εμπιστοσύνη

Χωρίστε την τάξη σε ζεύγη. Ζητήστε από το ένα παιδί να καλύψει τα μάτια του άλλου μ' ένα πανί και βάλτε τα μέλη της ομάδας με ανοιχτά τα μάτια να οδηγήσει τον «τυφλό» γύρω γύρω για λίγα λεπτά. Σιγουρευτείτε ότι το παιδί-οδηγός δεν κάνει κατάχρηση της δύναμής του να καθοδηγεί, καθώς η ιδέα είναι να ενθαρρύνουμε την εμπιστοσύνη, όχι να την καταστρέψουμε. Ο «αρχηγός» του ζευγαριού θα πρέπει να προσπαθήσει να δώσει ένα πλήθος εμπειριών στο άλλο μέλος, όπως να καθοδηγήσει το «τυφλό» μέλος να αισθανθεί πράγματα με τα δάχτυλα ή τα πόδια, δίνοντας φωνητικές οδηγίες ή παίζοντας ένα παιχνίδι.

Μετά από λίγα λεπτά πείτε στα παιδιά να αλλάξουν ρόλους και επαναλάβετε τη διαδικασία ώστε ο «αρχηγός» να είναι τώρα ο καθοδηγούμενος και ο «τυφλός» συνεργάτης αυτός που βλέπει.

Όταν τελειώσει η δραστηριότητα δώστε το χρόνο στα παιδιά να συζητήσουν όσα συνέβησαν. Να συζητήσουν για το πώς αισθάνθηκαν - όχι μόνο ως «τυφλοί» της παρέας, αλλά επίσης για τα συναισθήματά τους ως «αρχηγοί».

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 53

Μια τέτοια δραστηριότητα μπορεί να οδηγήσει όχι μόνο σε μεγαλύτερη επίγνωση για το πώς είναι η ζωή για τους ανθρώπους με προβλήματα όρασης (ή ακοής), αλλά και σε μια συζήτηση για τη σπουδαιότητα της εμπιστοσύνης μέσα σε ολόκληρη την κοινότητα. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να μετατραπεί σε μια συζήτηση σχετικά με τη διεθνή κοινότητα, πώς λειτουργεί, αλλά και με ποιους τρόπους μπορεί να πάψει να λειτουργεί.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 23)

Δημιουργώντας κανόνες στη σχολική αίθουσα

Χωρίς αμφιβολία είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει καλό κλίμα στη σχολική αίθουσα όπως επίσης είναι μεγάλη η ανάγκη για συμμετοχή και συνεργασία. Οι προτάσεις των παιδιών καθώς και η γνώμη τους βοηθούν ουσιαστικά στη δημιουργία καλύτερης ατμόσφαιρας. Καλό είναι να είστε ανοικτοί στη βοήθεια που σας προσφέρουν και να κάνετε τις απαραίτητες αλλαγές/ βελτιώσεις.

Οι δραστηριότητες που ακολουθούν έχουν ιδιαίτερη σπουδαιότητα καθώς έχουν άμεση επίδραση στο κλίμα της τάξης. Είναι μια ξεκάθαρη απόδειξη ως προς τη διάθεση του δασκάλου να κάνει την τάξη να συμμετέχει στη διαχείρισή της, καθώς και την εμπιστοσύνη που έχει στα μέλη της. Επίσης βάζει τα παιδιά στη διαδικασία να σκεφτούν ποιοι κανόνες είναι επιθυμητοί και δυνατοί μέσα στην τάξη, με ποιους τρόπους θα τηρούνται, καθώς επίσης καθορίζει και το ρόλο του δασκάλου στο κατά πόσο μπορεί να διατηρεί την ατμόσφαιρα του σχολικού περιβάλλοντος.

Οι ανάγκες της τάξης

Οι κανονισμοί της σχολικής αίθουσας μπορούν να δημιουργηθούν με διάφορους τρόπους: με ομαδικό προβληματισμό (κρίνοντας τα αποτελέσματα σε συζήτηση που θα ακολουθήσει), σε μικρές

ομάδες οι οποίες στη συνέχεια παρουσιάζουν τα ευρήματά τους στην τάξη ή ως ατομικές ασκήσεις τις οποίες ο δάσκαλος θέτει αργότερα υπόψη της τάξης.

Ένας καλός τρόπος να ξεκινήσετε είναι ρωτώντας τα παιδιά τι θα «ήθελαν» (ο κατάλογος μπορεί να είναι πολύ μακρύς). Στη συνέχεια τους ζητάτε να επιλέξουν από αυτό τον κατάλογο όσα νομίζουν ότι χρειάζονται πραγματικά. Το αποτέλεσμα θα είναι ένας μικρότερος κατάλογος και πολύ πιο ουσιαστικός. Καταχωρήστε τις επιλογές σ' έναν πίνακα με την ονομασία «Οι Ανάγκες της Τάξης μας». Τέλος, ζητήστε τους να επιλέξουν από τις «ανάγκες» αυτά που πιστεύουν ότι έχουν «δικαίωμα» να περιμένουν ως μέλη της κοινωνίας. Καταχωρήστε αυτές τις επιλογές σ' έναν πίνακα με το χαρακτηρισμό «Τα Δικαιώματα της Τάξης μας».

Ρωτήστε τα παιδιά γιατί έκαναν τις συγκεκριμένες επιλογές.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 7, 21
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 12, 13, 28, 29

Β Οι υποχρεώσεις της τάξης

Δώστε έμφαση στην ουσιώδη σχέση μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Αφού οι μαθητές έχουν δημιουργήσει τον κατάλογο με τα δικαιώματα της τάξης, ζητήστε τους να επαναδιατυπώσουν κάθε δικαίωμα σε σχέση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν αντίστοιχα και καταχωρήστε τες σε έναν ξεχωριστό πίνακα με το χαρακτηρισμό «Οι Υποχρεώσεις της τάξης μας» (π.χ. το δικαίωμα «Καθένας πρέπει να αισθάνεται ασφαλής στη σχολική αίθουσα» μπορεί να αναδιατυπωθεί ως «Ο καθένας/μία έχει την υποχρέωση να μην προσβάλει κανέναν ή να πληγώνει τα συναισθήματά του/της άλλου/ης»).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 29
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 29

Γ Ζώντας με βάση τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις

Εφόσον η τάξη έχει συμφωνήσει στον κατάλογο των βασικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, κάντε μια παρουσίαση του καταλόγου

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 55

έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως σημεία αναφοράς ή να αναθεωρηθούν. Ορισμένες φορές τόσο τα παιδιά όσο και ο δάσκαλος μπορεί να παραβούν τους κανόνες ή μπορεί να δημιουργηθούν καταστάσεις που δεν καλύπτονται από τους κανονισμούς. Κάποιες φορές πιθανόν να εγείρονται συγκρούσεις ή αντιπαραθέσεις όταν οι κανόνες της τάξης δεν είναι συμβατές με τους κανόνες άλλων δασκάλων ή της διεύθυνσης του σχολείου. Τέτοιες καταστάσεις χρειάζεται να αντιμετωπιστούν με συζήτηση και προσεκτική διερεύνηση για ποιο λόγο τα πράγματα έχουν πάρει λάθος δρόμο. Η αποκατάσταση των πραγμάτων με γενική αποδοχή και όχι απλά ως επιβολή ελέγχου είναι πάντοτε δυσκολότερο να συμβεί και η διαδικασία για να φτάσουμε στη γενική αποδοχή χρειάζεται συμβιβαστικές λύσεις και προσεκτική διαπραγμάτευση. Μια τέτοια διαδικασία από μόνη της συνιστά πολύτιμη μαθησιακή εμπειρία.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 7, 11, 21
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 12, 13, 28, 29

Κατανοώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα

Από τη στιγμή που έχουμε καταλήξει σε κανονισμούς λειτουργίας της σχολικής τάξης, ένα επόμενο βήμα είναι να αναλογιστούμε το ίδιο και σε οικουμενική κλίμακα.

Α Σχεδιάζοντας μια νέα χώρα

Εξηγήστε στα παιδιά (ως άσκηση/παιχνίδι) ότι έχει ανακαλυφθεί μια νέα χώρα η οποία έχει όλα όσα χρειάζονται για την υποστήριξη της ανθρώπινης ζωής. Κανείς δεν έχει ζήσει εκεί ποτέ πριν. Δεν υπάρχει ιστορία ούτε νόμοι. Όλη η τάξη πρόκειται να εγκατασταθεί εκεί. Μια μικρή ομάδα έχει οριστεί για να συντάξει έναν κατάλογο δικαιωμάτων γι' αυτή την εντελώς νέα χώρα. Εσείς (ο εκπαιδευτικός) δεν γνωρίζετε ποια θα είναι η θέση σας στη νέα χώρα.

Εργαζόμενοι σε μικρές ομάδες, οι μαθητές κάθε ομάδας δίνουν ένα όνομα σ' αυτήν τη χώρα και καταγράφουν δέκα

δικαιώματα στα οποία συμφωνεί όλη η ομάδα. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τον κατάλογό της και η τάξη δημιουργεί έναν συνολικό «κατάλογο της τάξης» όπου περιλαμβάνονται όλα τα δικαιώματα που έχουν αναφερθεί. Συζητήστε με βάση τον συνολικό κατάλογο (π.χ. τι θα συνέβαινε αν κάποια δικαιώματα εξαιρούνταν; Μήπως δεν αναφέρθηκαν κάποια σημαντικά δικαιώματα; Πού διαφέρει αυτός ο κατάλογος από εκείνον με τους κανονισμούς της σχολικής αίθουσας;)

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 13, 21, 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 12, 13

Εισήγηση στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Παρουσιάστε στα παιδιά την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, εξηγώντας ότι είναι ένας κατάλογος δικαιωμάτων που αφορά όλους τους ανθρώπους στον κόσμο. Κατόπιν διαβάστε την απλουστευμένη έκδοση δυνατά (βλ. Παράρτημα 1). Εάν οι μαθητές ακούσουν ένα άρθρο το οποίο ταιριάζει με κάποιο από τα δικαιώματα στον κατάλογο της τάξης, γράψτε τον αριθμό αυτού του άρθρου δίπλα στο σχετικό δικαίωμα.

Αφού ολοκληρωθεί η ανάγνωση συζητήστε τα αποτελέσματα:

- Μήπως κάποια από τα δικαιώματα της Οικουμενικής Διακήρυξης δεν περιλαμβάνονται στον κατάλογο της τάξης; Μήπως θα ήθελαν οι μαθητές να συμπληρώσουν νέα δικαιώματα στον κατάλογο;
- Μήπως κάποια δικαιώματα από τον κατάλογο της τάξης δεν περιλαμβάνονται στην Οικουμενική Διακήρυξη;
- Η Οικουμενική Διακήρυξη περιλαμβάνει δικαιώματα και υποχρεώσεις;

Οι μαθητές μπορούν να δοκιμάσουν παρόμοιες ασκήσεις χρησιμοποιώντας την απλουστευμένη έκδοση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 21, 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 29

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 57

Παρουσιάζοντας τα Δικαιώματα του Παιδιού

Ποια είναι τα Δικαιώματα του Παιδιού;

Ρωτήστε τα παιδιά αν υπάρχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις που τα αφορούν πιο ειδικά, όχι απλά ως άνθρωποι αλλά ως νέοι άνθρωποι - ως παιδιά. Τι δεν είναι σωστό να κάνει κάποιος σε αυτά (ή να μην κάνει) μόνο και μόνο επειδή, στη συγκεκριμένη στιγμή, αυτός ή αυτή είναι «παιδί»;

Παρουσιάστε στα παιδιά τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, εξηγώντας ότι διασφαλίζει στα παιδιά όσα χρειάζονται για να μεγαλώσουν υγιή, ασφαλή κι ευτυχισμένα και για να γίνουν καλοί πολίτες. Βοηθήστε τα παιδιά να αντιληφθούν τη σχέση μεταξύ δικαιωμάτων και αναγκών.

Συζητήστε θέματα όπως:

- Γιατί πιστεύετε ότι τα Ηνωμένα Έθνη υιοθέτησαν ένα κείμενο μόνο για τα δικαιώματα του παιδιού; Με ποιον τρόπο οι ανάγκες των παιδιών είναι διαφορετικές από εκείνες των ενηλίκων;
- Γιατί τα παιδιά χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία; Δώστε μερικά παραδείγματα.
- Γιατί τα παιδιά χρειάζονται ειδικές παροχές για την ευημερία τους; Τι χρειάζονται τα παιδιά για την επιβίωση, την ευτυχία και την ανάπτυξή τους;
- Γιατί τα παιδιά χρειάζεται να συμμετέχουν στην κοινότητά τους; Δώστε ορισμένα παραδείγματα.
- Ποιος είναι υπεύθυνος να επιβλέπει αν τα δικαιώματα των παιδιών γίνονται σεβαστά; (π.χ. γονείς; δάσκαλοι; άλλοι ενήλικες; τα άλλα παιδιά; η κυβέρνηση;)

Επιθυμίες και ανάγκες

Ζητήστε από τα παιδιά να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες και να δημιουργήσουν δέκα κάρτες όπου περιγράφονται αυτά που έχουν ανάγκη τα παιδιά για να είναι ευτυχισμένα. Μπορούν να κόψουν

εικόνες από περιοδικά για να προσδιορίσουν αυτές τις ανάγκες ή να τις ζωγραφίσουν.

Βοηθήστε τα να δώσουν ονομασίες στις κάρτες. Κάθε ομάδα εξηγεί το περιεχόμενο και αναρτά σε πίνακα τις κάρτες, κάτω από την επικεφαλίδα «Ανάγκες».

Στη συνέχεια ανακοινώστε ότι η καινούργια κυβέρνηση ανακάλυψε ότι μπορεί να παρέχει μόνο κάποια από αυτά που αναφέρονται στις λίστες, έτσι η κάθε ομάδα πρέπει να αφαιρέσει δέκα ανάγκες από τον κατάλογο. Αφαιρέστε τις κάρτες που επιλέχθηκαν και τοποθετήστε τες κάτω από την επικεφαλίδα «Επιθυμίες».

Ανακοινώστε τους έπειτα ότι χρειάζονται κι άλλες περικοπές και η ομάδα πρέπει να αφαιρέσει άλλες δέκα ανάγκες και ακολουθήστε την ίδια διαδικασία.

Τέλος, συζητήστε αυτήν τη δραστηριότητα:

- Ποιες ανάγκες αφαιρέθηκαν πρώτες; Γιατί;
- Οι επιθυμίες και οι ανάγκες διαφέρουν μεταξύ διαφορετικών ανθρώπων;
- Τι θα συνέβαινε αν η τάξη συνέχιζε να αφαιρεί ανάγκες;

Ολοκληρώστε εξηγώντας ότι τα δικαιώματα των παιδιού βασίζονται σε αυτά που όλα τα παιδιά έχουν ανάγκη για να έχουν μια υγιή, ευτυχισμένη ζωή και όταν μεγαλώσουν να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες. Παρουσιάστε τους τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού ως μια προσπάθεια διασφάλισης ότι όλα τα παιδιά απολαμβάνουν αυτά τα δικαιώματα (βλ. Άσκηση «Ποια είναι τα δικαιώματα των παιδιού», παραπάνω). Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορούν να διαβάσουν δυνατά την περιληπτική έκδοση της Σύμβασης (βλ. Παράρτημα 2) και να τη συγκρίνουν με τη δική τους λίστα επιθυμιών και αναγκών.[8]

Ποιες ανάγκες έχει ένα παιδί;

Σε μικρές ομάδες, οι μαθητές ζωγραφίζουν το περίγραμμα ενός

8. Προσαρμογή από το βιβλίο *It's Only Right*, έναν Πρακτικό Οδηγό εκμάθησης της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, της Susan Fountain (UNICEF, 1993).

παιδιού (ή ζωγραφίζουν το περίγραμμα ενός από την ομάδα) και δίνουν ένα όνομα στο «εικονικό παιδί». Στη συνέχεια αποφασίζουν ποια νοητικά, σωματικά, πνευματικά γνωρίσματα και ποιες ιδιότητες του χαρακτήρα θα ήθελαν να έχει αυτό το παιδί ως ένας ενήλικας (π.χ. καλή υγεία, αίσθηση του χιούμορ, καλοσύνη) και να γράψουν αυτά τα γνωρίσματα μέσα από το περίγραμμα. Μπορούν επίσης να φτιάξουν σύμβολα πάνω και γύρω από το παιδί, τα οποία θα αντιπροσωπεύουν αυτά τα ιδεώδη χαρακτηριστικά (π.χ. βιβλία που θ' αντιπροσωπεύουν τη μόρφωση). Έξω από το περίγραμμα του παιδιού η ομάδα καταγράφει τους ανθρώπινους και υλικούς πόρους που χρειάζεται το παιδί για να κατορθώσει να έχει αυτά τα γνωρίσματα/ιδιότητες (π.χ. για να είναι ευτυχισμένο ένα παιδί χρειάζεται τροφή και φροντίδα της υγείας του). Κάθε ομάδα στη συνέχεια «παρουσιάζει» το νέο «μέλος» της κοινότητας και εξηγεί τις επιλογές που έκανε για το παιδί.

Παρουσιάστε τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. ανωτέρω, άσκηση «Ποια είναι τα δικαιώματα του παιδιού»). Έπειτα, διαβάστε δυνατά την περιληπτική έκδοση της Σύμβασης (βλ. Παράρτημα 2). Όταν τα παιδιά ακούν ένα άρθρο που εγγυάται καθεμία από τις ανάγκες που έχουν σημειώσει, γράφουν τον αριθμό του άρθρου (-ων) δίπλα σ' αυτές. Σημειώστε με κύκλο όποιες ανάγκες έχουν προσδιοριστεί από την τάξη, αλλά δεν καλύπτονται από τη Σύμβαση.

Προωθώντας τα δικαιώματα του παιδιού

Σε ορισμένες χώρες τα δικαιώματα των παιδιού προβάλλονται από τις εφημερίδες, το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Ζητήστε από τους μαθητές να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες και να δημιουργήσουν μερικούς τρόπους διαφήμισης για συγκεκριμένα άρθρα της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού (π.χ. αφίσες, θεατρικό σκετς, τραγούδια ή άλλες μορφές διαφήμισης). Ζητήστε από κάθε ομάδα να παρουσιάσει ή να εκθέσει τις ιδέες της ομάδας σε όλη την τάξη.

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 π.μ. Page 61

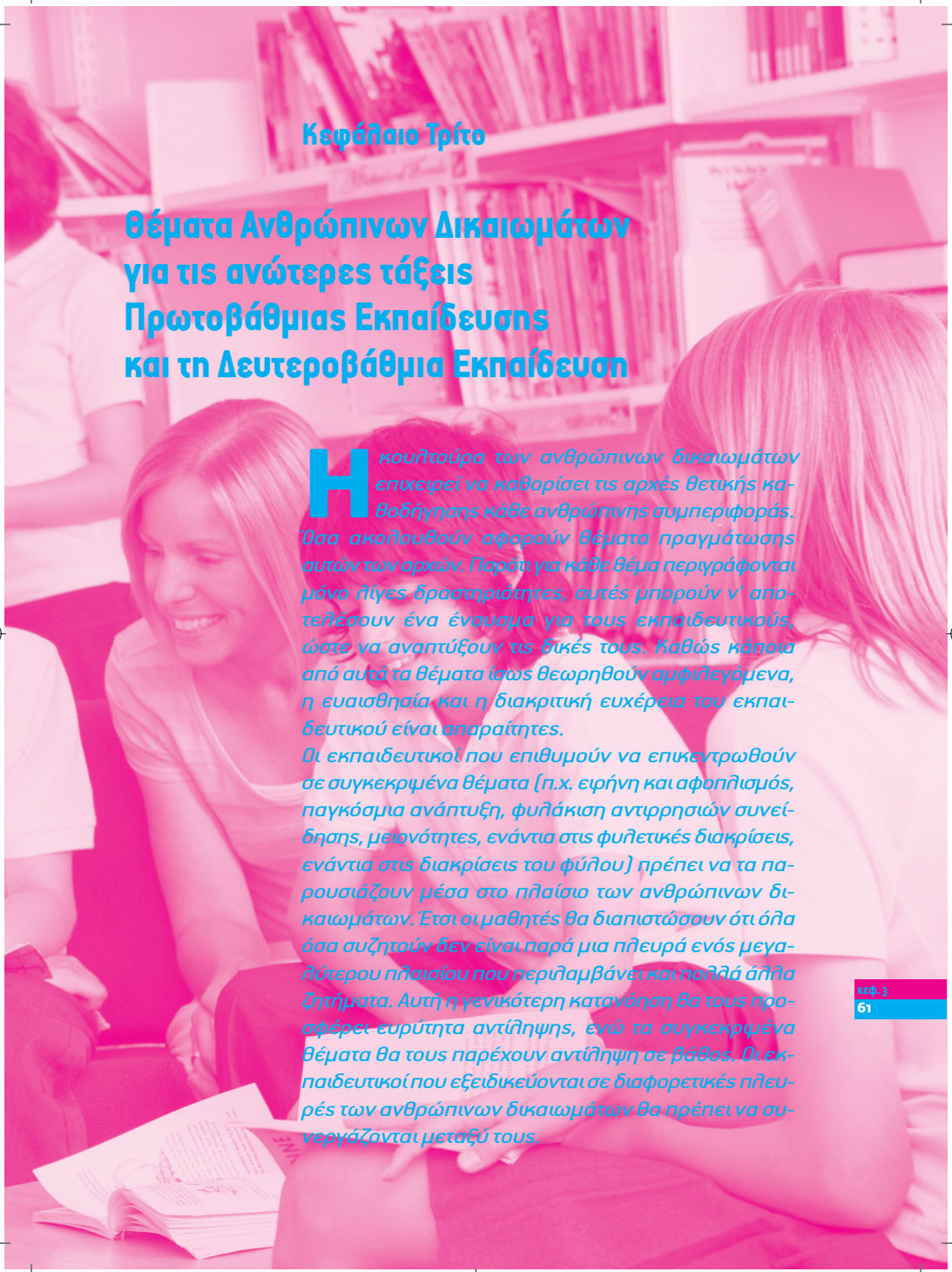

Κεφάλαιο Τρίτο

Θέματα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων για τις ανώτερες τάξεις Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Η κουλτούρα των ανθρώπινων δικαιωμάτων επιχειρεί να καθορίσει τις αρχές θετικής καθοδήγησης κάθε ανθρώπινης συμπεριφοράς. Όσα ακολουθούν αφορούν θέματα πραγμάτωσης αυτών των αρχών. Πάρατι για κάθε θέμα περιγράφονται μόνο λίγες δραστηριότητες, αυτές μπορούν ν' αποτελέσουν ένα έναυσμα για τους εκπαιδευτικούς, ώστε να αναπτύξουν τις δικές τους. Καθώς κάποια από αυτά τα θέματα ίσως θεωρηθούν αμφιλεγόμενα, η ευαισθησία και η διακριτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού είναι απαραίτητες.

Οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούν να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένα θέματα (π.χ. ειρήνη και αφοπλισμός, παγκόσμια ανάπτυξη, φυλάκιση αντιρρησιών συνείδησης, μειονότητες, ενάντια στις φυλετικές διακρίσεις, ενάντια στις διακρίσεις του φύλου) πρέπει να τα παρουσιάζουν μέσα στο πλαίσιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Έτσι οι μαθητές θα διαπιστώσουν ότι όλα όσα συζητούν δεν είναι παρά μια πλευρά ενός μεγαλύτερου πλαισίου που περιλαμβάνει και πολλά άλλα διτήματα. Αυτή η γενικότερη κατανόηση θα τους προσφέρει ευρύτητα αντίληψης, ενώ τα συγκεκριμένα θέματα θα τους παρέχουν αντίληψη σε βάθος. Οι εκπαιδευτικοί που εξειδικεύονται σε διαφορετικές πλευρές των ανθρώπινων δικαιωμάτων θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους.

abc_33_64cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:00 πμ Page 62

Προστασία της ζωής - το άτομο μέσα στην κοινωνία

Για να καταστήσει σαφή την έννοια της ανθρωπότητας ως μια ομάδα ατόμων, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διερευνήσει με τους μαθητές την ιδέα του τι σημαίνει να είσαι «άνθρωπος». Πρόκειται για μια πιο εξειδικευμένη μορφή των δραστηριοτήτων του Κεφαλαίου 2 σχετικά με την αυτοπεποίθηση και το σεβασμό. Τα ανθρώπινα όντα είναι κοινωνικά πλάσματα. Όλοι έχουμε ατομική προσωπικότητα αλλά μαθαίνουμε περισσότερα πράγματα ζώντας με τους άλλους. Επομένως η καλλιέργεια του ατόμου είναι και κοινωνική καλλιέργεια.

Α Η ταυτότητα του ανθρώπινου όντος

Τοποθετήστε ένα αντικείμενο (π.χ. ένα αναποδογυρισμένο καλάθι σκουπιδιών) μπροστά από την τάξη. Προτείνετε ότι πρόκειται για έναν επισκέπτη από κάποιο άλλο σημείο του σύμπαντος. Ο επισκέπτης είναι περίεργος να μάθει για τα όντα που αποκαλούν τον εαυτό τους «άνθρωπο». Ζητήστε από τους μαθητές να προτείνουν χαρακτηριστικά που θα βοηθούσαν τον επισκέπτη να αντιληφθεί την ταυτότητα των «ανθρώπινων όντων».

Συζητήστε θέματα όπως:

- Τι σημαίνει να είσαι «άνθρωπος»;
- Σε τι διαφέρει το να είσαι άνθρωπος από το να «ζεις» ή να επιζείς;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 1
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 1

Β Μήνυμα στο μπουκάλι

Ζητήστε από τους μαθητές να φανταστούν ότι έχουν πιφθεί σήματα από το Διάστημα. Τα Ηνωμένα Έθνη πρόκειται να στείλουν πληροφορίες σχετικά με τα ανθρώπινα όντα με ένα ειδικό διαστημόπλοιο. Έργο των μαθητών είναι να επιλέξουν τι θα σταλεί (π.χ. μουσική,

ομοιώματα ανθρώπων, ρούχα, λογοτεχνία, θρησκευτικά αντικείμενα). Κάντε συλλογική σύσκεψη ανταλλαγής ιδεών ή ορίστε τη δραστηριότητα ως ατομική εργασία ή σε μικρές ομάδες. Το ερώτημα στην προκείμενη περίπτωση -«Τι είμαι;», «Ποιοι είμαστε»- είναι πολύ βαθύ. Οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να παρέχουν στους μαθητές μια ευκαιρία να αρχίσουν να καθορίζουν μέσα τους μια αίσθηση του εαυτού ως ανθρώπινο ον και μια αντίληψη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Έχει μεγάλη σημασία να τα αντιληφθούν σ' αυτό το σημείο για να μπορέσουν στη συνέχεια να βλέπουν τον εαυτό τους ως ανθρώπινο παράγοντα, με ευθύνη προς την ανθρωπότητα σε όλες τις μορφές της. Καθορίζοντας τι είναι ανθρώπινο εν γένει, βοηθά να δούμε τι πιθανά είναι απάνθρωπο.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 1
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 1

Γ Πού ξεκινά, πού τελειώνει;

Τα ανθρώπινα όντα παρουσιάζουν υψηλή περιπλοκότητα. Προαιρετικά ο δάσκαλος καλεί την τάξη να εξετάσει το δικαίωμα να είναι κάποιος ζωντανός συζητώντας διαφορετικές πλευρές της αρχής και του τέλους της ζωής ενός ατόμου:

- Από πότε ξεκινά «η ζωή»;
- Μπορεί κάποιος να την αφαιρέσει;
- Ποιοι παράγοντες καθορίζουν τη γνώμη μας σχετικά με το τι σημαίνει «ζωή» (π.χ. θρησκεία, τεχνολογία, νόμοι);

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 3
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 6

Δ «Ενας δημοσιογράφος εξαφανίστηκε!»

Στη δραστηριότητα αυτή είναι στη διακριτική ευχέρεια του εκπαιδευτικού να επιλέξει το θέμα. Δώστε στην τάξη τις ακόλουθες λεπτομέρειες:

Είστε δημοσιογράφος. Γράψατε ένα άρθρο στην εφημερίδα που εργάζεστε για το οποίο έχει θυμώσει κάποιο άτομο σε υψηλή θέση.

Την επόμενη μέρα αγνώστου ταυτότητας άτομα εισέβαλαν στο σπίτι σας και σας απήγαγαν. Σας κακοποίησαν και σας έβαλαν μόνο σ' ένα δωμάτιο. Κανείς δεν γνωρίζει πού βρίσκεστε. Κανείς δεν προσφέρθηκε να κάνει οτιδήποτε για σας. Βρίσκεστε εκεί για μήνες.

Ο δημοσιογράφος στην περίπτωσή μας έχει αποστερηθεί βασικά δικαιώματα. Βασιζόμενοι στην Οικουμενική Διακήρυξη ζητήστε από τους μαθητές να προσδιορίσουν ποια συγκεκριμένα άρθρα έχουν παραβιαστεί.

Ζητήστε από κάθε μαθητή να γράψει ένα γράμμα στον υπεύθυνο υπουργό Δικαιοσύνης, αναφέροντας τα δικαιώματα αυτά ή να γράψουν μια ανοικτή επιστολή προς το δημοσιογράφο. Ποιος άλλος θα μπορούσε να βοηθήσει σε μια τέτοια περίπτωση (μιλήστε στους μαθητές για το ρόλο των οργανισμών της κοινωνίας των πολιτών);

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 5, 8, 9, 11, 12

Προστατεύοντας τα παιδιά

Δημιουργήστε έναν κατάλογο όλων των άρθρων που προσφέρουν προστασία στα παιδιά σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, καθώς και τις συνθήκες και τις μορφές κακοποίησης και εκμετάλλευσης που αναφέρονται σ' αυτά τα άρθρα.

- Υπάρχουν άλλες περιπτώσεις που θα μπορούσαν να προστεθούν;
- Κάποια παιδιά είναι περισσότερο ευάλωτα και έχουν μεγαλύτερη ανάγκη προστασίας από άλλα;

Συζητήστε το ζήτημα της ευθύνης για την προστασία των παιδιών:

- Σύμφωνα με τη Σύμβαση, ποιος έχει την ευθύνη για την προστασία των παιδιών;
- Η Σύμβαση δίνει κάποια προτεραιότητα γι' αυτή την ευθύνη;
- Τι συμβαίνει όταν αυτοί που ευθύνονται για την προστασία των παιδιών αποτυγχάνουν;

Διερευνήστε τι γίνεται με την προστασία των παιδιών στην κοινότητά σας, χρησιμοποιώντας τον κατάλογο που δημιουργήσατε στην αρχή αυτής της δραστηριότητας.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:58 πμ Page 65

- Ποιες είναι οι ανάγκες προστασίας των παιδιών στην κοινότητά σας;
- Ποιοι άνθρωποι ή ομάδες παρέχουν προστασία στα παιδιά;
- Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους εσείς και η τάξη σας μπορείτε να συνεισφέρετε σ' αυτή την προστασία;
- Γιατί πιστεύετε ότι τα δικαιώματα των παιδιών χρειάστηκε να εκφραστούν σε μια ξεχωριστή σύμβαση ανθρώπινων δικαιωμάτων;

ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 3, 6, 8, 11, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38

Πόλεμος, ειρήνη και ανθρώπινα δικαιώματα

Η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (UDHR) γράφτηκε ως «απάντηση» στα καταστροφικά γεγονότα του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου. Στο προοίμιο η Διακήρυξη αναφέρει ότι «...η μη αναγνώριση και περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που σοκάρουν τη συνείδηση της ανθρωπότητας...» και τονίζει ότι «...η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο».

Η ειρήνη, ο αφοπλισμός, η ανάπτυξη και τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αλληλένδετα ζητήματα. Μια περιεκτική προσέγγιση της διδασκαλίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων περιλαμβάνει και τη διδασκαλία για την ειρήνη και τον αφοπλισμό, καθώς και την ανάπτυξη και την περιβαλλοντική γνώση. Πληροφορίες σχετικές με τον εξοπλισμό και τις προσπάθειες ελέγχου του μπορούν να γίνονται γνωστά στους μαθητές. Το γεγονός ότι έχουν υπάρξει πάνω από 150 συγκρούσεις από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου δείχνει ότι η ένοπλη βία συνεχίζει να υπάρχει.

Ανάλογα με το μαθησιακό επίπεδο της τάξης, μια μελέτη σχετικά με διεθνή πολιτικά και οικονομικά ζητήματα θα μπορούσε να κα-

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:58 πμ Page 66

ταστήσει τους μαθητές γνώστες των αιτίων που κάνουν τόσο δύσκολη τη διατήρηση της ειρήνης. Ανισορροπίες στην ανάπτυξη και οικολογικά προβλήματα είναι επίσης ενδημικά. Δεν είναι μόνο βίαια από μόνα τους, αλλά μπορούν να συνεισφέρουν στο «φύτεμα των σπόρων» του πολέμου. Και ο πόλεμος -ιδιαίτερα ένας πυρηνικός πόλεμος- ακόμη και σε μικρή κλίμακα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα μια περιβαλλοντική καταστροφή.

Α Ειρήνη

Επιλέξτε μια ηλιόλουστη μέρα. Θέστε το ερώτημα: «Σ' έναν κόσμο με τοπικές συγκρούσεις και την απειλή πολέμου, γιατί πιστεύετε ότι είναι σημαντική η ειρήνη;»

Οδηγήστε την τάξη έξω, σε ένα ευχάριστο μέρος. Όλοι γέρνουν πίσω χωρίς να μιλούν και με τα μάτια κλειστά για περίπου τρία λεπτά. Συνεχίστε τη διδασκαλία και συζητήστε τη θεμελιώδη αξία της ειρήνης. Πώς καθορίζουν οι μαθητές την έννοια «ειρήνη»; Ποια είναι η σχέση μεταξύ ειρήνης και ανθρώπινων δικαιωμάτων;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 3, 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6

Β Σύνοδος Κορυφής

Κάντε αναπαράσταση μιας συνόδου κορυφής μεταξύ των αρχηγών όλων των χωρών, σχετικά μ' ένα κρίσιμο ζήτημα, για παράδειγμα τη μείωση της χρήσης των ναρκών ή την προστασία των παιδιών από την επικίνδυνη εργασία. Σκηνοθετήστε μια συζήτηση της τάξης με ομάδες να συνεργάζονται στο ρόλο των χωρών που συμμετέχουν: ορισμένες ομάδες προσπαθούν να καταργήσουν αυτές τις πρακτικές, άλλες ομάδες αρνούνται να τις καταργήσουν.

Συγκρίνετε, όταν είναι δυνατόν, τις συζητήσεις που οδήγησαν στη Σύμβαση για την απαγόρευση χρήσης, αποθήκευσης, παραγωγής και διακίνησης ναρκών κατά προσωπικού (1997) ή τη Διεθνή Σύμβαση για την Απαγόρευση των Χειρότερων Μορφών Εργασίας

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 67

των Παιδιών (Σύμβαση Νο 182 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, 1999). Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι διαφορετικές χώρες και λαοί μπορούν να συνεργαστούν με τρόπους που επιτρέπουν σε όλους μας να ζούμε ειρηνικά (Βλ. Μοντέλο προσομοίωσης των Ηνωμένων Εθνών (σ. 120) για εναλλακτικό τρόπο αναπαράστασης).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 28

ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 4, 6γ

Γ Ετοιμάζοντας τη βαλίτσα σου

Μία από τις πιο γνωστές συνέπειες του πολέμου και της καταπίεσης είναι η ύπαρξη προσφύγων, ανθρώπων που τρέπονται σε φυγή από τις πατρίδες τους, λόγω «βάσιμου φόβου διωγμού για φυλετικούς, θρησκευτικούς, εθνικούς λόγους ή της ιδιότητας μέλους μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας ή πολιτικής άποψης» (άρθρο 1.Α.2 της Σύμβασης για το Καθεστώς των Προσφύγων, 1951).

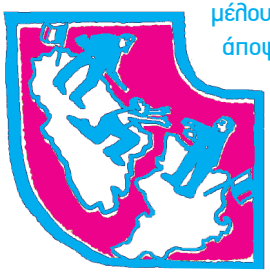

Διαβάστε στους μαθητές το ακόλουθο σενάριο: Είστε δάσκαλος στη ..... Ο συνεργάτης σας εξαφανίζεται και αργότερα βρίσκεται δολοφονημένος. Το όνομά σας εμφανίζεται σε άρθρο εφημερίδας όπου αναφέρονται ύποπτοι για ανατρεπτική δράση. Αργότερα λαμβάνετε ένα γράμμα με το οποίο απειλείται η ζωή σας εξαιτίας των υποτιθέμενων πολιτικών σας δραστηριοτήτων. Αποφασίζετε ότι πρέπει να τραπείτε σε φυγή. Ετοιμάστε τη βαλίτσα σας. Μπορείτε να πάρετε μαζί σας μόνο πέντε κατηγορίες πραγμάτων (π.χ. είδη προσωπικής υγιεινής, ρούχα, φωτογραφίες) και μόνο όσα μπορείτε να κουβαλήσετε εσείς οι ίδιοι σε μία βαλίτσα. Έχετε πέντε λεπτά για να αποφασίσετε. Να θυμάστε ότι ίσως ποτέ να μην ξαναγυρίσετε στην πατρίδα σας.

Ζητήστε από τους μαθητές να διαβάσουν τον κατάλογο που ετοίμασαν. Εάν έχουν αφήσει απέξω το άρθρο της εφημερίδας και το απειλητικό γράμμα (τη μόνη χειροπιαστή απόδειξη προς τις αρχές της νέας χώρας όπου θα καταφύγει ως «βάσιμο φόβο

διωγμού»), αναφωνήστε: «Άρνηση Ασύλου». Μετά από μερικά τέτοια παραδείγματα εξηγήστε τον ορισμό του πρόσφυγα και τη σπουδαιότητα απόδειξης διωγμού και καταδίωξης. Συζητήστε με τους μαθητές την περίπτωση λήψης συναισθηματικών αποφάσεων όταν βρισκόμαστε σε κατάσταση πίεσης.

Διερευνήστε πού υπάρχουν πρόσφυγες στον κόσμο, σήμερα:

- Πού βρίσκονται οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις προσφύγων;
- Από πού τρέπονται σε φυγή και γιατί;
- Ποιος είναι υπεύθυνος να φροντίσει γι' αυτούς;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 14
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 22

Παιδιά-στρατιώτες

Σε ορισμένα μέρη του κόσμου αγόρια και κορίτσια, ακόμη και μικρότερα των δέκα ετών, στρατολογούνται προκειμένου να υπηρετήσουν ως στρατιώτες. Συχνά αυτά τα παιδιά απάγονται και εξαναγκάζονται να συμμετέχουν σε μια επικίνδυνη ασχολία, η οποία μπορεί να τα οδηγήσει στο θάνατο, σε παραμόρφωση και αναπηρία, αλλά και αποξένωση από τις οικείες κοινότητές τους και την κοινωνία γενικότερα. Ένα νέο, Προαιρετικό Πρωτόκολλο (2000) της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού απαγορεύει την ανάμειξη παιδιών σε ένοπλες συρράξεις, όπως και η Σύμβαση Νο 182 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την Απαγόρευση των Χειρότερων Μορφών Εργασίας των Παιδιών (1999).

Συζητήστε με τους μαθητές:

- Γιατί θέλουν οι στρατιωτικές δυνάμεις να χρησιμοποιούν παιδιά στις πολεμικές συρράξεις;
- Ποια ανθρώπινα δικαιώματα αυτών των παιδιών παραβιάζονται;

Αναφερθείτε σε συγκεκριμένα άρθρα της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

- Με ποιον διαφορετικό τρόπο μπορεί να επηρεάσει τα αγόρια και τα κορίτσια το να είναι παιδιά-στρατιώτες;

- Αν ένα παιδί καταφέρει να επιβιώσει και επιστρέψει στην κοινότητά του, ποιες είναι οι δυσκολίες που αρχικά θα αντιμετωπίσει; Βραχυπρόθεσμα; Μακροπρόθεσμα;

Στη συνέχεια αναφέρονται μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές μπορούν να δραστηριοποιηθούν και να διερευνήσουν το ζήτημα περισσότερο:

- Ανακαλύψτε περισσότερα στοιχεία σχετικά με τα παιδιά-στρατιώτες σε διαφορετικά σημεία του κόσμου.
- Ανακαλύψτε ποιοι οργανισμοί εργάζονται για την αποκατάσταση κι επανένταξη πρώην παιδιών-στρατιωτών και τους προσφέρουν υποστήριξη.
- Γράψτε επιστολές που θα ενθαρρύνουν την κυβέρνησή σας να επικυρώσει το Προαιρετικό Πρωτόκολλο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η συμμετοχή παιδιών σε ένοπλες συρράξεις.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 4, 5

ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6, 9, 11, 32, 34, 36, 37, 38, 39

Ανθρωπιστικό δίκαιο

Παράλληλα προς το διεθνές δίκαιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων λειτουργεί και το συμπληρωματικό νομικό πλαίσιο του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Ενταγμένοι στις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, αυτοί οι αποκαλούμενοι «κανόνες πολέμου» καθιερώνουν όρους για την προστασία των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των κατά θάλασσα ενόπλων δυνάμεων, προστασία των αιχμαλώτων πολέμου και των αμάχων που ζουν σε πολεμικές ζώνες ή κάτω από εχθρική κατοχή. Οι στρατιωτικές αρχές σε πολλές χώρες εκπαιδεύουν το προσωπικό τους ως προς τις αρχές των Συμβάσεων της Γενεύης και η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού (ICRC) έχει παγκοσμίως ηγετικό ρόλο στην εκπαίδευση του κοινού στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, καθώς και στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων.

Παρ' όλα αυτά, οι σύγχρονες πολεμικές συρράξεις έχουν αλλάξει μορφή. Οι μαχητές δεν είναι πλέον μόνο τα στρατεύματα των αντιμαχόμενων χωρών (διεθνής ένοπλη σύρραξη) αλλά επίσης επαναστατικά στρατεύματα, τρομοκράτες ή αντιμαχόμενες πολιτικές ή εθνικές ομάδες (μη διεθνής ένοπλη σύρραξη). Επιπλέον, τα περισσότερα θύματα δεν είναι πλέον στρατιώτες αλλά πολίτες, ειδικά γυναίκες, παιδιά και ηλικιωμένοι.

Το νομικό πλαίσιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο ενισχύουν το ένα το άλλο με πολλούς τρόπους. Για παράδειγμα, και τα δύο αυτά πλαίσια δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα παιδιά που στρατολογούνται σε ένοπλες συρράξεις και αναγνωρίζουν την ανάγκη για ειδική προστασία τους.

Ανακαλύψτε περισσότερα για το πώς τα ανθρώπινα δικαιώματα και το ανθρωπιστικό δίκαιο εφαρμόζονται σε περιπτώσεις πολεμικών συρράξεων:

- Μελετήστε την ιστορία του διεθνούς κινήματος Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου και των Συμβάσεων της Γενεύης. Με ποιους τρόπους οι αρχικές Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 αντιμετωπίζουν τις συνθήκες των σύγχρονων πολεμικών συρράξεων;
- Βρείτε πληροφορίες σχετικά με το ανθρωπιστικό έργο της Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού για θύματα πολέμου. Συγκρίνετε τις επτά θεμελιώδεις αρχές της (ανθρωπισμός, αμεροληψία, ουδετερότητα, ανεξαρτησία, εθελοντισμός, ενότητα και παγκοσμιότητα) με τις αρχές της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.
- Συγκρίνετε τι προβλέπουν για τα παιδιά σε καταστάσεις πολέμου η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης (περί Προστασίας Αμάχων εν Καιρώ Πολέμου) 1949, και τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα της Σύμβασης της Γενεύης, 1977. Γιατί χρειάζονται τόσο το διεθνές δίκαιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων όσο και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο για να προστατεύονται τα παιδιά;

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 71

- Συγκρίνετε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο για τη συμμετοχή των παιδιών σε ένοπλες συγκρούσεις με το άρθρο 77 του Συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου Ι, της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με τη στρατολόγηση παιδιών. Ποιο είναι περισσότερο αποτελεσματικό; Είναι απαραίτητα και τα δύο; Συμφωνείτε ότι ένα άτομο ηλικίας 15 ετών είναι αρκετά μεγάλο για να υπηρετήσει ως στρατιώτης;
- Μελετήστε δημοσιεύματα της ειδησεογραφίας σχετικά με ένοπλες συγκρούσεις στον κόσμο σήμερα. Τηρούνται οι Συμβάσεις της Γενεύης σε αυτές τις συγκρούσεις; Τηρείται η Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 21
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6, 22, 30, 38, 39

Κυβέρνηση και νόμος

Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σύμφυτα κάθε ανθρώπου. Μπορούμε να έχουμε την ηθική απαίτηση γι' αυτά, ανεξάρτητα από το αν έχουν επιβληθεί ή όχι από το νόμο. Για παράδειγμα, όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν δικαίωμα στη ζωή, είτε έχει θεσπιστεί είτε όχι κάποιος νόμος που να υποστηρίζει αυτό το δικαίωμα.

Οι νόμοι, παρ' όλ' αυτά, προσδίδουν στις ηθικές απαιτήσεις νομική κατοχύρωση και δύναμη. Σε χώρες όπου τα δικαιώματα έχουν καταγραφεί ως νόμοι, εξακολουθούμε να πρέπει να διαπιστώσουμε κατά πόσο αυτοί οι νόμοι έχουν γίνει πράξη. Πάντως, το να μετατρέπουμε τις ηθικές απαιτήσεις σε νομικά δικαιώματα είναι ένα σημαντικό πρώτο βήμα.

Οι νόμοι μπορούν επίσης να έχουν σημαντική εκπαιδευτική επίδραση. Καθορίζουν εκείνα τα οποία η κοινωνία επίσημα θεωρεί ότι είναι σωστό να συμβαίνουν και παρέχουν συγκεκριμένη έκφραση των προτύπων που πιστεύει ότι πρέπει να υποστηριχθούν. Οι νόμοι είναι διαθέσιμοι σε όλους και η ισχύ τους είναι πάνω από τους κυβερνώντες, αλλά και τους κυβερνώμενους - τουλάχιστον θεωρητικά.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 72

Συμβούλια και Δικαστικές Αίθουσες

Οι νόμοι καταρτίζονται από το νομοθετικό σώμα. Οι μαθητές χρειάζεται να γνωρίσουν τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία, έτσι ώστε να μπορούν ν' απαντήσουν στα εξής ερωτήματα:

- Τι σημαίνει «νόμος»;
- Ποιος δημιουργεί το νόμο; και,
- Γιατί;

Προγραμματίστε μια επίσκεψη της τάξης σε μία από τις συνελεύσεις ενός περιφερειακού ή κεντρικού κοινοβουλευτικού σώματος, ώστε οι μαθητές να μπορέσουν να παρατηρήσουν τα μέλη του σώματος εν ώρα εργασίας. Συζητήστε τις πιο πάνω ερωτήσεις. Επίσης προγραμματίστε μια επίσκεψη σε μια αίθουσα δικαστηρίου, όχι μόνο για να έχουν την ευκαιρία οι μαθητές να παρακολουθήσουν την εφαρμογή των νόμων, αλλά επίσης να μάθουν πώς οι αποφάσεις που παίρνονται δημιουργούν νομικό προηγούμενο το οποίο πιθανά, άμεσα ή έμμεσα, να επηρεάσει μελλοντικές αποφάσεις. Συζητήστε μαζί τους τις ίδιες ερωτήσεις όπως παραπάνω.

Είτε οι προτεινόμενες επισκέψεις είναι εφικτές είτε δεν είναι, οργανώστε στην τάξη ένα εικονικό κοινοβούλιο και προγραμματίστε μια συζήτηση πάνω σε τρέχοντα ζητήματα ή μία εικονική δίκη για την εκδίκαση μιας τοπικής ή εθνικής υπόθεσης. Ενθαρρύνετε τους μαθητές να βρουν οι ίδιοι κατάλληλα παραδείγματα.

Για να προσδώσουν μια διεθνή διάσταση οι δάσκαλοι μπορούν να ζητήσουν από την τάξη να διερευνήσει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων των Ηνωμένων Εθνών και τα τρέχοντα ζητήματα προς συζήτηση. Θα μπορούσαν επίσης να κάνουν ανασκόπηση κάποιων υποθέσεων που εξετάζονται σε διεθνείς επιτροπές και δικαστήρια (βλ. τη δραστηριότητα: «Ένα Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο», πιο κάτω).

Ίσως να θεωρήσετε σκόπιμο να προσκαλέσετε κάποιον τοπικό πολιτικό να μιλήσει στην τάξη σχετικά με τα ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή αυτής της δραστηριότητας και σε τρία επιπλέον:

- Γιατί πρέπει να υπακούμε στους νόμους;
- Πώς αποδίδεται η δικαιοσύνη, και
- Πώς επιτυγχάνετε η «αμεροληψία» από την κυβέρνηση και το νόμο;

Μελετήστε το άρθρο 12 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, το οποίο δίνει στα παιδιά το δικαίωμα να έχουν γνώμη για τα ζητήματα που τα αφορούν. Αυτό το δικαίωμα έχει αναγνωριστεί από τα δικαστήρια της χώρας σας; Με ποιο τρόπο;

Συζητήστε τα εξής:

- Έχουν οι γυναίκες ισότιμη μεταχείριση από το νόμο;
- Πόσες γυναίκες στη χώρα σας είναι δικηγόροι; Ειρηνοδίκες; Δικαστές; Νομοθέτες στα τοπικά και εθνικά νομοθετικά σώματα;
- Πώς επηρεάζει το ποσοστό των γυναικών τον τρόπο με τον οποίο μεταχειρίζονται οι νόμοι τη γυναίκα; (βλ. τις δραστηριότητες «Ισότητα απέναντι στο νόμο» και «Παίρνοντας αποφάσεις», πιο κάτω).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 7, 8, 10, 12, 21, 40

ΣΔΠ (CRC), άρθρα 12, 40

Είδη δικαστηρίων

Η νομοθετική διαδικασία μπορεί επίσης να διδαχθεί με το να δημιουργήσουμε στην τάξη ένα άτυπο δικαστήριο. Οι «αντίδικοι» μπορεί να είναι στο κέντρο, με τους «φίλους» και την «οικογένεια» κοντά τους, ενώ η υπόλοιπη τάξη σε κύκλο γύρω τους, όπως θα λέγαμε το «χωριό». Αναθέστε σε κάποιον το ρόλο του «ειρηνοδίκη», εκτός του κύκλου, ως ένα άτομο στο οποίο θα στραφούν οι θεατές όταν χρειαστούν τη γνώμη ενός «τρίτου» (ουδέτερου). Ζητήστε από τους αντιδίκους να εκθέσουν το θέμα τους με τη σειρά, δίνοντας χρόνο σε όλους να αναπτύξουν με λεπτομέρειες τα επιχειρήματά τους. Η συζήτηση μπορεί να συνεχιστεί έως ότου ληφθεί μία απόφαση με γενική συναίνεση.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 74

Το ζήτημα προς επίλυση μπορεί να επιλεγεί από το δάσκαλο, με τη βοήθεια των μαθητών. Συζητήστε κατόπιν για το πώς ο «νόμος» λειτούργησε εδώ, τόσο στις επίσημες όσο και στις ανεπίσημες περιπτώσεις. Σημειώστε πως πιθανόν να μην υπάρχει κάποιος για να του επιρριφθεί ευθύνη, ιδιαίτερα όταν κάθε πλευρά έχει να παρουσιάσει λογικά επιχειρήματα.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 8, 10
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 12

Ι Ισότητα απέναντι στο νόμο

Το άρθρο 7 της Οικουμενικής Διακήρυξης αρχίζει ως εξής: «Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο...». Παρ' όλα αυτά, αυτή η θεμελιώδης αρχή δεν τηρείται πάντοτε στην πράξη.

Συζητήστε τα εξής:

- Είναι όλοι ίσοι απέναντι στο νόμο στη δική σου κοινότητα ή κάποιοι άνθρωποι έχουν διαφορετική μεταχείριση;
- Ποιοι παράγοντες μπορούν να δώσουν σε κάποιους ανθρώπους πλεονέκτημα έναντι των άλλων;
- Γιατί είναι ουσιώδης η ισότητα έναντι του νόμου για μια κουλτούρα ανθρώπινων δικαιωμάτων;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 7
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

Δ Συγκρίνοντας κείμενα «δικαιωμάτων»[9]

Επισημάνατε ότι τα δικαιώματα είναι εγγυημένα όχι μόνο από διεθνή έγγραφα, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη, αλλά επίσης από περιφερειακούς, εθνικούς και τοπικούς νομικούς κώδικες, όπως το Σύνταγμα. Δώστε στους μαθητές αντίγραφα της Οικουμενικής Διακήρυξης και άλλα δύο νομικά έγγραφα και ζητήστε τους να συγκρίνουν κατά πόσο καθένα περιλαμβάνει τα ακόλουθα δικαιώματα και να προσδιορίσουν το σχετικό άρθρο/α:

9. Προσαρμογή από το *Teaching Human Rights* του David Shiman (Center for Teaching International Relations, University of Denver, 1998).

1. Δικαίωμα στην εκπαίδευση
2. Ελευθερία έκφρασης (συμπεριλαμβανομένων των μμε)
3. Ελεύθερη επιλογή συζύγου
4. Ισότητα όλων των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων γυναικών και μειονοτήτων
5. Ελεύθερη επιλογή αριθμού παιδιών
6. Ελευθερία από βασανιστήρια και απάνθρωπη μεταχείριση
7. Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκεύματος
8. Δικαίωμα στην ατομική ιδιοκτησία
9. Επάρκεια τροφής
10. Επάρκεια στέγης
11. Επαρκή ιατρική φροντίδα
12. Δικαίωμα ελεύθερης διακίνησης εντός κι εκτός της χώρας
13. Δικαίωμα στην ειρηνική συνάθροιση
14. Δικαίωμα στον καθαρό αέρα και το νερό

Συζητήστε τα ακόλουθα:

- Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές διαπιστώσατε; Πώς τις εξηγείτε;
- Το Σύνταγμα της χώρας σας ή η τοπική νομοθεσία περιλαμβάνει περισσότερα ή λιγότερα δικαιώματα από την Οικουμενική Διακήρυξη;
- Οι συγγραφείς αυτών των εγγράφων νομίζετε πως είχαν την ίδια αντίληψη σχετικά με την έννοια των «δικαιωμάτων»;
- Περιλαμβάνουν όλα τα έγγραφα υποχρεώσεις αλλά και δικαιώματα;
- Οι πολίτες της χώρας σας έχουν και άλλα δικαιώματα εκτός από αυτά που περιλαμβάνονται στο Σύνταγμα ή την τοπική νομοθεσία;
- Τι συμβαίνει όταν οι νόμοι αυτοί είναι αντικρουόμενοι;
- Ποια θα πρέπει να είναι τα όρια και οι ευθύνες των κυβερνήσεων ως προς την εγγύηση ορισμένων δικαιωμάτων των πολιτών

τους; Για παράδειγμα, η πείνα ή η έλλειψη στέγης είναι ευθύνη μιας κυβέρνησης;

- θα έπρεπε κάποια από τα δικαιώματα που αναφέρονται να είναι εγγυημένα από όλες τις κυβερνήσεις;

Οικ. Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, άρθρα: όλα

Ένα Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

Στις δίκες που έγιναν το 1945-46 στη Νυρεμβέργη και το Τόκυο, οι νικηφόρες συμμαχικές δυνάμεις παρέπεμψαν σε δίκη Γερμανούς και Ιάπωνες αξιωματούχους για «εγκλήματα κατά της ειρήνης», «εγκλήματα πολέμου» και «εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας» τα οποία διαπράχθηκαν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου πολέμου.

Έκτοτε, τέτοια εγκλήματα και μαζική παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχουν διαπραχθεί σε πολλές ένοπλες συγκρούσεις. Στην Καμπότζη, οι Ερυθροί Χμερ σκότωσαν, όπως υπολογίζεται, δύο εκατομμύρια ανθρώπους κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70. Χιλιάδες πολίτες, μεταξύ των οποίων και ένας τρομακτικός αριθμός άοπλων γυναικών και παιδιών, έχασαν τη ζωή τους σε ένοπλες συγκρούσεις στη Μοζαμβίκη, τη Λιβερία, το Ελ Σαλβαδόρ και άλλες χώρες. Παρ' όλα αυτά δεν στάθηκε δυνατόν να επιτευχθούν διεθνείς συμφωνίες για την ίδρυση διεθνών δικαστηρίων σχετικά με αυτές τις κτηνωδίες μέχρι τη δεκαετία του '90, όταν ξέσπασε η σύρραξη στην πρώην Γιουγκοσλαβία και εγκλήματα πολέμου, εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίες - με την επίφαση της εθνοκάθαρσης- για άλλη μια φορά απαίτησαν το διεθνές ενδιαφέρον. Το 1993, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών σύστησε το ειδικό Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, για να παραπέμψει και να τιμωρήσει ανθρώπους για τις συστηματικές και μαζικές παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων. Επίσης, μετά τη λήξη του εμφύλιου πολέμου που σπάραξε τη Ρουάντα από τον Απρίλιο έως τον Ιούλιο του 1994, κατά τη διάρκεια του οποίου περίπου ένα εκατομμύριο

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 77

άμαχοι σφαγιάστηκαν, το Συμβούλιο Ασφαλείας σύστησε το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για τη Ρουάντα.

Η ιστορία έχει καταδείξει ότι χωρίς την ύπαρξη ενός διεθνούς ποινικού δικαστηρίου το οποίο ν' αντιμετωπίζει την ατομική ευθύνη σε τέτοια γεγονότα, πράξεις γενοκτονίας και στυγερής παραβίασης ανθρώπινων δικαιωμάτων συχνά μένουν ατιμώρητες. Ένα τέτοιο δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να παρέχει συμπληρωματικά μέσα με τα οποία να εξασφαλίζεται ότι θα διώκονται άτομα υπεύθυνα για γενοκτονία, εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, όταν οι χώρες στις οποίες διαπράχθηκαν τέτοια εγκλήματα δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να ασκήσουν δίωξη. Επίσης, ένας τέτοιος θεσμός μπορεί να αποτρέψει σοβαρά εγκλήματα, σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, από το να διαπραχθούν ξανά στο μέλλον. Γι' αυτόν το λόγο, το 1998 κυβερνητικοί εκπρόσωποι συναντήθηκαν σε ένα διπλωματικό συνέδριο στη Ρώμη για να διαμορφώσουν ένα καταστατικό για τη λειτουργία ενός μόνιμου διεθνούς ποινικού δικαστηρίου. Στις 17 Ιουλίου 1998, δημιουργήθηκε το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (Statute of the International Criminal Court): 120 Κυβερνήσεις ψήφισαν υπέρ, 7 κατά και 21 απείχαν. Το Καταστατικό τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2002, έχοντας επικυρωθεί από τουλάχιστον 60 χώρες, και τώρα πλέον το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο έχει εγκατασταθεί στη Χάγη (Ολλανδία).

Η ίδρυση του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου εγείρει αρκετά σημαντικά ζητήματα και προσφέρει ευκαιρίες για έρευνα και δραστηριότητες των μαθητών:

- Γιατί χρειάζεται ένα τέτοιο δικαστήριο; Μπορεί να είναι αποτελεσματικό;
- Με βάση ποια εξουσία μπορεί η διεθνής κοινότητα να παρεμβαίνει στα εσωτερικά ζητήματα μιας χώρας, όπως το πώς μεταχειρίζεται μια κυβέρνηση τους πολίτες της; Πρόκειται για παρέμβαση σε τοπικά ζητήματα; (Μπορεί να υπάρξει μια δραστηριότητα στην τάξη όπου θα συζητηθεί κατά πόσο και πότε ένα διεθνές σώμα έχει το δικαίωμα να παρέμβει στις εσωτερικές υποθέσεις μιας χώρας).

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 78

- Βρείτε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (π.χ. τους διαδικαστικούς κανονισμούς, το είδος των υποθέσεων με τις οποίες θα ασχοληθεί κ.ά. - η επίσημη ιστοσελίδα του Δικαστηρίου είναι: http://www.icc.org). Ποιες θα είναι οι υποχρεώσεις μιας κυβέρνησης ως προς τη συνεργασία της με το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο;
- Για να ιδρυθεί το Ποινικό Δικαστήριο, το Καταστατικό του έπρεπε να επικυρωθεί από τουλάχιστον 60 χώρες. Ερευνήστε ποιες χώρες το έχουν επικυρώσει μέχρι τώρα. Αν η δική σας χώρα δεν έχει προβεί σε επικύρωση, ξεκινήστε μια συζήτηση σχετικά με τα υπέρ και τα κατά μιας επικύρωσης. Στείλτε επιστολές ή επίσημη αίτηση στους νομοθέτες της χώρας σας, δηλώνοντας τη θέση σας υπέρ της επικύρωσης.
- Αναζητήστε στην παγκόσμια ιστορία παραδείγματα περιπτώσεων τις οποίες θα είχε εκδικάσει ένα διεθνές ποινικό δικαστήριο, αν ένας τέτοιος θεσμός υπήρχε την εποχή εκείνη.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 7, 10, 11, 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 40, 41

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, γνώμης και έκφρασης

Η ελευθερία σκέψης, συνείδησης, θρησκείας, γνώμης και έκφρασης είναι καίριοι παράγοντες σε μια κουλτούρα ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει αυτά τα δικαιώματα στα παιδιά, ανάλογα με την αναπτυξιακή τους ωριμότητα (βλ. Δραστηριότητα: «Αναπτυξιακή ωριμότητα» και «Πότε είστε αρκετά μεγάλοι;»). Αυτά τα δικαιώματα περιλαμβάνουν την ελευθερία αλλαγής θρησκείας ή πίστης, να έχει το παιδί γνώμη χωρίς παρεμβάσεις και να αναζητά, να λαμβάνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες με οποιοδήποτε μέσο και ανεξαρτήτως συνόρων.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 79

Πλαίσια αναφοράς

Οι γνώμες των ανθρώπων μπορεί να ποικίλλουν, ανάλογα με το αν μας αρέσει κάτι που βλέπουμε ή όχι. Αυτό αντανακλάται στο ποιες λέξεις επιλέγουμε. Για παράδειγμα, ένα άτομο θα μπορούσε να περιγραφεί ως «επιφυλακτικός» ή «ανεξάρτητος», «επιθετικός» ή «κατηγορηματικός», «υπάκουος» ή «συνεργάσιμος», «πολύ ενθουσιώδης και δραστήριος» ή ότι «δεν φοβάται τη σκληρή δουλειά».

Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν άλλους παρόμοιους διαχωρισμούς.

Βάλτε τους μαθητές να φτιάξουν έναν κατάλογο με όσο το δυνατόν περισσότερο θετικές περιγραφές, για πέντε δικές τους ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνωρίσματα), τις οποίες πραγματικά θαυμάζουν στον εαυτό τους. Στη συνέχεια, τις ίδιες ιδιότητες ζητήστε να τις περιγράψουν με αρνητικό πλαίσιο αναφοράς, έτσι ώστε τα ίδια πράγματα να γίνονται επιβλαβή αντί για αξιέπαινα. Κατόπιν κάντε το αντίστροφο, αρχικά καταγράφοντας πιθανές αρνητικές ιδιότητες που δεν τους αρέσουν ιδιαίτερα στον εαυτό τους και στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τις λέξεις-καθρέφτες (τις αντίστροφες λέξεις) που κάνουν τις ιδιότητες στον κατάλογο λιγότερο προσβλητικές.

Μια άλλη εκδοχή αυτής της δραστηριότητας είναι να ζητήσετε από τους μαθητές να φτιάξουν έναν κατάλογο με επίθετα τα οποία εν γένει περιγράφουν τα αγόρια ή τα κορίτσια. Στη συνέχεια αντιστρέψτε το φύλο (π.χ.: ιδιότητες που περιγράφονται ως «ενεργητικός» ή «φιλόδοξος» σ' ένα αγόρι θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως «ενοχλητική» ή «φορτική» σ' ένα κορίτσι).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

Λέξεις που πληγώνουν

Το άρθρο 13.2.α στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει σ' ένα παιδί το δικαίωμα της ελευθερίας έκφρασης, αλλά πολύ

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 80

συγκεκριμένα περιορίζει τις εκφράσεις που παραβιάζουν τα δικαιώματα και την υπόληψη των άλλων. Θα πρέπει να μπαίνουν όρια σε όσα μπορούμε να πούμε σχετικά με τις σκέψεις και τα πιστεύω μας; Πρέπει πάντοτε να μπορούμε να λέμε ό,τι μας αρέσει; Η δραστηριότητα που ακολουθεί, προτείνει τη διακριτικότητα του εκπαιδευτικού.

Δώστε σε όλους τους μαθητές κομμάτια χαρτί και ζητήστε τους να γράψουν δυσάρεστα σχόλια που ακούν στο σχολείο, το καθένα σε χωριστό χαρτί. Στον τοίχο δημιουργήστε μία κλίμακα, που κυμαίνεται από «πειράγματα» μέχρι «εξαιρετικά οδυνηρά/προσβλητικά». Ζητήστε από τους μαθητές να τοποθετήσουν τις λέξεις που έγραψαν εκεί όπου πιστεύουν ότι ανήκουν, επάνω στην αντίστοιχη κλίμακα (εναλλακτικά, τα χαρτάκια μπορεί να συγκεντρωθούν και να διαβαστούν από το δάσκαλο, ώστε να διασφαλιστεί η ανωνυμία - στη συνέχεια οι μαθητές μπορούν να τα τοποθετήσουν στη σχετική κλίμακα). Κατόπιν, ζητήστε απ' όλους να μελετήσουν σιωπηλά τον πίνακα. Συνήθως οι ίδιες λέξεις θα εμφανίζονται αρκετές φορές και πάντοτε σε διαφορετική διαβάθμιση αυστηρότητας.

Συζητήστε την εμπειρία αυτή: ζητήστε από τους μαθητές να βάλουν τις λέξεις σε κατηγορίες (π.χ.: εμφάνιση, ικανότητα, εθνότητα, σεξουαλικότητα).

- Ορισμένες λέξεις αφορούν μόνο τα κορίτσια; Μόνο τα αγόρια;
- Τι συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε σχετικά με τις προσβλητικές εκφράσεις από αυτές τις κατηγορίες;
- Γιατί ορισμένα άτομα αισθάνθηκαν ότι κάποια συγκεκριμένη λέξη είναι πολύ προσβλητική ενώ για άλλους είναι αστεία;

Χωρίστε την τάξη σε μικρές ομάδες και δώστε σε κάθε ομάδα αρκετές από τις λέξεις που θεωρήθηκαν πολύ προσβλητικές. Ζητήστε από ένα μαθητή κάθε ομάδας να διαβάσει δυνατά την πρώτη λέξη ή φράση. Η ομάδα αφού αποδεχτεί ότι πρόκειται για προσβλητικό σχόλιο, θα συζητήσει: 1) Κατά πόσο επιτρέπεται οι άνθρωποι να λένε τέτοια πράγματα; 2) Τι να κάνει κάποιος όταν

συμβαίνει κάτι τέτοιο; Επαναλάβετε τη διαδικασία για κάθε λέξη ή φράση.

Τέλος, συζητήστε με την τάξη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που σχετίζονται με τις προσβλητικές εκφράσεις.

- Ένας δάσκαλος έχει την ευθύνη να σταματά τις προσβλητικές εκφράσεις στο σχολείο;
- Οι μαθητές έχουν την υποχρέωση να τις σταματούν στην καθημερινή ζωή τους; Αν ναι, γιατί;
- Τι μπορείτε να κάνετε στην κοινότητά σας για να σταματήσετε τις προσβλητικές εκφράσεις;
- Γιατί είναι σημαντικό να το κάνετε αυτό;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2, 18, 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 12, 13, 14, 16, 17, 29

Αναπτυξιακή ωριμότητα

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει στα παιδιά το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, σύμφωνα με την αναπτυξιακή τους ωριμότητα. Ζητήστε από τους μαθητές να κάνουν ένα διάλογο σχετικά με το πότε ένα νεαρό άτομο είναι αρκετά ώριμο για να ασκήσει θρησκευτικά καθήκοντα ή να έχει πολιτικές απόψεις που διαφέρουν από εκείνες της οικογένειας, της κουλτούρας ή της παράδοσής του. Ποιος πρέπει ν' αποφασίσει;

ΣΔΠ (CRC), άρθρο 14

Το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

Το άρθρο 16 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει σ' ένα παιδί το δικαίωμα προστασίας από παρεμβάσεις στην ιδιωτική ζωή του, την οικογένειά του, το σπίτι και την αλληλογραφία του και προστασία από τη δυσφήμιση και τη συκοφαντία. Παρ' όλα

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 82

αυτά, όπως και πολλά άλλα δικαιώματα που είναι εγγυημένα στη Σύμβαση, το κατά πόσο ένα δικαίωμα μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη εξαρτάται από την "εξελικτική ικανότητα" ενός παιδιού. Σίγουρα, ένα επτάχρονο παιδί δεν μπορεί να έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με έναν δεκαεπτάχρονο.

Πότε είστε αρκετά μεγάλοι;

Διαβάστε στην τάξη την ακόλουθη ιστορία:
Ο Έκου και ο Ρόμιτ γνωρίστηκαν όταν κάθισαν στο ίδιο θρανίο στο δημοτικό σχολείο. Σύντομα έγιναν πολύ καλοί φίλοι, αλλά η φιλία τους είχε ένα πρόβλημα. Οι οικογένειές τους ανήκαν σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που είχαν μεταξύ τους μακρά ιστορία κακυποψίας. Έτσι όταν ο Ρόμιτ ρώτησε αν ο Έκου μπορούσε να έρθει για επίσκεψη και των δύο οι γονείς αρνήθηκαν σθεναρά. Η οικογένεια του Έκου μίλησε στο δάσκαλο και έβαλαν τους δύο φίλους να καθίσουν χωριστά. Όμως η φιλία συνεχίστηκε, έως ότου ο Έκου πήγε να τελειώσει το γυμνάσιο σε μια άλλη πόλη. Οι δύο φίλοι υποσχέθηκαν να γράφουν ο ένας στον άλλο, αλλά όποτε έφτανε κάποιο γράμμα από τον Έκου οι γονείς του Ρόμιτ το κατέστρεφαν προτού προλάβει να το ανοίξει ο Ρόμιτ. Ο Ρόμιτ κατανοεί τα συναισθήματα των γονιών του, αλλά πιστεύει ότι στα δεκάξι είσαι αρκετά μεγάλος για να μπορείς να διαλέγεις τους φίλους σου και ότι έχεις το δικαίωμα στην προσωπική αλληλογραφίας σου.

Συζητήστε τα εξής:

- Ποια δικαιώματα έχει ο Ρόμιτ, σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού;
- Πώς μπορεί να προσδιοριστεί η «αναπτυξιακή ικανότητα» του Ρόμιτ;
- Ποια δικαιώματα έχουν οι γονείς του Ρόμιτ;

Προσδιορίστε με ποια τακτική μπορεί να επιλυθεί αυτή η διαμάχη.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 12
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 5, 16

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 83

Η ελευθερία συνάθροισης και συμμετοχής στα δημόσια ζητήματα

Με ποιον τρόπο μια κοινότητα διατηρεί τη συνοχή της κι ευημερεί; Εν μέρει με το να συναντώνται τα μέλη της και να οργανώνουν τα θέματα που τους αφορούν. Αυτές οι ελευθερίες κάνουν τη συμμετοχή στα κοινά πολύ σημαντική. Η άρνηση αυτών των ελευθεριών μπορεί να αποστερήσει από μια κοινωνία μία από τις μεγαλύτερες πηγές ευημερίας της: τις ικανότητες και το ταλέντο των ιδίων των ανθρώπων της.

Οι μαθητές μπορούν να αποκτούν συνήθειες κοινωνικής συμμετοχής διαρκώς. Ευκαιρίες για υπηρεσίες προς την κοινότητα εκτός σχολείου μπορούν επίσης να γίνουν η βάση για μια διά βίου προσφορά στα κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα. Πολλά σχολεία έχουν μαθητικά συμβούλια στα οποία αναπτύσσεται η συμμετοχή σε ό,τι αφορά τους μαθητές, παρότι οι ενήλικοι συνήθως περιορίζουν αυτά που μπορούν να κάνουν οι μαθητές.

Λέσχη ανθρώπινων δικαιωμάτων

Μια εμπειρία συνεργασίας για κάτι αξιόλογο μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία από την τάξη μιας λέσχης για την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ο δάσκαλος μπορεί να δώσει το έναυσμα για μια σειρά από σχετικές εργασίες και καθήκοντα που θα στοχεύουν στην ίδρυση μιας τέτοιας λέσχης:

- Καθορίστε το σκοπό της Λέσχης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με περισσότερες λεπτομέρειες.
- Κάντε ένα διαγωνισμό για το σύμβολο της λέσχης.
- Φτιάξτε ατομικές κάρτες μελών που να έχουν επάνω το λογότυπο που θα επιλεγεί.

- Οργανώστε τη γραμματεία της λέσχης.
- Αναρτήστε έναν πίνακα ανακοινώσεων σχετικά με τις δραστηριότητες της Λέσχης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.
- Βρείτε πληροφορίες σχετικά με εθνικά και διεθνή δίκτυα ανθρώπινων δικαιωμάτων με τα οποία η λέσχη μπορεί να συνεργαστεί. Ζητήστε τις σχετικές τους εκδόσεις και διαθέστε τες με τρόπο που να είναι προσιτές σε όλους.
- Κάνετε συναντήσεις - στην πρώτη συνάντηση το θέμα συζήτησης μπορεί να είναι αυτό καθαυτό το δικαίωμα στην ελευθερία συνάθροισης: «Γιατί να οργανωθούμε; Γιατί είναι σημαντικό να συμμετέχουμε στα δημόσια ζητήματα, σε τοπικό κι εθνικό επίπεδο, αλλά και πέρα από αυτά;»
- Προσκαλέστε φιλοξενούμενους ομιλητές (π.χ.: τοπικούς πολιτικούς, ειδικούς πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και τομείς) να δώσουν σύντομες ομιλίες και να γίνει συζήτηση.
- Δημιουργήστε υπο-επιτροπές που θα συναντώνται για τη διερεύνηση ειδικών εργασιών και καθηκόντων.
- Εορτάστε τη Διεθνή Ημέρα Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, στις 10 Δεκεμβρίου. Βρείτε ποιες άλλες Διεθνείς Ημέρες σχετίζονται με τα ανθρώπινα δικαιώματα και εορτάστε τες. [10]

Μια ομάδα της λέσχης θα μπορούσε να επισκεφτεί άλλες τάξεις με την πρόθεση να τους μιλήσουν σχετικά με θέματα/τομείς των ανθρώπινων δικαιωμάτων, εξηγώντας γιατί δημιουργήθηκε η λέσχη και ποιες είναι οι δραστηριότητές της και να προτείνουν συνεργαζόμενα μέλη. Εφόσον οι διαθέσιμοι πόροι το επιτρέπουν, η λέσχη θα μπορούσε επίσης να εκδίδει ένα τακτικό ενημερωτικό δελτίο.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 20, 21
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 15

10 Για πρακτικές ιδέες, δείτε: «Πάνω από 50 Ιδέες εορτασμού της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων» (More Than 50 Ideas for Commemorating the Universal Declaration of Human Rights), διαθέσιμο στο http://www.ohchr.org ή μέσω του Γραφείου του ΟΗΕ της Ύπατης Αρμοστείας για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Κατάλογος των Διεθνών Ημερών υπάρχει επίσης διαθέσιμος στο διαδίκτυο ή μέσω του ίδιου Γραφείου.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 85

Κοινωνική και πολιτιστική ευημερία

Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιμάτων και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού έχουν προβλέψει ώστε οι άνθρωποι

να αναπαύονται, να μορφώνονται και να ασκούν θρησκευτικά δικαιώματα όπως οι ίδιοι επιλέγουν, να συμμετέχουν ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας και να αναπτύσσουν την προσωπικότητά τους.

Τα σχολεία θα πρέπει να δίνουν στους μαθητές πρόσβαση στις τέχνες και τις επιστήμες της περιοχής τους και της υφηλίου και να ενθαρρύνουν το σεβασμό για την πολιτιστική ταυτότητα ενός παιδιού, τη γλώσσα και τις αξίες του, όπως και όλων των υπολοίπων. Θα πρέπει επίσης να διδάσκουν τα θέματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων χρησιμοποιώντας πολυπολιτισμικά παραδείγματα από διαφορετικές ιστορικές περιόδους.

Η αίσθηση της προσωπικής και κοινωνικής ευημερίας προέρχεται κυρίως από την οικογένεια. Οι οικογένειες ανάλογα με το είδος της κουλτούρας και της οικονομίας μέσα στην οποία ζουν τα μέλη τους, μπορεί να είναι από μονογονεϊκές οικογένειες, σε ορισμένες περιπτώσεις, μέχρι εκτεταμένης συγγενικής μορφής η οποία αγκαλιάζει όλη την κοινότητα.

Το άρθρο 18 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αναγνωρίζει την πρωταρχική κοινή ευθύνη και των δύο γονέων για την ανατροφή των παιδιών τους και το άρθρο 20 προβλέπει ειδική προστασία για τα παιδιά χωρίς οικογένεια, είτε σε ανάδοχη οικογένεια ή σε κάποιο ίδρυμα.

Οι περισσότερες δραστηριότητες του προγράμματος σπουδών στο σχολείο είναι σχετικές με την κοινωνική και πολιτιστική ευημερία. Θα μπορούσαν ίσως οι μαθητές να ξεκινήσουν συζητήσεις με θέμα την ίδια την εκπαίδευση. Η εκπαίδευση γενικά -σε αντίθεση με τη σχολική εκπαίδευση- είναι μια διά βίου διαδικασία που στην πραγματικότητα είναι περιεκτική, καθώς η κουλτούρα κάθε γενιάς πρέπει να διδαχθεί ξανά, εάν δεν θέλουμε να εξαφανιστεί. (Βλ. Επίσης τη δραστηριότητα «Πολιτιστική ταυτότητα», σ. 92).

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 86

Α Μια φορά κι έναν καιρό...

Προσκαλέστε κάποιους παππούδες και γιαγιάδες να έρθουν και να μιλήσουν στους μαθητές σχετικά με αυτά που διδάχθηκαν ως παιδιά και κατά πόσο τους βοήθησαν ή όχι στη ζωή τους. Ποια από τα δικαιώματα που τώρα είναι εγγυημένα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δεν υπήρχαν στη δική τους παιδική ηλικία;

Ρωτήστε τους με ποιον τρόπο θα ενθάρρυναν την πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας, τι έχουν μάθει οι ίδιοι σχετικά με την ενίσχυση του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των ελευθεριών, με ποιους τρόπους θα προωθούσαν περαιτέρω την κατανόηση και τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ διαφορετικών ανθρώπινων ομάδων και εθνών και όλα όσα προάγουν τη δικαιοσύνη και την ειρήνη.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 27
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 29, 31

Β Ένας οικογενειακός χάρτης

Ζητήστε από τους μαθητές να δημιουργήσουν ένα χάρτη της οικογένειάς τους, όπως είναι διαμορφωμένη στην παρούσα στιγμή (οι δάσκαλοι πρέπει να επιδείξουν ιδιαίτερη ευαισθησία σε περιπτώσεις υιοθετημένων παιδιών). Συγκρίνετε και συζητήστε τις διαφορές:

Με ποιο τρόπο η οικογενειακή τους ζωή είναι διαφορετική από εκείνη των προ-παππούδων τους; Των παππούδων τους; Των γονιών τους;

Τι προκάλεσε αυτές τις αλλαγές; Πρόκειται για αλλαγές αξιών, πολιτισμού, τεχνολογίας ή άλλου είδους αλλαγές; Ποιες από τις αλλαγές είναι ευεργετικές και ποιες όχι;

Τα ανθρώπινα δικαιώματα των μελών της οικογένειάς τους έχουν βελτιωθεί στη διάρκεια των τελευταίων γενεών;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 16, 19, 27
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 5, 29, 31

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 87

Διάκριση

Κανένα άτομο δεν είναι περισσότερο ανθρώπινο ον από κάποιο άλλο και κανένας δεν είναι κατώτερος του άλλου. Στην ουσία όλοι είμαστε ίσοι και με ίσα δικαιώματα ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματά μας.

Ίσοι, ναι, αλλά όχι ίδιοι - γεγονός που οδηγεί τους ανθρώπους να τραβούν γραμμές πάνω στον ανθρώπινο «χάρτη» και να ελκύουν την προσοχή σε διαφορές που πιστεύουν ότι είναι σημαντικές. Όταν μπαίνουν όρια τα οποία όχι μόνο διαχωρίζουν τους ανθρώπους, αλλά υπονοούν ότι μία ομάδα είναι ανώτερη ή κατώτερη απλά και μόνο για λόγους φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικής άποψης, εθνικότητας ή κοινωνικής καταγωγής, αυτό ονομάζεται διάκριση.

Το φύλο είναι από τις πιο κοινές διακρίσεις. Επειδή συμπίπτει με έναν βιολογικό διαχωρισμό έμφυτο στο ίδιο το είδος μας, αυτό δυσκολεύει κάποιους ανθρώπους να δουν πέρα από την προφανή διαφορά, τη βαθύτερη ταυτότητα του καθενός και της καθεμιάς. Το γεγονός ότι είμαστε διαφορετικοί με κάποιους τρόπους δεν μας κάνει διαφορετικούς σε όλα. Το ότι έχουμε διαφορετικά σώματα που εκτελούν διαφορετικές λειτουργίες δεν σημαίνει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματά μας πρέπει επίσης να διαφέρουν.

Άλλη μια ολέθρια μορφή διακρίσεων είναι σχετική με το χρώμα ή τη φυλή. Κάποια χαρακτηριστική διαφορά υπερτονίζεται επανειλημμένα ώστε να αποκρυφτεί η κοινή ανθρώπινη καταγωγή μας.

Κανένας εκπαιδευτικός δεν μπορεί να αποφύγει το θέμα των διακρίσεων. Η ανθρώπινη ισότητα, καθώς και οι ευκαιρίες στη ζωή αλλά και οι επιλογές ζωής που προάγει, δεν συμβαίνουν έτσι απλά. Είναι κάτι που πρέπει να διδαχθεί, τουλάχιστον στο επίπεδο αναζήτησης στερεότυπων, νοοτροπίας και προκαταλήψεων, βοηθώντας τους μαθητές να καταλάβουν ότι έχουν τη δυνατότητα να είναι άξιοι και ικανοί και να ενδιαφέρονται (για όσα συμβαίνουν γύρω τους), παρέχοντάς τους τις κατάλληλες και ακριβείς πληροφορίες.

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 88

Πρόκειται για μια διαδικασία αμφισβήτησης που δεν τελειώνει ποτέ. Είναι σημαντικό να είμαστε πληροφορημένοι σχετικά με τα κοινωνικο-οικονομικά και πολιτικά ζητήματα και πώς λειτουργούν. Παρ' όλα αυτά, είναι ακόμη πιο σημαντικό οι εκπαιδευτικοί να βρίσκονται σε επαγρύπνηση για τις προκαταλήψεις και τις νοοτροπίες διακρίσεων που οι ίδιοι υποθάλπουν, όπως όλοι οι άνθρωποι. Κάθε εκπαιδευτικός φέρει τη βαριά προσωπική ευθύνη της αυτοκριτικής, γιατί αν δεν αναγνωριστούν οι προκαταλήψεις, θα εμμείνουν και θα επηρεάσουν μια ολόκληρη γενιά νέων ανθρώπων.

1. Διάκριση - στερεότυπα

Στην προσπάθεια να αντιμετωπίσετε τα στερεότυπα, θα πρέπει να επισημάνετε τον κίνδυνο ενθάρρυνσης του αντιθέτου. Να επιμείνετε ότι ο όποιος κόκκος αλήθειας πιθανά να εμπεριέχεται σ' ένα στερεότυπο, δεν είναι παρά απλά αυτό - ένας κόκκος. Εναλλακτικά, ρωτήστε την τάξη για τις περιπτώσεις που μπορεί να έχουν ακούσει εκφράσεις όπως: «Είναι όλοι ίδιοι, δεν είναι;» ή «Αυτό το συνάφι είναι όλοι ίδιοι».

«Είναι όλοι ίδιοι»

Δώστε σε κάθε μαθητή μία μικρή πέτρα ή κάποιο άλλο κοινό αντικείμενο, όπως μία πατάτα, και ζητήστε τους να «γίνουν φίλοι» με το αντικείμενο - να το γνωρίσουν, δηλαδή, πολύ καλά. Ζητήστε από μερικούς μαθητές να παρουσιάσουν το «φίλο τους» στην τάξη και να αφηγηθούν μια ιστορία: πόσων ετών είναι, αν είναι χαρούμενος ή λυπημένος ή πώς επήλθε το σχήμα του. Μπορούν να γράψουν εκθέσεις για το θέμα, εγκωμιαστικά τραγούδια ή ποιήματα. Έπειτα, βάλτε όλα τα αντικείμενα σ' ένα κουτί ή σάκο και αναμίξτε τα. Αδειάστε τα και ζητήστε από τους μαθητές να βρουν το «φίλο τους» από το σωρό.

Επισημάνετε τον προφανή παραλληλισμό: οποιαδήποτε ανθρώπινη ομάδα μοιάζει να είναι ίδια αρχικά, αλλά από τη στιγμή που τους

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 89

γνωρίσετε καλύτερα είναι ο καθένας διαφορετικός, όλοι έχουν την προσωπική τους ιστορία και όλοι μπορούν να είναι εν δυνάμει φίλοι μας. Αυτή η διαδικασία, πάντως, προϋποθέτει να αποβάλλουμε οποιαδήποτε στερεότυπα (όπως: «Οι πέτρες είναι κρύες, σκληρές κι αδιάφορες») τόσο όσο χρειάζεται για να γνωρίσουμε το αντικείμενό μας καλύτερα. Σημαίνει δηλαδή ότι δεν τα αντιμετωπίζουμε με προκατάληψη.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

Εντοπίστε τη διαφορά

Παρουσιάστε στους μαθητές τις ακόλουθες δηλώσεις:

1. Μου αρέσουν οι γιατροί γιατί είναι πάντα καλοί.
2. Μου αρέσει το ότι κάποιοι γιατροί είναι καλοί μαζί μου.
3. Οι γιατροί είναι μια καλή ομάδα επαγγελματιών.

Συζητήστε ποιο είναι το στερεότυπο (No. 3), ποια είναι η προκατάληψη (No. 1) και ποια είναι απλά μια προσωπική άποψη (No. 2).

Επισημάνετε ότι και οι τρεις δηλώσεις (ως νοητικό πλαίσιο αναφοράς) δεν θα βοηθήσουν ιδιαίτερα να εκτιμήσουμε τους γιατρούς, όχι μόνο ως καλούς και πρόθυμους ανθρώπους, αλλά και ως κακότροπους και ανυπόμονους.

Συζητήστε με ποιο τρόπο ένα στερεότυπο, μια προκατάληψη και η προσωπική άποψη προκαθορίζουν τη νοοτροπία μας.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

2. Διάκριση - χρώμα ή φυλή

Φυλετική διάκριση είναι η πεποίθηση ότι υπάρχουν ανθρώπινες ομάδες με ιδιαίτερα (συνήθως φυσικά) χαρακτηριστικά που τους καθιστούν ανώτερους ή κατώτερους από άλλους. Η ρατσιστική

συμπεριφορά πιθανόν να μην είναι μόνο ξεκάθαρη ή προφανής, όπως όταν συμπεριφερόμαστε προς ορισμένους ανθρώπους ανάλογα με τη φυλή ή το χρώμα τους, αλλά επίσης συγκαλυμμένη, όταν η κοινωνία συμπεριφέρεται συστηματικά προς ομάδες ανθρώπων σύμφωνα με κάποια μορφή προκατειλημμένης άποψης.

Η φυλετική συμπεριφορά συχνά έχει ως αποτέλεσμα τις φυλετικές διακρίσεις με τις προφανείς αρνητικές τους επιπτώσεις, που μπορεί να είναι από απλή παραμέληση ή την αποφυγή εκείνων που θεωρούνται διαφορετικοί και κατώτεροι, μέχρι απερίφραστες μορφές παρενόχλησης, εκμετάλλευσης ή αποκλεισμού.

Η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών των Φυλετικών Διακρίσεων (ICERD) είναι μια καλή πηγή πληροφόρησης σχετικά με τις φυλετικές διακρίσεις.

Το χρώμα του δέρματος είναι ένας από τους πλέον αυθαίρετους τρόπους διάκρισης μεταξύ των ανθρώπων που έχει επινοήσει το ανθρώπινο είδος. Ως άσκηση, ζητήστε από τους μαθητές να σχεδιάσουν μια κοινωνία πολυχρωμίας όπου πρόκειται να ζήσουν, χωρίς να γνωρίζουν από πριν ποιο θα είναι το δικό τους χρώμα δέρματος.

Η μη ρατσιστική σχολική αίθουσα

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να κάνετε μια σχολική αίθουσα τόπο αποδοχής και εξύμνησης της πολυ-φυλετικότητας. Οι πολιτισμικοί παράγοντες επηρεάζουν τις αντιδράσεις ενός μαθητή, όπως πόσο δεκτικός/ή είναι στην οπτική επαφή, πόσο δεκτικός/ή είναι στον ομαδικό σχεδιασμό ή ακόμη στον τρόπο που ο καθένας/μία παρουσιάζει ή αφηγείται κάτι. Εάν και όταν υπάρχει φυλετική σύγκρουση στην τάξη, αντιμετωπίστε τη. Μην την προσπεράσετε. Διδάξτε στους μαθητές σας πώς ν' αναγνωρίζουν συμπεριφορές οι οποίες πιθανά να ενδυναμώνουν το ρατσισμό.

Μελετήστε την ιστορία διάσημων ανθρώπων οι οποίοι έχουν αγωνιστεί ενάντια στις διακρίσεις. Μελετήστε την προσφορά ανθρώπων απ' όλα τα μέρη του κόσμου στον κοινό στόχο της γνώσης κι εμπειρίας. Εισάγετε στο πρόγραμμα σπουδών όσο το δυνατόν

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 91

περισσότερη πολιτιστική πολυμορφία. Ζητήστε από τους γονείς ή από φίλους να βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Προσκαλέστε ανθρώπους άλλων φυλών ή χρώματος της κοινότητας να μιλήσουν στην τάξη σχετικά με τις δραστηριότητές τους.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

3. Διάκριση - ομάδες μειονοτήτων

Η έννοια των ομάδων μειονοτήτων συγχέεται με τις έννοιες «εθνικότητα» και «φυλή». Στην περίπτωση που συμβαίνει κάτι τέτοιο ανάμεσα στους μαθητές σας, οι δραστηριότητες που περιγράψαμε ήδη ισχύουν και σ' αυτή την περίπτωση. Ο όρος είναι σχετικά χαλαρός ή και αόριστος και έχει χρησιμοποιηθεί επίσης για την περιγραφή αυτοχθόνων πληθυσμών, πληθυσμών που έχουν εκτοπιστεί, οικονομικών μεταναστών, προσφύγων, ακόμη και καταπιεσμένων πλειονοτήτων. Το σύνηθες κοινό χαρακτηριστικό αυτών των ομάδων είναι η φτώχεια. Μια μειονοτική ομάδα παύει να είναι τέτοια εφόσον αποκτήσει ισχύ κι εξουσία.

Τα μέλη μιας μειονοτικής ομάδας έχουν δικαίωμα στα ατομικά ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά συνήθως διεκδικούν ορισμένα δικαιώματα και ως μέλη της ομάδας. Ανάλογα με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ομάδας, αυτά πιθανόν να περιλαμβάνουν διεκδικήσεις πολιτιστικής και πολιτικής αυτοδιάθεσης, γης, αποζημίωσης για εκτοπισμό, έλεγχο εθνικών πηγών πλούτου ή πρόσβασης σε θρησκευτικές τοποθεσίες ή μνημεία.

Αναγνωρίζοντας μερικές μειονοτικές ομάδες

Βοηθήστε την τάξη να αναπτύξει έναν ορισμό της έννοιας «μειονοτική ομάδα».

- Οι ομάδες αυτές είναι πάντα -αριθμητικά- μειονοτικές;
- Με ποιους τρόπους συνήθως διαφέρουν οι μειονότητες από την πλειονότητα ή τον κυρίαρχο πληθυσμό;

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 92

Μετά από ομαδικό προβληματισμό της τάξης δημιουργήστε έναν κατάλογο από σύγχρονες «ομάδες μειονοτήτων», ξεκινώντας από την τοπική κοινότητα. Σιγουρευτείτε ότι θα συμπεριληφθούν μειονότητες βασισμένες στην κοινωνική τάξη, την ικανότητα (αναπηρία ή άλλο), τον σεξουαλικό προσανατολισμό και άλλους μη φυλετικούς παράγοντες. Αυτές οι μειονοτικές ομάδες αντιμετωπίζουν διακρίσεις; Με ποιους τρόπους;

Οι μαθητές των μεγαλύτερων τάξεων μπορούν, εν καιρώ, να κάνουν μελέτες περίπτωσης και να εξερευνήσουν το μέγεθος, την τοποθεσία, την ιστορία, τον πολιτισμό, τις τρέχουσες συνθήκες διαβίωσης και τις σημαντικές διεκδικήσεις συγκεκριμένων μειονοτικών ομάδων.

- Ποιες είναι οι περιστάσεις που δημιουργούν μειονοτικές ομάδες σ' έναν πληθυσμό (π.χ. αυτόχθονες πληθυσμοί, μετανάστες, πρόσφυγες, οικονομικοί μετανάστες);

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29, 30

Πολιτιστική ταυτότητα / Πολιτιστική πολυμορφία

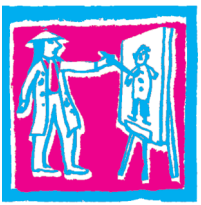

Όλοι έχουν πολιτιστική ταυτότητα, την οποία συχνά δεν γνωρίζουν, διότι αποτελεί αδιαίρετο κομμάτι της προσωπικότητάς τους. Παρ' όλα αυτά, σε χώρες με εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες ή μειονότητες πληθυσμών αυτόχθονης προέλευσης, η πολιτιστική ταυτότητα συχνά εξελίσσεται σε ζήτημα ανθρώπινων δικαιωμάτων, ειδικά όταν μια ισχυρότερη ομάδα επιδιώκει να επιβάλει τη δική της κουλτούρα σε λιγότερο ισχυρές ομάδες.

Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο δικαίωμα ενός παιδιού ως προς την πολιτιστική ταυτότητά του. Το άρθρο 29 εγγυάται σ' ένα παιδί εκπαίδευση η οποία αναπτύσσει το σεβασμό προς την κουλτούρα του, τη γλώσσα και τις αξίες.

Το άρθρο 30, ιδιαίτερα, αναγνωρίζει το δικαίωμα παιδιών μειονοτικών κοινοτήτων και αυτοχθόνων πληθυσμών να απολαμβάνουν τη

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 93

δική τους κουλτούρα και να ασκούν τη δική τους θρησκεία και γλώσσα, ενώ το άρθρο 31 αναγνωρίζει το δικαίωμα ενός παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

Η Οικουμενική Διακήρυξη της UNESCO για την Πολιτιστική Πολυμορφία δίνει έμφαση στη σχέση μεταξύ πολιτιστικής ταυτότητας και πολυμορφίας: «Ο πολιτισμός προσλαμβάνει διάφορες μορφές στο χρόνο και το χώρο. Αυτή η πολυμορφία είναι ενσωματωμένη στη μοναδικότητα και τον πλουραλισμό της ταυτότητας των ομάδων και των κοινωνιών που αποτελούν την ανθρωπότητα. Ως πηγή ανταλλαγών, καινοτομίας και δημιουργικότητας, η πολιτιστική πολυμορφία είναι τόσο απαραίτητη για την ανθρωπότητα, όσο απαραίτητη είναι η βιοποικιλότητα για τη φύση» (άρθρο 1).

Εξετάστε τη δική σας κοινότητα:

- Υπάρχουν πολιτιστικές μειονότητες;
- Η κουλτούρα τους χαίρει σεβασμού;
- Συμμετέχουν (οι μειονότητες) ελεύθερα και δημόσια στην κουλτούρα τους ή αναμένεται από αυτούς να έχουν μόνο ιδιωτική συμμετοχή ή και καθόλου;
- Το σχολείο σας ενθαρρύνει το σεβασμό για την πολιτιστική ταυτότητα των μειονοτήτων;

Συζητήστε:

- Γιατί είναι τόσο σημαντικό το δικαίωμα στην πολιτιστική ταυτότητα; Γιατί είναι σημαντικό να διατηρήσουμε, να αναπτύξουμε και να εκτιμήσουμε τις διαφορετικές κουλτούρες;
- Γιατί οι κυρίαρχες ομάδες συχνά επιδιώκουν να επιβάλουν τη δική τους κουλτούρα σε μειονοτικές ομάδες;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 26 -
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 29, 30, 31

Γ Ομιλητές από μειονοτικές ομάδες

Προσκαλέστε μέλη κάποιας «μειονοτικής ομάδας» να μιλήσουν στην τάξη, πιθανόν υπό την αιγίδα της «Λέσχης Ανθρώπινων Δι-

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 94

καιωμάτων» που έχει θεσπίσει η τάξη. Προετοιμάστε τους μαθητές βοηθώντας τους να εντοπίσουν τις στερεότυπες προσδοκίες και αντιλήψεις τους και να ετοιμάσουν χρήσιμες ερωτήσεις. Με ποιον τρόπο μπορούν οι μαθητές να συμμετέχουν καλύτερα στην προώθηση της δικαιοσύνης, της ελευθερίας και της ισότητας σ' αυτές τις συγκεκριμένες περιπτώσεις;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 26 -
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 29, 30

4. Διάκριση - φύλο

Το άρθρο 2 της Οικουμενικής Διακήρυξης υποδεικνύει την ισχύ των ανθρώπινων δικαιωμάτων «χωρίς διακρίσεις οποιουδήποτε είδους». Στη συνέχεια κάνει ειδική αναφορά στις «ταμπέλες» που χρησιμοποιούνται για να χαράξουν αυθαίρετους διαχωρισμούς μεταξύ των ανθρώπων. Μία από αυτές είναι το φύλο και υπάρχει σοβαρός λόγος που γίνεται κάτι τέτοιο πιο συγκεκριμένα, καθώς η διάκριση λόγω φύλου («σεξισμός») παραμένει ένας από τους πιο σοβαρούς λόγους κοινωνικής αδικίας.

Ο σεξισμός, όπως και ο ρατσισμός, εισχωρεί σε κάθε πολιτιστική και κοινωνική διάσταση. Αντανακλάται στη συμπεριφορά των ανθρώπων, σε πολλές περιπτώσεις υποσυνείδητα, πράγμα που επεκτείνει αυτήν τη μορφή διάκρισης. Η άρνηση σε ένα από τα φύλα της απόλαυσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι σαν να υπαινισσόμαστε ότι αυτό το φύλο δεν είναι απολύτως ανθρώπινο.

Το φύλο βιολογικά και πολιτιστικά

Εξηγήστε στους μαθητές τις διαφορές του φύλου που αποδίδονται σε βιολογικούς και πολιτιστικούς παράγοντες. Χωρίστε τους μαθητές σε δύο ομάδες και ζητήστε τους να φτιάξουν έναν κατάλογο με τις διαφορές μεταξύ αγοριών και κοριτσιών, με ορισμένα χαρακτηριστικά βασισμένα στο φύλο (π.χ. οι ενήλικες άντρες έχουν γένια - οι γυναίκες ζουν περισσότερο) και άλλα

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 95

βασισμένα σε πολιτιστικούς παράγοντες (π.χ. οι άντρες είναι καλύτεροι στα μαθηματικά - οι γυναίκες είναι ντροπαλές). Κάθε ομάδα με τη σειρά διαβάζει ένα από τα χαρακτηριστικά και οι μαθητές πρέπει να αποφασίσουν κατά πόσο αυτή η διαφορά βασίζεται σε βιολογικούς ή πολιτιστικούς παράγοντες. Οπωσδήποτε θα προκύψουν διαφωνίες (π.χ. οι άντρες είναι από τη φύση τους πιο επιθετικοί;), αλλά η συζήτηση που θα προκύψει θα βοηθήσει τους μαθητές να επισημάνουν τα δικά τους στερεότυπα περί φύλου. Αναζητήστε παραδείγματα στερεοτύπων σχετικά με τα δύο φύλα στην τάξη, στα σχολικά βιβλία, στα μέσα ενημέρωσης και στην κοινότητα.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

Ποιος είναι ποιος;

Ζητήστε από τους μαθητές να αξιολογήσουν στα βιβλία και σε άλλο υλικό που βρίσκουν στο σχολείο:

- Υπάρχει ίδιος αριθμός αναφορών σε άντρες και γυναίκες;
- Οι γυναικείοι χαρακτήρες εμφανίζονται ως γενναίες, αποφασιστικές, σωματικά ικανές, περιπετειώδεις, δημιουργικές και με ενδιαφέροντα για ένα ευρύ φάσμα επαγγελματικής καριέρας;
- Οι αντρικοί χαρακτήρες εμφανίζονται ως φιλάνθρωποι, ευαίσθητοι άνθρωποι που μπορούν να προσφέρουν τη βοήθειά τους, εκφράζουν τα συναισθήματά τους και είναι απαλλαγμένοι από το φόβο ότι οι άλλοι ίσως να μην τους θεωρήσουν αρκετά «άντρες»;
- Οι άντρες και οι γυναίκες (στα σχολικά έντυπα) σέβονται ο ένας τον άλλο ως ίσοι;
- Οι άντρες αναλαμβάνουν την ανατροφή των παιδιών και τις δουλειές του σπιτιού;
- Οι γυναίκες εργάζονται εκτός σπιτιού και αν ναι εργάζονται σε παραδοσιακά γυναικείες εργασίες (π.χ. δασκάλες, νοσοκόμες, γραμματείς) ή σε αμισθί ή κακοπληρωμένες εργασίες;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29

abc_65_96cyanmag_Layout 1 06/02/2014 8:59 πμ Page 96

Γ Ανταλλαγή φύλων

Διαλέξτε μια γνωστή ιστορία (π.χ. κάποιο μυθιστόρημα, ταινία, τηλεοπτική σειρά ή παραμύθι) και αφηγηθείτε τη ξανά αλλάζοντας τη θέση των φύλων. Συζητήστε το αποτέλεσμα της επανατοποθέτησης των φύλων.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29

Δ Αυτό που μου αρέσει/Αυτό που κάνω[11]

Ζητήστε από τους μαθητές να γράψουν τις απαντήσεις στις εξής ερωτήσεις σχετικά με τον εαυτό τους:

1. Τρία πράγματα που μου αρέσουν και υποτίθεται ότι τα κάνουν άτομα του φύλου μου.
2. Τρία πράγματα που δεν μου αρέσουν και υποτίθεται ότι τα κάνουν άτομα του φύλου μου.
3. Τρία πράγματα που θα ήθελα να κάνω ή να είμαι αν ήμουν το αντίθετο φύλο.

Ζητήστε από τους μαθητές να μοιραστούν μεταξύ τους τις λίστες με κάποιον/α συνεργάτη του ίδιου φύλου. Στη συνέχεια ζητήστε από το συνεργαζόμενο ζευγάρι να μοιραστεί τις λίστες με ένα ζευγάρι του αντίθετου φύλου (ή σε σχολικές αίθουσες με μαθητές του ιδίου φύλου, να μοιραστούν τη λίστα τους μ' ένα άλλο συνεργαζόμενο ζευγάρι).

Συζητήστε τα αποτελέσματα. Με ποιο τρόπο η κοινότητα στην οποία ανήκουν ανταποκρίνεται στους ανθρώπους που δεν συμβαδίζουν με τις προσδοκίες κάθε φύλου; Οι προσδοκίες λόγω φύλου περιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα των ανθρώπων;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2

11. Προσαρμογή από το *Local Action/Global Change: Learning about the Human Rights of Women and Girls* των Julie Mertus, Nancy Flowers και Mallika Dutt (UNIFEM, 1999).

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 97

Παίρνοντας αποφάσεις

Ζητήστε από τους μαθητές, συλλογικά ως τάξη, να καταγράψουν κάποιες σημαντικές αποφάσεις που πρέπει να παίρνει μια οικογένεια και που επηρεάζουν όλα τα μέλη της. Δίπλα σε κάθε απόφαση σημειώστε αν η απόφαση πάρθηκε από τον άντρα ή τη γυναίκα ή είναι ένας συνδυασμός και των δύο. Συζητήστε τις διαφορές μεταξύ του είδους των αποφάσεων που παίρνουν οι γυναίκες και οι άντρες σε μία οικογένεια.

Στη συνέχεια ζητήστε από τους μαθητές να καταγράψουν ορισμένες σημαντικές αποφάσεις που πάρθηκαν και επηρέασαν το σύνολο του πληθυσμού της κοινότητας τα τελευταία χρόνια (π.χ. την ίδρυση μιας νέας λέσχης ή ομάδας, το χτίσιμο ή το κλείσιμο ενός νοσοκομείου, καταμερισμός γης, αύξηση των εισιτηρίων στα λεωφορεία).

Αναθέστε σε μικρές ομάδες να αναλύσουν μία από αυτές τις αποφάσεις με βάση τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι επιπτώσεις αυτών των αποφάσεων στα δύο φύλα; Υπάρχουν κάποιες ιδιαίτερες επιπτώσεις στις γυναίκες και τα κορίτσια; Στους άντρες και τα αγόρια;
- Δίπλα σε κάθε απόφαση γράψτε το όνομα του φορέα που πήρε την απόφαση και το κατά προσέγγιση ποσοστό αντρών και γυναικών σε αυτόν το φορέα.
- Με ποιο τρόπο θα μπορούσε να είναι διαφορετική η απόφαση αν ο φορέας αποφάσεων αποτελείτο από ίσο αριθμό γυναικών και αντρών;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 21
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 12

Μια μη σεξιστική τάξη

Οι περισσότερες από τις προτάσεις για μια μη ρατσιστική σχολική αίθουσα (βλ. «2. Διάκριση - χρώμα ή φυλή», σ. 90) μπορούν να υιοθετηθούν για την προώθηση μιας μη σεξιστικής τάξης. Ζητήστε βοήθεια

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 98

από όπου θεωρείτε κατάλληλο για να διαλυθούν τα στερεότυπα σχετικά με τα δύο φύλα. Μην επιτρέψετε τον αποκλεισμό λόγω φύλου. Να ρωτάτε πάντοτε: «Τι είναι δίκαιο;». Εξοικειώστε τους μαθητές με τη Σύμβαση για την Εξάλειψη Όλων των Μορφών Διάκρισης κατά των Γυναικών (CEDAW).

Η έρευνα έχει αποδείξει ότι οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί πιθανόν να κάνουν διακρίσεις σε βάρος των κοριτσιών, δίνοντας περισσότερη προσοχή στα αγόρια και καλώντας τα αγόρια να μιλούν διπλάσιες φορές απ' ό,τι τα κορίτσια. Σε πολλές τάξεις τα αγόρια ακούν εγκώμια για τη δυναμικότητα και την περιέργειά τους, ενώ τα κορίτσια εγκωμιάζονται για τη νοικοκυροσύνη τους, την προθυμία και την ικανότητα ν' ακολουθούν οδηγίες. Πολλοί από τους δασκάλους, σύμφωνα με αυτές τις μελέτες, δεν είχαν επίγνωση για την προτίμηση που έδειχναν στα αγόρια και ένιωσαν κατάπληξη από τα αποδεικτικά στοιχεία.

Τα μέσα ενημέρωσης, ιδιαίτερα οι διαφημίσεις, παρέχουν υλικό για ανάλυση θεμάτων που αφορούν τα δύο φύλα. Επίσης συνιστάται μια σχολαστική εξέταση του προγράμματος σπουδών και των σχολικών βιβλίων (βλ. τη δραστηριότητα: «Ποιος είναι ποιος», πιο πάνω).

- Η «Ιστορία» δίνει σημαντική προσοχή στο ρόλο των γυναικών, όπως και των αντρών;
- Η «Οικονομική επιστήμη» αναφέρεται στη θέση των γυναικών στην αγορά εργασίας (μέσα και έξω από το σπίτι);
- Ο «νόμος» έχει προβλέψει για τη γυναίκα και την περιουσία;
- Η «κυβέρνηση» ενδιαφέρεται για τη χαμηλή εκπροσώπηση γυναικών;
- Η «επιστήμη» δίνει το ανάλογο βάρος στα επιστημονικά επιτεύγματα γυναικών;
- Τα κορίτσια ενθαρρύνονται να αριστεύουν στα μαθηματικά, τις επιστήμες και τους υπολογιστές;
- Πόσο σεξιστική είναι η διδασκαλία της λογοτεχνίας, των γλωσσών και των τεχνών;

Εξετάστε επίσης τις εξωσχολικές δραστηριότητες του σχολείου:

- Τα κορίτσια έχουν ίσες ευκαιρίες στις ηγετικές θέσεις σε λέσχες και εκλεγμένες θέσεις; Για να εκπροσωπήσουν δημόσια το σχολείο;
- Υπάρχουν δραστηριότητες του σχολείου από τις οποίες αποκλείονται τα κορίτσια;
- Τα κορίτσια έχουν την ίδια πρόσβαση σε αθλητικές εγκαταστάσεις και τις αθλητικές ομάδες, όπως τα αγόρια;
- Τα κορίτσια αισθάνονται ασφαλή από σεξουαλικές παρενοχλήσεις ή απειλές της σωματικής τους ακεραιότητας στο σχολείο;
- Τα βραβεία, οι υποτροφίες, η οικονομική βοήθεια και άλλες επιβραβεύσεις είναι ισότιμα διαθέσιμα για τα κορίτσια;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29

5. Διάκριση - αναπηρία

Η πρακτική εργασία στην κοινότητα εκτός σχολείου με ανθρώπους που βρίσκονται σε σωματική ή πνευματική μειονεξία είναι η καλύτερη δραστηριότητα για να κατανοήσουν οι μαθητές τα ζητήματα που αφορούν αυτήν τη διάκριση.

Ομιλητές σχετικά με την αναπηρία

Προσκαλέστε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες να μιλήσουν στην τάξη, πιθανόν υπό την αιγίδα της Λέσχης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Μπορούν να εξηγήσουν τις δυσκολίες που έχουν συναντήσει, τι έχουν διδαχτεί από αυτές τις δυσκολίες και ποια πιθανόν είναι τα δικαιώματά τους. Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι οι άνθρωποι με αναπηρίες είναι κατά πρώτο ανθρώπινα όντα και κατά δεύτερο ανάπηροι.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 23

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 100

Β Ένα σχολείο για όλους

Ζητήστε από τους μαθητές να ελέγξουν το σχολείο και το περιβάλλον του και να καταλήξουν στο κατά πόσο είναι προσβάσιμο σε ανθρώπους με αναπηρίες.

Συζητήστε τα εξής:

- Ποιες αλλαγές θα πρότειναν;
- Τι θα μπορούσε να κάνει το σχολείο σας για την προώθηση της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των Αναπήρων Ατόμων και της Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των Πνευματικά Καθυστερημένων Ατόμων που διακηρύχθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 1975 και το 1971, αντίστοιχα;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 2
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 23

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση

Παρόλο που όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση, πολλοί δεν λαμβάνουν ποτέ μια εκπαίδευση που να εκπληρώνει το άρθρο 29 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού το οποίο ενθαρρύνει «...την ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και την πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.» (CRC, άρθρο 29.1). Εκατομμύρια παιδιά δεν έχουν την ευκαιρία να πάνε στο σχολείο. Είναι πολλοί οι παράγοντες που τα εξαιρούν από τη σχολική εκπαίδευση, όπως η κοινωνική τους κατάσταση, το φύλο ή η φτώχεια που τ' αναγκάζει να εργάζονται για να επιβιώσουν. Η έλλειψη παιδείας περιορίζει επίσης τη δυνατότητά τους να απολαμβάνουν και άλλα ανθρώπινα δικαιώματα.

Α Ποιος δεν βρίσκεται στο σχολείο μας;

Ζητήστε από τους μαθητές να σκεφτούν προσεκτικά ποιοι νέοι άνθρωποι δεν φοιτούν στο σχολείο τους, για παράδειγμα:

- Πολλά κορίτσια ή αγόρια;
- Παιδιά με σωματικές αναπηρίες;
- Παιδιά με νοητική υστέρηση;
- Παιδιά που είχαν προβλήματα με το νόμο ή τη διοίκηση του σχολείου;
- Παιδιά που είναι ορφανά;
- Άστεγα παιδιά;
- Παιδιά που είναι γονείς ή/και έχουν παντρευτεί;
- Παιδιά οικονομικών μεταναστών;
- Παιδιά πρόσφυγες;
- Παιδιά που ανήκουν σε μειονοτικές ομάδες της κοινότητας;
- Φτωχά παιδιά που οι οικογένειές τους τα χρειάζονται για δουλειά;

Για κάθε ομάδα που θα έχει αναφερθεί ότι δεν φοιτά στο συγκεκριμένο σχολείο, ρωτήστε:

- Γιατί αυτά τα παιδιά δεν φοιτούν σε σχολείο; Θα έπρεπε να βρίσκονται στο σχολείο; Γιατί ναι ή γιατί όχι;
- Μήπως πηγαίνουν σχολείο κάπου αλλού;
- Τι γίνεται με τα παιδιά που δεν μπορούν να βρίσκονται σ' ένα σχολείο με τη φυσική τους παρουσία; Πώς μπορούν να αποκτήσουν παιδεία;

Εάν κάποια παιδιά που αναφέρθηκαν πηγαίνουν σε διαφορετικά σχολεία, ρωτήστε:

- Γιατί αυτά τα παιδιά πηγαίνουν σ' ένα διαφορετικό σχολείο από το δικό σας;
- Πού βρίσκεται αυτό το σχολείο; Τα παιδιά μπορούν να πηγαίνουν εκεί μ' ευκολία;
- Οι οικογένειες των παιδιών πρέπει να πληρώνουν για να πάνε σ' αυτό το σχολείο; Τι γίνεται αν οι γονείς δεν έχουν τη δυνατότητα να πληρώσουν γι' αυτό το ειδικό σχολείο;
- Πιστεύετε ότι τα παιδιά εκεί παίρνουν καλή εκπαίδευση;

Ρωτήστε με ποιο τρόπο το δικαίωμα στην εκπαίδευση μπορεί να παρέχεται σ' εκείνα τα παιδιά που δεν πηγαίνουν σχολείο (π.χ. φτωχά παιδιά που οι οικογένειές τους τα χρειάζονται για δουλειά, κορίτσια που παντρεύονται ή έχουν δικά τους παιδιά ενώ ακόμη είναι σε σχολική ηλικία). Ποιος έχει την ευθύνη να διασφαλίσει ότι θα λάβουν κάποια εκπαίδευση;

Εάν είναι δυνατόν, ζητήστε από τους μαθητές να κάνουν έρευνα ή ακόμη και να επισκεφτούν κάποιο σχολείο για μαθητές με ειδικές ανάγκες. Ζητήστε από τους μαθητές να συζητήσουν ή να γράψουν σχετικά με αυτά τα ειδικά σχολεία, κατά πόσο πληρούν τις βασικές αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού όσον αφορά το δικαίωμα ενός παιδιού στην εκπαίδευση. Τι μπορούν να κάνουν για να υπερασπιστούν και να προωθήσουν το δικαίωμα όλων των παιδιών στην εκπαίδευση;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 28, 29

Αν δεν μπορούσατε να διαβάσετε;

Ζητήστε από τους μαθητές να φτιάξουν έναν κατάλογο με όλες τις φορές που διαβάζουν κάτι μέσα στη διάρκεια μιας συνηθισμένης μέρας: στο σπίτι, στο σχολείο, στην κοινότητα ή οπουδήποτε. Ζητήστε να συμπεριλάβουν και το «ασυνείδητο διάβασμα» που κάνουν ενώ χρησιμοποιούν τον υπολογιστή, βλέποντας τηλεόραση και περπατώντας στη γειτονιά τους.

Ζητήστε από τους μαθητές να συγκρίνουν αυτές τις λίστες και να συζητήσουν:

- Πώς θα επηρεαζόταν η ζωή σου αν δεν μπορούσες να διαβάσεις;
- Ποιες δραστηριότητες δεν θα ήσουν σε θέση να κάνεις ή να τις κάνεις καλά;
- Με ποιους τρόπους ο αναλφαβητισμός θα μπορούσε να επηρεάσει την υγεία σου, την ασφάλεια και την προστασία τη δική σου και της οικογένειάς σου;

- Πώς θα επηρεαζόσουν εάν δεν μπορούσες να διαβάσεις και είσαι:

- Μητέρα/πατέρας;
- Εργάτης εργοστασίου;
- Αγρότης;
- Ιδιοκτήτης καταστήματος;
- Στρατιώτης;
- Πολίτης;

Γ Η εκπαίδευση ως ανθρώπινο δικαίωμα

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση αποδεικνύει πόσο αλληλένδετα είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ζητήστε από την τάξη να αναλογιστεί καθένα από τα 30 άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης ή/και τη συνοπτική έκδοση της σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και ρωτήστε τους μαθητές: «Θα ήταν διαφορετική η δυνατότητά σου να απολαύσεις αυτά τα δικαιώματα εάν δεν είχες λάβει εκπαίδευση;» (**π.χ. UDHR άρθρο 21, το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους, ή CRC άρθρο 13, ελευθερία έκφρασης**).

Επισημάνετε ότι το 2000 υπήρχαν πάνω από 850 εκατομμύρια αναλφάβητοι ενήλικες στον κόσμο, σχεδόν τα δύο τρίτα από αυτούς ήταν γυναίκες. Επιπλέον, μεταξύ των 113 εκατομμυρίων παιδιών ανά τον κόσμο που δεν απολαμβάνουν το προνόμιο της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 60 τοις εκατό είναι κορίτσια.[12] Ζητήστε από τους μαθητές να ερμηνεύσουν αυτά τα στατιστικά στοιχεία. Με ποιο τρόπο αυτό το γεγονός επηρεάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών;

Δ Το δικαίωμα να μαθαίνεις τα δικαιώματά σου

Εξηγήστε στους μαθητές ότι η εκπαίδευση των ανθρώπινων δι-

12. UNESCO, «Εκπαίδευση για όλους - Απολογισμός έτους 2000» - (Education for All Year 2000 Assessment).

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 104

καιωμάτων είναι από μόνη της ένα διεθνώς αναγνωρισμένο ανθρώπινο δικαίωμα (βλ. Κεφάλαιο 1ο). Ρωτήστε τους μαθητές:

- Τι πρέπει να γνωρίζουν οι άνθρωποι για τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Γιατί είναι σημαντική η εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων; Κάποιοι άνθρωποι τη χρειάζονται περισσότερο από άλλους; Αν ναι, ποιοι; Και γιατί;
- Με ποιον τρόπο πρέπει να διδάσκονται τα ανθρώπινα δικαιώματα;
- Πώς διαφέρουν τα ανθρώπινα δικαιώματα από τα άλλα σχολικά θέματα; (π.χ. προϋποθέτουν και δράση εκτός από γνώση;)
- Πώς μπορούν οι ίδιοι οι μαθητές να μάθουν σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 26
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 17, 29

Ανάπτυξη και περιβάλλον

Σε ποιο μέρος του κόσμου ζεις; Σε όλα τα μέρη του κόσμου τα ζητήματα της ανάπτυξης, των ανθρώπινων δικαιωμάτων και του περιβάλλοντος είναι αλληλένδετα και αλληλοεξαρτώμενα, καθώς η ανάπτυξη πρέπει να έχει ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, συμμετοχικό και περιβαλλοντικά υγιή. Περιλαμβάνει όχι μόνο την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και τη δίκαιη κατανομή, τον εμπλουτισμό των ανθρώπινων δεξιοτήτων και τη διεύρυνση των επιλογών τους. Δίνει προτεραιότητα στην εξάλειψη της φτώχειας, την ενσωμάτωση των γυναικών στην αναπτυξιακή διαδικασία, την αυτοδυναμία και την αυτοδιάθεση των λαών και των κυβερνήσεων και την προστασία των δικαιωμάτων των αυτόχθονων πληθυσμών.

Η δυνατή σχέση μεταξύ ανθρώπινων δικαιωμάτων και ανάπτυξης έχει τονιστεί στις διασκέψεις των Ηνωμένων Εθνών για περισσότερο από μισό αιώνα. Το 1986, το δικαίωμα στην ανάπτυξη διατυπώθηκε με σαφήνεια στο άρθρο 1 της Διακήρυξης του ΟΗΕ για το Δικαίωμα στην Ανάπτυξη (Declaration on the Right to Development), σύμφωνα με το οποίο «*το δικαίωμα στην ανάπτυξη είναι απαράγραπτο*

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 105

ανθρώπινο δικαίωμα λόγω του οποίου κάθε ανθρώπινο ον και όλοι οι λαοί έχουν δικαίωμα να συμμετέχουν, να συμβάλλουν και να απολαμβάνουν οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη, βάσει της οποίας όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες μπορούν να πραγματωθούν πλήρως».

Το δικαίωμα στην ανάπτυξη περιλαμβάνει:

- Πλήρη κυριαρχία επί των φυσικών πόρων
- Αυτοδιάθεση
- Λαϊκή συμμετοχή στην ανάπτυξη
- Ισότητα ευκαιριών
- Δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την απόλαυση και άλλων ατομικών, πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων.

Οι μαθητές πιθανώς να έχουν μια διαφορετική αντίληψη και εμπειρία πάνω σ' αυτά τα θέματα, ανάλογα με το μέρος του κόσμου όπου ζουν.

Οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται με μαθητές οι οποίοι βρίσκονται καθημερινά κάτω από συνθήκες υλικής στέρησης, ίσως επιλέξουν να βασίσουν τις δραστηριότητες στην πραγματική ζωή των μαθητών και να τις συσχετίσουν, όσο περισσότερο γίνεται, προς εκείνη του παγκόσμιου συστήματος. Μπορούν να λάβουν υπόψη την προοπτική της προοδευτικής ανάπτυξης και τα απαραίτητα βήματα προς την επίτευξή της.

Οι εκπαιδευτικοί που εργάζονται με υλικά προνομιούχους μαθητές ίσως θελήσουν να ενθαρρύνουν την ανταπόκρισή τους στη διεκδίκηση της ανάπτυξης και της αυτοδιάθεσης και να παρέχουν πρακτικά παραδείγματα για το πώς μπορούν να διευκολυνθούν αυτοί οι στόχοι. Οι μαθητές μπορούν να διερευνήσουν το ρόλο της διεθνούς συνεργασίας από μη κυβερνητικούς οργανισμούς και προγράμματα του ΟΗΕ, όπως το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) και το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) για την ενθάρρυνση του δικαιώματος στην ανάπτυξη και το περιβάλλον.

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 106

Τροφή

Ζητήστε από τους μαθητές να καταγράψουν ό,τι τρώνε και πίνουν στη διάρκεια της ημέρας. Ζητήστε τους να αναλύσουν τι έχουν μάθει σε σχέση με τις σωματικές τους ανάγκες για να επιβιώσουν και να μεγαλώσουν (π.χ. υδατάνθρακες, λίπη, πρωτεΐνες, βιταμίνες και νερό).

Επιλέξτε ένα γεύμα και ακολουθήστε τα ίχνη των συστατικών του στους ανθρώπους που το παρήγαγαν, το επεξεργάστηκαν, το μετέφεραν και το παρασκεύασαν. Αυτή η μελέτη μπορεί να συνδυαστεί με εκπαιδευτικές εκδρομές (εκεί απ' όπου προμηθεύεται η τοπική αγορά και στις επιχειρήσεις ειδών διατροφής).

Επιλέξτε κάτι από την καθημερινή διατροφή -κατά προτίμηση κάτι όχι ιδιαίτερα συνηθισμένο- που καλλιεργείται εύκολα κάπου κοντά. Ζητήστε από την τάξη, κατά ζεύγη, να καλλιεργήσουν ένα τέτοιο είδος σε ένα δοχείο, γλάστρα ή στον σχολικό κήπο. Διερευνήστε γιατί κάποιοι μαθητές έχουν μεγαλύτερη επιτυχία με τα φυτά τους απ' ό,τι άλλοι. Προσκαλέστε κάποιον που γνωρίζει καλά τη φροντίδα των κήπων ή των καλλιεργειών να μιλήσει στην τάξη σχετικά με το μεγάλωμα των φυτών. Δημιουργήστε έναν κήπο της τάξης στον οποίο όλοι οι μαθητές μπορούν να καλλιεργήσουν και να μοιραστούν την παραγωγή. Κάντε ανοικτές συνελεύσεις για να συζητήσετε πιθανές βελτιώσεις. Για παράδειγμα, η μέθοδος καλλιέργειας είναι η πιο κατάλληλη; Υπάρχουν άλλοι τρόποι να καταπολεμηθούν τα ζιζάνια; Πώς θα μπορούσε το μοίρασμα της εργασίας να γίνει πιο αποδοτικό και συνεργατικό;

Μπορούν να γίνουν παραλληλισμοί μεταξύ της συλλογικής εργασίας της τάξης και της αντίστοιχης εργασίας σε άλλα μέρη του κόσμου. Ένα σχολείο από μια αστική περιοχή θα μπορούσε να έρθει σε επαφή μ' ένα σχολείο από κάποια αγροτική περιοχή για να ανταλλάξουν επισκέψεις και εμπειρίες (σ' αυτή την περίπτωση, τη σχέση τους ως προς την παραγωγή και τη διανομή τροφής).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 24, 27

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 107

Β Νερό

Το νερό είναι σπάνιο στον κόσμο και γίνεται όλο και πιο δυσεύρετο. Οι μαθητές που ζουν σε άνυδρες περιοχές σίγουρα θα είναι ενήμεροι σχετικά με αυτή την κατάσταση. Ζητήστε από τους μαθητές να υπολογίσουν πόσο νερό χρησιμοποιούν καθημερινά, φτιάχνοντας ένα διάγραμμα που δείχνει την κατανάλωση για πόσιμο νερό, πλύσιμο κ.λπ. Ζητήστε τους να διερευνήσουν από πού προέρχεται το νερό που χρησιμοποιούν.

Το νερό μεταφέρει απόβλητα και οργανισμούς που προκαλούν ασθένειες. Η διαχείριση του καθαρού νερού (τόσο της τροφοδότησης όσο και της διάθεσης) είναι ουσιώδης για την ευημερία μιας κοινότητας. Ζητήστε από τους μαθητές -ατομικά ή σε μικρές ομάδες- να διερευνήσουν σχετικά με το σύστημα ύδρευσης του σχολείου και να προτείνουν πώς μπορεί να βελτιωθεί. Το ίδιο μπορεί να γίνει και για το σύστημα όλης της κοινότητας. Ποιος -αν υπάρχει κάποιος- είναι υπεύθυνος για την ασφάλεια του νερού που χρησιμοποιούν οι μαθητές;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 24, 27

Γ Επαρκές βιοτικό επίπεδο

Επάρκεια τροφής και νερού είναι οι βασικές αναπτυξιακές προτεραιότητες. Το άρθρο 25 της Οικουμενικής Διακήρυξης περιλαμβάνει συγκεκριμένη αναφορά στην τροφή ως μέρος του δικαιώματος για ένα βιοτικό επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσης και ευημερίας. Το άρθρο 27 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού εγγυάται για κάθε παιδί το δικαίωμα ενός επαρκούς βιοτικού επιπέδου για τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του. Αυτά τα δικαιώματα απασχολούν φορείς όπως η Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF) και ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO) και επίσης έχουν επίδραση και σημασία στην εθνική ασφάλεια και την παγκόσμια ειρήνη.

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 108

Ζητήστε από τους μαθητές να διερευνήσουν ποιες είναι οι ελάχιστες απαιτήσεις σε τροφή και νερό που θεωρούνται απαραίτητα για την επιβίωση και την ευημερία. Τι συμβαίνει όταν ένα παιδί δεν έχει επαρκές βιοτικό επίπεδο για την ανάπτυξή του;

Αναθέστε στους μαθητές να κάνουν έρευνα για χώρες με αντικρουόμενα επίπεδα ανάπτυξης, χρησιμοποιώντας στατιστικές των Ηνωμένων Εθνών από δημοσιεύσεις όπως οι εκθέσεις για την «Κατάσταση των Παιδιών στον Κόσμο» της UNICEF ή από το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP), τις Εκθέσεις για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη. Ζητήστε από τα παιδιά να παρουσιάσουν το προφίλ ενός μέσου ατόμου από τη χώρα που έχουν αναλάβει να ερευνήσουν (π.χ. προσδόκιμο ζωής, εισόδημα, διατροφή και πρόσβαση σε καθαρό νερό). Συζητήστε τα αποτελέσματα τέτοιων διαφορών στην ανάπτυξη των ανθρώπων, καθώς και στην ανάπτυξη εθνών και περιοχών του κόσμου.

Οι εκπαιδευτικοί των υλικά προνομιούχων μαθητών ίσως επιλέξουν να τους ζητήσουν να ερευνήσουν σχετικά με τη φτώχεια στις δικές τους κοινότητες. Συζητήστε ποιος φέρει την ευθύνη να προστατεύσει τους ανθρώπους από τις συνέπειες της φτώχειας.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 23, 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 27

1Δ Στέγαση

Τα σπίτια αντικατοπτρίζουν συνθήκες όπως το κλίμα και η γεωγραφική περιοχή, η οικογενειακή δομή και η κοινωνική θέση, οι πολιτιστικές και θρησκευτικές προτιμήσεις και η διαθεσιμότητα δομικών υλικών. Σε ομαδική άσκηση της τάξης (βλ. δραστηριότητα «Ομαδικός προβληματισμός») δημιουργήστε έναν κατάλογο με όλα όσα πρέπει να έχει ένα σπίτι και στη συνέχεια ζητήστε από τους μαθητές να σχεδιάσουν ένα που έχει αυτά τα χαρακτηριστικά. Ζητήστε τους να περιγράψουν και να εξηγήσουν τα χαρακτηριστικά που έχουν σχεδιάσει.

- Με ποιους τρόπους ο σχεδιασμός αντικατοπτρίζει τις αξίες και την κουλτούρα τους;
- Πώς θα μπορούσε ο σχεδιασμός των σπιτιών τους να τροποποιηθεί και να βελτιωθεί ώστε να γίνεται εξοικονόμηση πόρων όπως νερού και ενέργειας και να ελαχιστοποιηθεί η ρύπανση;
- Ποιες θα μπορούσαν να είναι οι ανάγκες μελών της οικογένειας με κινητικές αναπηρίες;

Εάν υπάρχουν άστεγοι στην κοινότητα, συζητήστε κι ερευνήστε ποιος είναι άστεγος και γιατί.

- Ποιος είναι υπεύθυνος για τους άστεγους;
- Είναι η έλλειψη στέγης ένα ζήτημα των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Τι μπορεί να γίνει για να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 27

Πληθυσμός

Σε πολλά μέρη του κόσμου τα αποτελέσματα της αύξησης του πληθυσμού είναι ξεκάθαρα. Σε άλλες περιοχές είναι λιγότερο εμφανή. Οι επιπτώσεις αυτού του φαινομένου είναι οικουμενικές. Οι στατιστικές δείχνουν ότι ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξάνεται με ρυθμούς γεωμετρικής προόδου όπως επίσης και τους τρόπους με τους οποίους αυτή η αύξηση θα επηρεάσει το περιβάλλον και τον ανταγωνισμό για τους φυσικούς πόρους. Είναι σημαντικό οι μαθητές να εξετάσουν το θέμα της αύξησης του πληθυσμού και τα ζητήματα που τον αφορούν.

Το θέμα του πληθυσμού παρέχει επίσης ευκαιρίες για συζήτηση των αντικρουόμενων δικαιωμάτων και τη σχέση μεταξύ του ατόμου και του κράτους. Ζητήστε από τους μαθητές να ερευνήσουν και να συζητήσουν τις πολιτικές διαφορετικών κρατών σχετικά με το μέγεθος της οικογένειας, είτε πρόκειται για πολιτική που ενθαρρύνει ή αποθαρρύνει τη γέννηση πολλών παιδιών.

- Αυτές οι πολιτικές έρχονται σε αντίθεση με τα ατομικά δικαιώματα;

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 110

• Εάν ναι, πώς μπορούν να επιλυθούν αυτές οι αντιπαραθέσεις;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 16

Εργασία

Καθώς η παγκόσμια οικονομία αλλάζει, αλλάζει και η φύση της παγκόσμιας εργασίας. Σε αναπτυγμένες χώρες, για παράδειγμα, η εκβιομηχάνιση έφερε την αστικοποίηση, με λιγότερους ανθρώπους να ζουν πλέον στην ύπαιθρο και να παράγουν αγροτικά προϊόντα. Στις μεγάλες πόλεις οι περισσότεροι εργάζονται στον κλάδο παροχής υπηρεσιών. Εκεί όπου δεν υπάρχει αρκετή εργασία για ν' απασχοληθούν όλοι όσοι ψάχνουν εργασία, οι άνθρωποι έχουν την τάση να μετακινούνται σε διάφορα μέρη του κόσμου για να βελτιώσουν τις οικονομικές τους ευκαιρίες. Τα μεταναστευτικά πρότυπα, τόσο εντός ή και μεταξύ χωρών, συχνά σχετίζονται με την εργασία, όπως και τα πρότυπα οικονομικής ανάπτυξης. Οι χώρες θα έπρεπε να καταβάλουν κάθε δυνατή προσπάθεια να συνενώσουν τις αγροτικές, βιομηχανικές, οικονομικές και εμπορικές πολιτικές τους, ώστε να μεγιστοποιήσουν την παραγωγική ικανότητα των πολιτών τους.

Φτάνοντας στην ενηλικίωσή τους πολλοί μαθητές ήδη θα ερευνούν διαφορετικά είδη εργασίας. Προσκαλώντας στην τάξη ένα ευρύ φάσμα εργαζομένων θα βοηθήσει τους μαθητές να διευρύνουν την ενημέρωσή τους. Ακόμη καλύτερα, πηγαίνετε τους μαθητές σε διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα, έτσι ώστε να μπορούν οι ίδιοι να δουν περί τίνος πρόκειται. Εάν είναι δυνατόν, ρωτήστε τους μαθητές ποια είδη εργασίας τούς ενδιαφέρουν και οργανώστε αντίστοιχες εκπαιδευτικές εκδρομές.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν τα θέματα που σχετίζονται με την εργασία των παιδιών: Θα έπρεπε η εργασιακή ηλικία, οι ώρες εργασίας και το είδος εργασίας των παιδιών να ρυθμίζεται κατάλληλα; Τα πρακτικά και ηθικά ζητήματα που εγείρονται, παρέχουν σημαντικά στοιχεία για περισυλλογή και διερεύνηση. Οι μαθητές μπορούν να συγκρίνουν τη Διεθνή Σύμβαση για την Απαγόρευση

των Χειρότερων Μορφών Εργασίας των Παιδιών του 1999 (No. 182), της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ένας οργανισμός του ΟΗΕ που ειδικεύεται στα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα) με τις διατάξεις της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Η μελέτη ζητημάτων παιδικής εργασίας και εργασιακών πρακτικών σε γενικές γραμμές μπορεί, επίσης, να οδηγήσει τους μαθητές στη διερεύνηση του θέματος της υπευθυνότητας του καταναλωτή και τη σχέση μεταξύ των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των παγκόσμιων εμπορικών πρακτικών (βλ. «Επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα», πιο κάτω).

Μελέτες των μαθητών πάνω στην εργασία μπορούν να αποφέρουν σημαντικά αποτελέσματα (π.χ. τοπικά, εθνικά και διεθνή πρότυπα απασχόλησης: με ποιους τρόπους η εργασία αλλάζει σε ένα ή και σε όλα αυτά τα επίπεδα. Πώς οργανώνονται οι εργαζόμενοι για να προστατεύσουν τα δικαιώματά τους). Οι Συμβάσεις, οι συστάσεις και οι εκθέσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με την εργασία και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 23, 24
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 31, 32, 36

12 Ενέργεια

Για να γίνει οτιδήποτε χρειάζεται ενέργεια. Όσο περισσότερα γίνονται, τόσο περισσότερη χρειάζεται. Κάντε συζήτηση στην τάξη σχετικά με όλες τις πιθανές πηγές ενέργειας, όπως η ηλιακή ενέργεια, ο άνθρακας, το φυσικό αέριο και ο ηλεκτρισμός.

Ζητήστε από τους μαθητές να καταγράψουν όλες τις μορφές ενέργειας που χρησιμοποιούν στη διάρκεια της ημέρας.

Αναζητήστε την προέλευση καθεμίας και πώς φτάνει σ' εκείνους που τη χρησιμοποιούν. Πρόκειται για ανανεώσιμη πηγή ενέργειας; Συζητήστε τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις αυτών των μορφών ενέργειας.

Κάντε μια ενεργειακή καταγραφή του σχολείου. Εντοπίζετε περιπτώσεις

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 112

όπου σπαταλιέται ενέργεια; Κάντε προτάσεις για εξοικονόμηση ενέργειας. Η ίδια διαδικασία μπορεί να εφαρμοστεί και για το σπίτι του καθενός, την κοινότητα, την περιοχή και ολόκληρο τον κόσμο.

Καθορίστε εργασίες κατά ομάδες, να σχεδιάσουν -ακόμη και να κατασκευάσουν- συσκευές που μπορούν να παρέχουν ενέργεια στην κοινότητα. Τι υπάρχει διαθέσιμο σε τοπικό επίπεδο που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί γι' αυτόν το σκοπό: Άνεμος; Ήλιος; Νερό; Ορυκτά καύσιμα; Απορρίμματα;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο25
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 27

Υγεία

Η υγεία είναι θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και βασικός στόχος της παγκόσμιας ανάπτυξης. Πολλά ψηφίσματα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO), ένας οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών που ειδικεύεται σ' αυτό τον τομέα, έχουν επαναβεβαιώσει αυτόν το στόχο και την ανάγκη μείωσης των τεράστιων ανισοτήτων στα θέματα υγείας στον παγκόσμιο πληθυσμό. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης απαιτεί τόσο ατομική όσο και συλλογική δραστηριοποίηση για να εξασφαλιστεί ότι αν και η υγεία παρέχεται σε όλους, οι περισσότεροι πόροι πηγαίνουν σ' εκείνους που τους έχουν μεγαλύτερη ανάγκη.

Η διερεύνηση τοπικών, εθνικών και παγκόσμιων συστημάτων υγείας προτείνει πληθώρα δράσεων/προγραμμάτων γύρω από το θέμα της υγείας. Οι περισσότερες χώρες περιλαμβάνουν τα θέματα υγείας στο πρόγραμμα σπουδών, παρέχοντας στους μαθητές βασικές πληροφορίες σχετικά με τη διατροφή, τη φυσιολογία και τους παράγοντες, αλλά και την πρόληψη ασθενειών. Ένας τοπικός γιατρός ή εργαζόμενος στο υγειονομικό σύστημα θα μπορούσε να είναι μια καλή πηγή πληροφοριών γι' αυτά τα ζητήματα ως προσκαλεσμένος ομιλητής/τρια ή σχετικά με αντίστοιχα θέματα και ιδέες. Οργανώστε εκπαιδευτικές επισκέψεις σε νοσοκομεία και κοινοτικά ιατρεία.

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 113

Το θέμα της υγείας εγείρει επίσης σημαντικά ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων: τις διακρίσεις κατά των κοριτσιών σε θέματα υγείας, τις επιπτώσεις στην υγεία παιδιών που εργάζονται ή παντρεύονται, το δικαίωμα στην πληροφόρηση σχετικά με την αναπαραγωγική (σεξουαλική) υγεία, τις αρνητικές επιπτώσεις της περιβαλλοντικής μόλυνσης και του υποσιτισμού και τη θετική επίδραση της εκπαίδευσης στην υγεία.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 19, 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 3, 17, 24, 28

Οικονομική ανάπτυξη και αλληλεξάρτηση

Η Οικουμενική Διακήρυξη και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού περιλαμβάνουν άρθρα που επιβεβαιώνουν τα δικαιώματα των ανθρώπων για ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο. Κατά πόσο αυτά υλοποιούνται είναι ένα σύνθετο ζήτημα που εξαρτάται συχνά από τους εθνικούς πόρους, τη βιομηχανική ανάπτυξη, τις οικονομικές προτεραιότητες και την πολιτική βούληση. Το επίτευγμα της οικονομικής ανάπτυξης -η οποία έχει τόσο εθνικές όσο και διεθνείς επιπτώσεις- καθορίζει την υλοποίηση αυτών των δικαιωμάτων.

Οι παγκόσμιοι πόροι και ο αναλώσιμος πλούτος είναι άνισα κατανεμημένοι. Γιατί συμβαίνει αυτό; Οποιαδήποτε απάντηση θα πρέπει να περιγράψει και να εξηγήσει τη γεωγραφική κατανομή και την ιστορία της παγκόσμιας κοινωνίας και της πολιτικής οικονομίας γενικότερα.

Τοπικό/παγκόσμιο επίπεδο

Ζητήστε από τους μαθητές να βρουν μέσω των εφημερίδων και των περιοδικών άρθρα που περιγράφουν με ποιο τρόπο όσα συμβαίνουν σε κάποιο άλλο σημείο του κόσμου έχουν επίδραση στην τοπική κοινότητα ή πώς η χώρα τους επηρεάζει κάποιο άλλο μέρος του κόσμου (π.χ. περιβαλλοντικά, οικονομικά, προβλήματα υγείας ή πολιτικής, στην ανταλλαγή τροφίμων, στη μόδα, τη μουσική ή άλλες

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 114

μορφές πολιτισμού, στη μετανάστευση, εισαγωγές ή εξαγωγές - ιδιαίτερα τροφής ή πόρων). Ζητήστε από την τάξη να δημιουργήσουν έναν κατάλογο για τα είδη των αλληλοσχετιζόμενων τομέων που έχουν βρει (π.χ. εμπόριο, πολιτισμός, τουρισμός, περιβάλλον) και να καταχωρίσουν κάθε άρθρο σε αντίστοιχη κατηγορία.

Αναρτήστε έναν παγκόσμιο χάρτη και ζητήστε από τους μαθητές να ομαδοποιήσουν τα άρθρα τους γύρω από τις χώρες του κόσμου, ανά κατηγορία. Τραβήξτε μία γραμμή με βέλη ή ενώστε με κομμάτια νήματος τις χώρες προέλευσης με τις χώρες που επηρεάζουν ή επηρεάζονται.

Συζητήστε τα εξής:

- Ποιο μέρος του κόσμου έχει τις περισσότερες διασυνδέσεις; Τις λιγότερες; Γιατί;
- Ποιες διασυνδέσεις είναι οι πιο συχνές;
- Τι υποδεικνύει αυτή η δραστηριότητα σχετικά με την παγκόσμια αλληλεξάρτηση;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 13, 19
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 17

Εργασιακή ζωή

Περιγράψτε ένα εργασιακό περιβάλλον (π.χ. ένα εργοστάσιο, μια εταιρία ή ένα αγρόκτημα) όπου οι εργαζόμενοι έχουν αποφασίσει να υποβάλλουν αιτήματα προς τους ιδιοκτήτες ή τους διευθυντές. θέλουν να έχουν περισσότερη εκπροσώπηση στον τρόπο λειτουργίας της επιχείρησης. Επίσης θέλουν καλύτερες αμοιβές, καλύτερες παροχές για ασθένεια ή ατύχημα, περισσότερη ασφάλεια στο χώρο εργασίας, την ευκαιρία να δημιουργηθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα και μεγαλύτερες περιόδους ανάπαυσης.

Σχηματίστε δύο ομάδες στην τάξη: εργαζόμενους και διευθύνοντες. Βάλτε τους να διαπραγματευθούν, κάθε πλευρά στέλνοντας εκπροσώπους οι οποίοι δίνουν αναφορά στην ομάδα τους. Γνωστοποιήστε στους μαθητές τις συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 115

για σχετικές πληροφορίες όσον αφορά τα δικαιώματα των εργαζομένων. Στη συνέχεια επαναλάβατε τη δραστηριότητα αντιστρέφοντας τους ρόλους.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 23
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 32

Δίκτυα επιρροής

Οι νέοι άνθρωποι σήμερα πρέπει να καταλάβουν ότι ο κόσμος είναι ένα περίπλοκο δίκτυο αλληλεξαρτώμενων σχέσεων και να κατανοήσουν την ευαίσθητη ισορροπία ανάμεσα στα μέρη αυτού του δικτύου, σε βαθμό που οποιαδήποτε αλλαγή σε ένα μέρος του κόσμου επηρεάζει το σύνολο. Για παράδειγμα, η περιβαλλοντική μόλυνση σε ένα μέρος επηρεάζει την τροφική αλυσίδα, την υγεία, τις συνθήκες διαβίωσης και το βιοπορισμό σε πολλά άλλα μέρη. Τα προβλήματα επίσης αλληλοσχετίζονται. Η φτώχεια πιθανόν να προέρχεται από πολλούς παράγοντες και η προσπάθεια απάλειψής της πρέπει να τους λαμβάνει όλους υπόψη.

Για να βοηθήσετε τους μαθητές να αντιληφθούν την περιπλοκότητα αυτών των αλληλοσυσχετισμών, χωρίστε την τάξη σε ισάριθμες μικρές ομάδες και αναθέστε σε κάθε ομάδα μία πρόταση, με τουλάχιστον δύο ομάδες να έχουν λάβει την ίδια πρόταση. Αυτές οι προτάσεις θα πρέπει να αναφέρονται είτε σε κάποιο γεγονός (π.χ. «Στο/στην ..... τουλάχιστον 30 τοις εκατό του πληθυσμού έχουν μολυνθεί από τον ιό του HIV-AIDS») ή σε μια πρόταση «τι θα γινόταν αν...; (π.χ. «τι θα γινόταν αν οι γυναίκες κατείχαν τόση περιουσία όση και οι άντρες;»). Κάθε ομάδα γράφει την πρόταση στην κορυφή ενός διαγράμματος. Κάτω από την πρόταση πρέπει να γράψουν τρεις επιπτώσεις που θα έχει αυτή η πρόταση (π.χ. «Οι γονείς πολλών παιδιών θα πεθάνουν», «πολλά παιδιά θα γεννηθούν με τον HIV-AIDS», «το εθνικό σύστημα υγείας θα επιβαρυνθεί από τη φροντίδα τόσο πολλών ασθενών».

Στη συνέχεια, κάτω από καθεμία από αυτές τις προτάσεις, γράψτε τρεις άλλες επιπτώσεις ως αποτέλεσμα καθεμίας (π.χ. «Οι γονείς πολλών παιδιών θα πεθάνουν» μπορεί να οδηγήσει στο ότι «Οι οι-

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 116

κογένειες και οι κοινωνικές υπηρεσίες θα επιβαρυνθούν με τη φροντίδα των ορφανών παιδιών», «θα υπάρχουν λιγότερα εργατικά χέρια», «θα υπάρξουν πάρα πολλά παιδιά χωρίς γονείς και θα είναι δύσκολη η σωστή ανατροφή τους»). Το αποτέλεσμα θα είναι ένα διάγραμμα από συνέπειες που μπορεί να διευρυνθεί. Ρωτήστε τις ομάδες που είχαν τις ίδιες αρχικές προτάσεις να συγκρίνουν και να συζητήσουν τα αποτελέσματά τους. Παραθέστε τα διαγράμματα και κάντε έναν «εκθεσιακό περίπατο», έτσι ώστε οι μαθητές να μπορέσουν να εξηγήσουν το δίκτυό τους σε άλλα μέλη της τάξης.

Συζητήστε τις επιπτώσεις αυτών των δικτύων στα ανθρώπινα δικαιώματα και πώς μεμονωμένα ζητήματα επηρεάζουν πολλές πλευρές μιας κοινωνίας και πολλές διαφορετικές χώρες.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 3

Ομιλητές για θέματα ανάπτυξης

Προσκαλέστε κάποιον που ασχολείται με θέματα ανάπτυξης να μιλήσει στην τάξη, πιθανώς κάτω από την αιγίδα της Λέσχης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της τάξης. Προετοιμάστε τους μαθητές για την επίσκεψη δίνοντάς τους πληροφορίες σχετικά με το βιογραφικό του/της ομιλητή/τριας και βοηθώντας τους να ετοιμάσουν ερωτήματα. Μετά την επίσκεψη αναθέστε σε ομάδες της τάξης να μελετήσουν όσα συζητήθηκαν (π.χ. γεωγραφικές περιοχές, συγκεκριμένα τμήματα της κοινότητας, ειδικά ζητήματα που επηρεάζουν όλους τους ανθρώπους, όπως εκσυγχρονισμός, γραφειοκρατία, παγκοσμιοποίηση, αστικοποίηση και αλλαγές στις πολιτιστικές αξίες).

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 27

Επιχειρήσεις και ανθρώπινα δικαιώματα

Όταν δημιουργήθηκε, στα μέσα του 20ού αιώνα, η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και το νομικό πλαίσιο των ανθρώπινων δικαιωμάτων όπως εξελίχθηκε, κυρίως αφορούσε

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 117

τον τρόπο που πρέπει οι κυβερνήσεις να συμπεριφέρονται απέναντι στους πολίτες τους. Παρ' όλα αυτά, με την ανάδυση της παγκόσμιας οικονομίας πολλές επιχειρήσεις σήμερα ξεπερνούν κυβερνήσεις σε οικονομική δύναμη, ισχύ και επιρροή στις ζωές των ανθρώπων. Ενώ οι κυβερνήσεις έχουν νομική υποχρέωση απέναντι στους πολίτες, οι επιχειρήσεις, ιδιαίτερα εκείνες που λειτουργούν σε πολλές διαφορετικές χώρες του κόσμου, έχουν ελάχιστη δημόσια νομική ευθύνη, εκτός από αυτήν προς τους μετόχους τους. Αυτές οι πολυεθνικές εταιρίες λοιπόν βρίσκονται όλο και πιο συχνά στο επίκεντρο θεμάτων που άπτονται των ανθρώπινων δικαιωμάτων.

Πρέπει οι επιχειρήσεις να θεωρηθούν υπόλογες;

Συζητήστε με τους μαθητές τα εξής θέματα:

- Με ποιους τρόπους μια μεγάλη πολυεθνική εταιρία μπορεί να παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα των εργαζομένων της; Των ανθρώπων γενικά;
- Με ποιους τρόπους μια τέτοια επιχείρηση θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την επιρροή της για την προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Γιατί θα μπορούσε να ωφεληθεί μια επιχείρηση ακολουθώντας τις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων; Πώς θα μπορούσε κάτι τέτοιο να αποτελέσει μειονέκτημα;
- Θα έπρεπε μια επιχείρηση να είναι υπόλογη για την τήρηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Πώς μπορούν πολίτες και μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) να ασκήσουν πίεση σε επιχειρήσεις για την τήρηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων;

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6

Εταιρικός κώδικας συμπεριφοράς

Ορισμένες επιχειρήσεις έχουν ανταποκριθεί στην αυξανόμενη πίεση να εναρμονιστούν με τις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων δημι-

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:02 πμ Page 118

ουργώντας εταιρικούς κώδικες συμπεριφοράς που θα χρησιμοποιούνται από όλες τις εταιρίες και τους επιχειρηματικούς εταίρους τους.

Ζητήστε από τους μαθητές να φανταστούν ότι έχουν προσληφθεί από μια μεγάλη πολυεθνική εταιρία (π.χ. έναν κατασκευαστή ενδυμάτων, μια πετρελαϊκή εταιρία) για να τους βοηθήσουν να συντάξουν έναν κώδικα συμπεριφοράς. Χωρισμένοι σε μικρές ομάδες, οι μαθητές κάνουν ένα προσχέδιο μιας λίστας των αρχών που πρέπει να ακολουθήσει η επιχείρηση σε όλες τις πλευρές των δραστηριοτήτων της. Συμπεριλάβετε ανθρώπινα δικαιώματα, εργασιακές πρακτικές και περιβαλλοντικά ζητήματα/παράγοντες. Συγκρίνετε όλα τα προσχέδια και συνδυάστε τα δημιουργώντας ένα τελικό έγγραφο.

Πιθανώς να θελήσετε να συγκρίνετε το έγγραφο των μαθητών με το «Οικουμενικό Σύμφωνο» (Global Compact), ένα έγγραφο που καταγράφει τις βασικές αρχές, το οποίο ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, Κόφι Ανάν, το 1999 (διαθέσιμο στο σύνδεσμο: http://www.unglobalcompact.org ή επικοινωνώντας με τα Ηνωμένα Έθνη). (ΣτΜ: Στην Ελλάδα μπορείτε να ενημερωθείτε μέσω του συνδέσμου: http://www.globalcompactnetworkhellas.gr)

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 28
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6

Γ Ομιλητές από την επιχειρηματική κοινότητα

Προσκαλέστε αντιπροσώπους από τους τοπικούς επιχειρηματικούς ομίλους (π.χ. εμπορικό επιμελητήριο, Λέσχη Ροταριανών, τραπεζικούς ή εμπορικούς ομίλους), καθώς και εκπροσώπους των τοπικών αρχών και μη κυβερνητικών οργανισμών που ασχολούνται με τις δίκαιες/ηθικές εμπορικές πρωτοβουλίες, πιθανώς υπό την αιγίδα της Λέσχης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της τάξης, για να συζητήσετε με ποιους τρόπους το τοπικό εμπόριο επηρεάζεται από την παγκόσμια οικονομία και να παρατεθούν απόψεις σχετικά με την εταιρική ευθύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 23, 25
ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6, 17, 27

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 119

Κατανοώντας τα Ηνωμένα Έθνη

Το άρθρο 26 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων δηλώνει ότι η εκπαίδευση «πρέπει να... ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης».

Ένα μοντέλο των Ηνωμένων Εθνών, μια «προσομοίωση» του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών στην οποία οι μαθητές προσλαμβάνουν το ρόλο των «πρεσβευτών» των κρατών-μελών του ΟΗΕ, είναι ένα ισχυρό εκπαιδευτικό εργαλείο που θα βοηθήσει τους μαθητές να κατανοήσουν τους περιορισμούς αλλά και τη δυναμική των Ηνωμένων Εθνών.

Τα περισσότερα προσομοιωτικά μοντέλα προγραμμάτων των Ηνωμένων Εθνών βασίζονται σε τρία σαφή βήματα:

1. *Προετοιμασία:* Οι μαθητές διερευνούν τρία βασικά θέματα:
   α) Τα Ηνωμένα Έθνη και οι εργασίες του οργανισμού.
   β) Η κυβέρνηση, οι πολιτικές και τα συμφέροντα ενός κράτους-μέλους του ΟΗΕ.
   γ) Τα οικουμενικά θέματα της ημερήσιας διάταξης.
   Η έρευνα και η μελέτη θα πρέπει να οδηγήσει στη δημιουργία μιας έκθεσης ή σ' ένα ψήφισμα και διαπραγματευτική στρατηγική για το κράτος-μέλος (που έχει ανατεθεί στο μαθητή).
2. *Συμμετοχή:* Η έρευνα ζωντανεύει όταν οι μαθητές γίνονται «πρεσβευτές» των κρατών-μελών και εξασκούν τις ικανότητες δημόσιων ομιλιών, ακρόασης, διαχείρισης χρόνου, διαπραγμάτευσης και διαβουλεύσεων.
3. *Αξιολόγηση:* Είναι ουσιώδες, για να καταλήξει κάπου η άσκηση, να γίνει προσεκτικός απολογισμός και εκτίμηση αυτής της άσκησης. Πρέπει να καθιερωθούν ορισμένα κριτήρια ώστε κάθε πλευρά της προσομοιωτικής διαδικασίας να είναι επιτυχής (π.χ. έρευνα, παρουσίαση, διαπραγμάτευση).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι αυτός του ειδήμονα, αλλά του καθοδηγητή που θα βοηθήσει τους μαθητές με την έρευνα και την ανάλυση. Ακολουθεί μια απλουστευμένη εκδοχή ενός μοντέλου δραστηριότητας των Ηνωμένων Εθνών.

Βλέπε τον πίνακα πηγών στο Παράρτημα 5 για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με μοντέλα προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών. Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με την Παγκόσμια Ομοσπονδία Συλλόγων των Ηνωμένων Εθνών (World Federation of United Nations Associations - WFUNA) σχετικά με τα πρότυπα προγράμματα των Ηνωμένων Εθνών (Βλ. Παράρτημα 4).

Ένα μοντέλο προσομοίωσης των Ηνωμένων Εθνών

Επιλέξτε μερικά τρέχοντα θέματα παγκόσμιου ενδιαφέροντος στα οποία θα εστιάσουν οι μαθητές. Αναθέστε ατομικά ή σε ομάδες μαθητών την εκπροσώπηση και διερεύνηση διαφορετικών κρατών-μελών των Ηνωμένων Εθνών. Εξηγήστε ότι οι στόχοι της έρευνας είναι να κατανοήσουν τι συμβαίνει στις χώρες που τους έχουν ανατεθεί και τον τρόπο με τον οποίο θα αντιμετώπιζαν αυτά τα σημαντικά ζητήματα.

Όταν οι μαθητές ολοκληρώσουν την έρευνά τους, ζητήστε από κάθε «πρεσβευτή» να γράψει ένα ψήφισμα για τη «Γενική Συνέλευση» σχετικά με ένα από τα σημαντικά ζητήματα στη χώρα ή την περιοχή τους. Το ψήφισμα πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομερή περιγραφή του προβλήματος και ένα σχέδιο βελτίωσης της κατάστασης, συμπεριλαμβάνοντας και το ρόλο που θα πρέπει να παίξουν τα Ηνωμένα Έθνη σε αυτή την περίσταση. Οι μαθητές θα χρειαστεί να πείσουν και άλλους ότι το ψήφισμά τους είναι επωφελές για όλους και αξίζει να ληφθεί υπόψη. Ενθαρρύνετε τους μαθητές να συγκρίνουν τα ψηφίσματά τους και να ξεκινήσουν ν' αναζητούν υποστηρικτές ή και συν-εισηγητές. Εξηγήστε ότι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να τροποποιήσουν τα ψηφίσματά τους και να επιτύχουν συναίνεση προκειμένου να ψηφιστούν.

Συγκαλέστε μια εικονική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Βάλτε τους μαθητές να καθίσουν σε κύκλο, με τα ονόματα των χωρών

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 121

που εκπροσωπούν μπροστά τους. Ο δάσκαλος, ή κάποιος ικανός μαθητής, αναλαμβάνει το ρόλο του «Γενικού Γραμματέα». Καθιερώστε ορισμένους κανόνες της συνέλευσης (π.χ.: κάθε μέλος αποκαλείται «Ο Πρεσβευτής από _____» ή κανείς δεν μπορεί να λάβει το λόγο αν δεν του δοθεί από τον «Γενικό Γραμματέα»).

Ο «Γενικός Γραμματέας» ζητά να γίνει η παρουσίαση των ψηφισμάτων, να γίνει ανοικτή συζήτηση, να τεθούν ερωτήσεις και να γίνει ψηφοφορία. Για να περάσει μία πρόταση πρέπει να υποστηριχθεί από κάποιον από τους άλλους «πρεσβευτές». Χρειάζεται πλειοψηφία δύο τρίτων για να περάσει ένα ψήφισμα.

Ολοκληρώστε την προσομοίωση με μια γραπτή ή προφορική αξιολόγηση που θα περιλαμβάνει τόσο μια αυτο-αξιολόγηση όσο και μια αποτίμηση για το τι έχουν μάθει οι μαθητές σχετικά με τα Ηνωμένα Έθνη και το ρόλο τους στα διεθνή ζητήματα.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 28, 30
ΣΔΠ (CRC), άρθρο 3

Δημιουργώντας μια κοινότητα ανθρώπινων δικαιωμάτων

Ένας από τους απώτερους στόχους της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η δημιουργία μιας αυθεντικής κουλτούρας ανθρώπινων δικαιωμάτων. Για να συμβεί αυτό οι μαθητές πρέπει να μάθουν πώς ν' αξιολογούν τις εμπειρίες της πραγματικής ζωής με όρους ανθρώπινων δικαιωμάτων, ξεκινώντας από τη δική τους συμπεριφορά αλλά και της κοινότητας στην οποία ζουν. Πρέπει να κάνουν μια ειλικρινή εκτίμηση για το κατά πόσο η πραγματικότητα που βιώνουν καθημερινά συμβαδίζει με τις βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων και στη συνέχεια να αναλάβουν ενεργή δράση για τη βελτίωση της κοινότητάς τους.

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 122

Παίρνοντας το «σφυγμό» των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο σας[13]

Ζητήστε από τους μαθητές να αξιολογήσουν το κλίμα ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο τους, να λάβουν το «σφυγμό» του, συμπληρώνοντας την ακόλουθη έρευνα.

Καταγράψτε και συζητήστε τα ευρήματά τους:

- Σε ποια θέματα το σχολείο σας φαίνεται να προωθεί τις βασικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Σε ποια θέματα φαίνεται ότι υπάρχουν προβλήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιωμάτα;
- Πώς εξηγείτε την ύπαρξη τέτοιων προβληματικών καταστάσεων; Σχετίζονται με τις διακρίσεις; Με τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων; Ποιος επωφελείται και ποιος ζημιώνεται/υποφέρει από αυτές τις παραβιάσεις των ανθρώπινων δικαιωμάτων;
- Εσείς ή άλλα μέλη της κοινότητας έχετε συμβάλει στο υπάρχον κλίμα, είτε βελτιώνοντας είτε χειροτερεύοντάς το;
- Τι χρειάζεται να γίνει για να βελτιωθεί το κλίμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο σας;

Αναπτύξτε ένα σχέδιο δράσης ως τάξη, καθορίζοντας τους στόχους, τις στρατηγικές και τις υπευθυνότητες.

13 Προσαρμογή από το «Social and Economic Justice: A Human Rights Perspective» του David Shiman (University of Minnesota Human Rights Resource Center, 1999).

Παίρνοντας το «σφυγμό» των ανθρώπινων δικαιωμάτων στο σχολείο σας

Οδηγίες: Διαβάστε κάθε πρόταση και αξιολογήστε αν περιγράφει με ακρίβεια τη δική σας σχολική κοινότητα. Έχετε υπόψη σας όλα τα μέλη του σχολείου σας: μαθητές, εκπαιδευτικούς, διοικητικά στελέχη, προσωπικό. Αθροίστε τα αποτελέσματά σας για να καταλήξετε σε συνολική εκτίμηση για το σχολείο σας.

Κλίμακα βαθμολόγησης:

1	2	3	4	ΔΓ
Ποτέ (Όχι /Λάθος)	Σπάνια	Συχνά	Πάντα (Ναι/Σωστό)	Δεν Γνωρίζω

1 Τα μέλη της σχολικής κοινότητας δεν υφίστανται διάκριση σε βάρος τους λόγω φυλής, φύλου, οικογενειακής κατάστασης, αναπηρίας, θρησκείας ή τρόπου ζωής.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα2, 16 - ΣΥΠ (CRC), άρθρα 2, 23 ❑

2. Το σχολείο μου είναι ένα μέρος όπου είμαι ασφαλής και προστατευμένος.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 5 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 6, 37 ❑

3. Όλοι οι μαθητές λαμβάνουν ισότιμα πληροφορίες και ενθάρρυνση σχετικά με την ακαδημαϊκή μόρφωση και τις επαγγελματικές ευκαιρίες.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 26 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29 ❑

4. Το σχολείο μου παρέχει ισότητα πρόσβασης, βοηθημάτων, δραστηριοτήτων και διευκολύνσεων για όλους.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 7 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 2 ❑

5. Τα μέλη της σχολικής μου κοινότητας θα εναντιωθούν σε πράξεις, υλικό και φράσεις διάκρισης στο σχολείο.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 3, 7, 28, 29 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 3, 6, 30 ❑

6. Όταν κάποιος παραβιάζει τα δικαιώματα ενός άλλου ατόμου, ο παραβάτης λαμβάνει βοήθεια για να μάθει πώς ν' αλλάξει τη συμπεριφορά του/της.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 26 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 28, 29 ❑

7. Τα μέλη της σχολικής μου κοινότητας ενδιαφέρονται για τη φυσική, αλλά και την ακαδημαϊκή ανάπτυξή μου και προσπαθούν να με βοηθήσουν όταν το χρειάζομαι.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 22, 26, 29 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 6, 27,28, 29, 31 ❑

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 124

8. Όταν υπάρχουν διαμάχες, προσπαθούμε να τις λύσουμε με μη βίαιους και συνεργατικούς τρόπους.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 28 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 13, 19, 29, 37

9. Το σχολείο έχει υιοθετήσει διαδικασίες σχετικά με τις διακρίσεις και τις χρησιμοποιεί όταν υπάρχουν τέτοιου είδους επεισόδια.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 3, 7 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 3, 29

10. Σε θέματα πειθαρχίας, όλοι είναι βέβαιοι ότι θα έχουν δίκαιη και αμερόληπτη μεταχείριση όσον αφορά το αδίκημα και την απόδοση δικαιοσύνης.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 6, 7, 8, 9, 10 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 28, 40

11. Κανείς στο σχολείο μας δεν υφίσταται ταπεινωτική μεταχείριση και τιμωρία.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 5 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 13, 16, 19, 28

12. Όποιος κατηγορείται για αδίκημα θεωρείται αθώος μέχρι αποδείξεως του εναντίου.
ΟΔΑΔ(UDHR), άρθρο 11 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 16, 28, 40

13. Ο προσωπικός μου χώρος και τα αντικείμενά μου γίνονται σεβαστά.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 12, 17- ΣΔΠ (CRC), άρθρο 16

14. Η σχολική μου κοινότητα υποδέχεται εγκάρδια μαθητές, δασκάλους, διοικητικούς και προσωπικό από διαφορετικά περιβάλλοντα και κουλτούρες, συμπεριλαμβανομένων ανθρώπων που δεν έχουν γεννηθεί σ' αυτήν τη χώρα.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 6, 13, 14, 15 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 2, 29, 30, 31

15. Έχω την ελευθερία να εκφράζω τις πεποιθήσεις και τις ιδέες μου χωρίς το φόβο διάκρισης.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 19- ΣΔΠ (CRC), άρθρα 13, 14

16. Τα μέλη του σχολείου μου μπορούν να παράγουν και να διανείμουν έντυπο υλικό χωρίς φόβο λογοκρισίας ή τιμωρίας.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρο 19 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 13

17. Διαφορετικές απόψεις (π.χ. περί γένους, φυλής/εθνικότητας, ιδεολογιών) αντιπροσωπεύονται στα μαθήματα, τα σχολικά βιβλία, τις συνελεύσεις/συγκεντρώσεις, τη βιβλιοθήκη και τη διδασκαλία στην τάξη.
ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 2, 19, 27 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 17, 29, 30

18. Έχω την ευκαιρία να συμμετέχω σε πολιτιστικές δραστηριότητες στο σχολείο και η πολιτιστική μου ταυτότητα, η γλώσσα και οι αξίες μου γίνονται σεβαστές.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 27, 28 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 29, 30, 31

19. Τα μέλη του σχολείου μου έχουν την ευκαιρία να συμμετέχουν σε δημοκρατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων για τη δημιουργία σχολικών πολιτικών και κανόνων.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 20, 21, 23 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 13, 15

20. Τα μέλη του σχολείου μου έχουν το δικαίωμα να ιδρύσουν συλλόγους μέσα στο σχολείο, για να υπερασπιστούν και να προωθήσουν τα δικαιώματα τα δικά τους και των άλλων.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 19, 20, 23 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 15

21. Τα μέλη του σχολείου μου ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο να ενημερώνονται για τα κοινωνικά και τα παγκόσμια προβλήματα που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη, την οικολογία, τη φτώχεια και την ειρήνη.

ΟΔΑΔ (UDHR), Προοίμιο, άρθρα 26, 29 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 29

22. Τα μέλη του σχολείου μου ενθαρρύνουν ο ένας τον άλλο να οργανώνονται και να αναλαμβάνουν δράση για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με τη δικαιοσύνη, την οικολογία, τη φτώχεια και την ειρήνη.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 20, 29 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 29

23. Τα μέλη της σχολικής μου κοινότητας έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν επαρκή χρόνο ξεκούρασης/διαλείμματος στη διάρκεια της σχολικής ημέρας και να εργάζονται λογικές ώρες και κάτω από καλές εργασιακές συνθήκες.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 23, 24 - ΣΔΠ (CRC), άρθρα 31, 32

24. Οι υπάλληλοι στο σχολείο μου πληρώνονται αρκετά ώστε να έχουν ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για την υγεία και την ευημερία των ιδίων και της οικογένειάς τους.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 22, 25 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 27

25. Αναλαμβάνω την ευθύνη στο σχολείο μου για να διασφαλίσω ότι οι άνθρωποι δεν ασκούν διάκριση ο ένας σε βάρος του άλλου.

ΟΔΑΔ (UDHR), άρθρα 1, 29 - ΣΔΠ (CRC), άρθρο 29

ΔΥΝΑΤΟΣ «ΣΦΥΓΜΟΣ» = 100 ΒΑΘΜΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η «ΣΦΥΓΜΟΣ» ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΣΑΣ = ... ΒΑΘΜΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ Σύνολο

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 126

Είναι μόνο η αρχή...

Το βιβλίο «ΑΒΓ: Τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο- Πρακτικές δραστηριότητες για σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης» είναι μια αρχή, ένα ξεκίνημα, όχι το τέλος. Περιέχει προτάσεις, όχι συνταγές. Σκοπός του είναι να προκαλέσει συζητήσεις και να δώσει έναυσμα σε ιδέες και επομένως να βοηθήσει τα παιδιά να αναπτύξουν μια αντικειμενική, βασική κατανόηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων, έτσι ώστε να εφαρμόσουν τις αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων όσο μπορούν καλύτερα κατά τη διάρκεια της ζωής τους.

Το βιβλίο αυτό επιδιώκει να υποστηρίξει και να εμπνεύσει τους εκπαιδευτικούς, παρακινώντας τους να ανακαλύψουν στρατηγικές και τις πιο αποτελεσματικές μεθόδους διδασκαλίας για να ενσωματώσουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πρόγραμμα σπουδών και την κουλτούρα των σχολείων τους. Οι εκπαιδευτικοί ενθαρρύνονται να αναζητήσουν άλλους εκπαιδευτικούς που ασχολούνται ειδικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα και να δημιουργήσουν δίκτυα ανταλλαγής ιδεών και εμπειριών.

Ωστόσο, όλες οι προσπάθειες εκπαίδευσης γύρω από τα ανθρώπινα δικαιώματα διαθέτουν ορισμένα βασικά γνωρίσματα:

- Έναν πυρήνα συστήματος αξιών με βάση τις οικουμενικές αρχές των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ισότητα.
- Βασικά κείμενα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, όπως η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.
- Την αποδοχή της οικουμενικότητας, του αδιαίρετου και της αλληλεξάρτησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
- Την επίγνωση αλληλοσυσχετισμού μεταξύ ανθρώπινων δικαιωμάτων, και του ατόμου και υποχρεώσεων της πολιτείας.
- Την αντίληψη των ανθρώπινων δικαιωμάτων ως μία εξελισσόμενη

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 127

διαδικασία, η οποία ανταποκρίνεται στην κατανόηση των ανθρώπινων αναγκών, καθώς και το ρόλο των πολιτών και των μη κυβερνητικών οργανώσεων στο να φέρνουν στη διεθνή σκηνή τις ανησυχίες τους. Για παράδειγμα, το 1948, όταν υιοθετήθηκε η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, ελάχιστοι άνθρωποι ενδιαφέρονταν για την περιβαλλοντική μόλυνση. Τώρα πλέον ο καθαρός αέρας και το καθαρό νερό θεωρούνται, όλο και περισσότερο, ως βασικά ανθρώπινα δικαιώματα και συζητιέται η δημιουργία διεθνών νομικών εργαλείων για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Τελευταία, αλλά εξίσου σημαντική είναι η ανάγκη να αναγνωρίσουν οι μαθητές το γεγονός ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αφορούν τις παραβιάσεις που συμβαίνουν σε κάποιους άλλους ανθρώπους, κάπου αλλού. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αφορούν τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων, με όλη την πολυμορφία τους, για να επιτευχθεί «η πλήρης ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας» σε μια «κοινωνική και διεθνή τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διακηρύσσει η [Οικουμενική] Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση» (UDHR, άρθρα 26 και 28).

Ενθαρρύνετε τους μαθητές να σκεφτούν με ποιους τρόπους μπορούν να χρησιμοποιήσουν καλύτερα όσα έχουν μάθει για την προώθηση και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων μέσα στην ίδια την κοινότητά τους. Τέτοιες δράσεις μπορούν να βασιστούν σε πολλές δραστηριότητες που υπάρχουν μέσα σε αυτό το βιβλίο και που παρέχουν πρακτική εφαρμογή των βασικών αρχών των ανθρώπινων δικαιωμάτων στην κοινωνία γενικότερα. Έτσι θα εδραιωθούν στη συνείδησή τους αυτά τα μαθήματα και θα καθοδηγηθούν οι μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να συμβάλουν έξω από την τάξη και το σχολείο, τόσο στο παρόν όσο και στην ενήλικη ζωή τους.

abc_97_128cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 Page 128

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 129

Παράρτημα 1

Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1948)[α]

Η απόδοση σε καθομιλούμενη γλώσσα (σε απλουστευμένη απόδοση) δίνεται απλά ως οδηγός. Για την ακριβή απόδοση κάθε βασικής αρχής της Διακήρυξης να παραπέμπετε τους μαθητές στο πρωτότυπο κείμενο. Η «απλοποιημένη» απόδοση βασίζεται σε ένα γαλλικό κείμενο το οποίο προετοιμάστηκε το 1978 για τον Διεθνή Σύλλογο για το Σχολείο ως ένα Εργαλείο για την Ειρήνη από μια Ερευνητική Ομάδα του Πανεπιστημίου της Γενεύης, υπό την αιγίδα του καθηγητή L. Massarenti. Κατά την προετοιμασία της γαλλικής «απλουστευμένης» απόδοσης, η Ομάδα χρησιμοποίησε ένα βασικό λεξιλόγιο 2.500 λέξεων από το γαλλόφωνο τμήμα της Ελβετίας. Η αγγλική μετάφραση της γαλλικής απόδοσης προετοιμάστηκε από τα Ηνωμένα Έθνη. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να υιοθετήσουν και να προσαρμόσουν αυτήν τη μεθοδολογία όταν μεταφράζουν το κείμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης στη γλώσσα που χρησιμοποιείται στην περιοχή τους.[β]

α. Βλ. http://www.ohchr.org για το κείμενο της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων σε περισσότερες από 300 διαφορετικές γλώσσες.

β. Σ.Μ. Η ελληνική απόδοση του πρωτότυπου κειμένου της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων προέρχεται από την επίσημη μετάφραση στην ιστοσελίδα της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στον ηλεκτρονικό συνδέσμο:
http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=grk

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 130

Πρωτότυπο κείμενο

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

Επειδή η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας, που εξεγείρουν την ανθρώπινη συνείδηση, και η προοπτική ενός κόσμου όπου οι άνθρωποι θα είναι ελεύθεροι να μιλούν και να πιστεύουν, λυτρωμένοι από τον τρόμο και την αθλιότητα, έχει διακηρυχθεί ως η πιο υψηλή επιδίωξη του ανθρώπου.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα από ένα καθεστώς δικαίου, ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει, ως έσχατο καταφύγιο, στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης.

Επειδή έχει ουσιαστική σημασία να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων ανάμεσα στα έθνη.

Επειδή, με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών, και διακήρυξαν πως είναι αποφασισμένοι να συντελέσουν στην κοινωνική πρόοδο και να δημιουργήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής στα πλαίσια μιας ευρύτερης ελευθερίας.

Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο.

Επειδή η ταυτότητα αντιλήψεων ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές έχει εξαιρετική σημασία για να εκπληρωθεί πέρα ως πέρα αυτή η υποχρέωση,

Απόδοση στην καθομιλουμένη

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 131

Πρωτότυπο κείμενο

Η ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανο της κοινωνίας, με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με τη διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών, και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, τόσο ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς χωρών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους.

Απόδοση στην καθομιλουμένη

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 132

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
Άρθρο 1	
Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση, και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης.	*Όταν γεννιούνται τα παιδιά είναι ελεύθερα και κάθε ένα πρέπει να έχει την ίδια μεταχείριση. Οι άνθρωποι έχουν λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με φιλικό τρόπο.*
Άρθρο 2	
Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη, χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς τη φυλή, το χρώμα, το φύλο, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξουσία, ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.	*Όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαίωμα να διεκδικήσουν τα δικαιώματα που αναφέρονται στη Διακήρυξη, χωρίς διάκριση:* *- λόγω διαφοράς φύλου* *- επειδή έχουν διαφορετικό χρώμα δέρματος* *- επειδή μιλούν μια διαφορετική γλώσσα* *- επειδή σκέφτονται διαφορετικά πράγματα* *- επειδή πιστεύουν σε άλλη θρησκεία* *- επειδή έχουν μεγαλύτερη ή μικρότερη περιουσία* *- επειδή γεννήθηκαν σε άλλη κοινωνική ομάδα* *- επειδή προέρχονται από άλλη χώρα* *Επίσης δεν έχει καμία διαφορά αν η χώρα στην οποία ζει ο καθένας είναι ανεξάρτητη ή όχι.*
Άρθρο 3	
Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.	*Έχεις το δικαίωμα στη ζωή και να ζήσεις με ελευθερία και ασφάλεια.*
Άρθρο 4	
Κανείς δεν επιτρέπεται να ζει υπό καθεστώς δουλείας, ολικής ή μερικής. Η δουλεία και το δουλεμπόριο υπό οποιαδήποτε μορφή απαγορεύονται.	*Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σε μεταχειριστεί σα να είσαι σκλάβος του και ούτε εσύ δεν μπορείς να κάνεις κάποιον/α δούλο/η σου.*
Άρθρο 5	
Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.	*Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σε βασανίσει.*
Άρθρο 6	
Καθένας, όπου και αν βρίσκεται, έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας.	*Θα πρέπει να έχεις νομική προστασία με τον ίδιο τρόπο, οπουδήποτε και όπως οποιοσδήποτε άλλος.*
Άρθρο 7	
Όλοι είναι ίσοι απέναντι στον νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία του νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από	*Ο νόμος είναι ίδιος για όλους. Πρέπει να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο για όλους.*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 133

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.	
Άρθρο 8	
Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.	*Μπορείς να ζητήσεις νομική βοήθεια όταν τα δικαιώματα που σου παραχωρεί η χώρα σου δεν γίνονται σεβαστά.*
Άρθρο 9	
Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.	*Κανείς δεν μπορεί να σε βάλει φυλακή, να σε κρατήσει εκεί ή να σε διώξει από την πατρίδα σου αδικαιολόγητα ή χωρίς σοβαρό λόγο.*
Άρθρο 10	
Καθένας έχει δικαίωμα, με πλήρη ισότητα, να εκδικάζεται η υπόθεσή του δίκαια και δημόσια, από δικαστήριο ανεξάρτητο και αμερόληπτο, που θα αποφασίσει είτε για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του είτε, σε περίπτωση ποινικής διαδικασίας, για το βάσιμο της κατηγορίας που στρέφεται εναντίον του.	*Εάν χρειαστεί να περάσεις από δίκη, κάτι τέτοιο πρέπει να γίνει δημόσια. Οι άνθρωποι που θα σε δικάσουν δεν επιτρέπεται ν' αφήσουν άλλους να επηρεάσουν την απόφασή τους.*
Άρθρο 11	
1. Κάθε κατηγορούμενος για ποινικό αδίκημα πρέπει να θεωρείται αθώος, ωσότου διαπιστωθεί η ενοχή του σύμφωνα με τον νόμο, σε ποινική δίκη, κατά την οποία θα του έχουν εξασφαλιστεί όλες οι απαραίτητες για την υπεράσπισή του εγγυήσεις. 2. Κανείς δεν θα καταδικάζεται για πράξεις ή παραλείψεις που, κατά τον χρόνο που τελέστηκαν, δεν συνιστούσαν αξιόποινο αδίκημα κατά το εσωτερικό ή το διεθνές δίκαιο. Επίσης, δεν επιβάλλεται ποινή βαρύτερη από εκείνη που ίσχυε κατά τον χρόνο που τελέστηκε η αξιόποινη πράξη.	*Πρέπει να θεωρείσαι αθώος μέχρι να αποδειχτεί η ενοχή σου. Εάν κατηγορηθείς για κάποιο έγκλημα πρέπει πάντοτε να έχεις το δικαίωμα να υπερασπιστείς τον εαυτό σου. Κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σε καταδικάσει και να σε τιμωρήσει για κάτι που δεν έχεις κάνει.*
Άρθρο 12	
Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψής του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.	*Έχεις το δικαίωμα να ζητήσεις προστασία αν κάποιος προσπαθήσει να βλάψει το καλό σου όνομα, να εισβάλει στο σπίτι σου, ν' ανοίξει τα γράμματά σου ή να ενοχλήσει εσένα ή την οικογένειά σου χωρίς σοβαρό λόγο.*
Άρθρο 13	
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.	*Έχεις το δικαίωμα να πηγαινοέρχεσαι όπως επιθυμείς μέσα στη χώρα σου. Έχεις το δικαίωμα να φύγεις από τη χώρα σου και να*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 134

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
2. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα, ακόμα και τη δική του, και να επιστρέφει σε αυτήν.	*πας σε κάποια άλλη και να μπορείς να επιστρέψεις στη χώρα σου αν το επιθυμείς.*
Άρθρο 14	
1. Κάθε άτομο που καταδιώκεται έχει το δικαίωμα να ζητά άσυλο και του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες. 2. Το δικαίωμα αυτό δεν μπορεί κανείς να το επικαλεστεί, σε περίπτωση δίωξης για πραγματικό αδίκημα του κοινού ποινικού δικαίου ή για ενέργειες αντίθετες προς τους σκοπούς και τις αρχές του ΟΗΕ.	*Εάν κάποιος σε βλάψει έχεις το δικαίωμα να πας σε μια άλλη χώρα και να ζητήσεις προστασία.* *Χάνεις αυτό το δικαίωμα αν έχεις σκοτώσει κάποιον και αν εσύ ο ίδιος δεν δείχνεις σεβασμό σε όσα γράφονται στη Διακήρυξη.*
Άρθρο 15	
1. Καθένας έχει το δικαίωμα μιας ιθαγένειας. 2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιθαγένειά του ούτε το δικαίωμα να αλλάξει ιθαγένεια.	*Έχεις το δικαίωμα να ανήκεις σε κάποια χώρα και κανείς δεν μπορεί να σ' εμποδίσει, χωρίς σοβαρό λόγο, ν' ανήκεις σε κάποια άλλη χώρα από τη δική σου, αν αυτό επιθυμείς.*
Άρθρο 16	
1. Από τη στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρεύονται και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο, κατά τη διάρκεια του γάμου και κατά τη διάλυσή του. 2. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλονύμφων. 3. Η οικογένεια είναι το φυσικό και το βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος.	*Μόλις ένα άτομο είναι ενήλικας βάσει νόμου, εκείνος ή εκείνη έχει το δικαίωμα να παντρευτεί και να κάνει οικογένεια. Ούτε το χρώμα του δέρματος, ούτε η χώρα από όπου κατάγεσαι ή η θρησκεία σου δεν μπορούν να σ' εμποδίσουν. Άνδρες και γυναίκες έχουν τα ίδια δικαιώματα όταν είναι παντρεμένοι και επίσης όταν χωρίζουν. Κανείς δεν επιτρέπεται να κάνει κάποιον να παντρευτεί διά της βίας. Η κυβέρνηση της χώρας σου πρέπει να προστατεύει την οικογένειά σου και τα μέλη της.*
Άρθρο 17	
1. Κάθε άτομο, μόνο του ή με άλλους μαζί, έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. 2. Κανείς δεν μπορεί να στερηθεί αυθαίρετα την ιδιοκτησία του.	*Έχεις το δικαίωμα να έχεις υπάρχοντα στην ιδιοκτησία σου και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να σου τα στερήσει, χωρίς σοβαρό λόγο.*
Άρθρο 18	
Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις, μόνος ή μαζί με άλλους, δημόσια ή ιδιωτικά, με τη διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.	*Έχεις το δικαίωμα να εξασκείς τη θρησκεία σου ελεύθερα, να την αλλάξεις, και να την εξασκείς είτε μόνος ή με άλλους.*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 135

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
Άρθρο 19 Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο.	*Έχεις το δικαίωμα να σκέφτεσαι ό,τι θέλεις και να λες ό,τι σου αρέσει και κανείς δεν θα έπρεπε να σ' το απαγορεύσει.* *Πρέπει να μπορείς να μοιράζεσαι τις ιδέες σου – επίσης με ανθρώπους από οποιαδήποτε άλλη χώρα.*
Άρθρο 20 1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συνέρχεται και να συνεταιρίζεται ελεύθερα και για ειρηνικούς σκοπούς. 2. Κανείς δεν μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετέχει σε ορισμένο σωματείο.	*Έχεις το δικαίωμα να οργανώνεις ειρηνικές συγκεντρώσεις ή να συμμετέχεις σε συγκεντρώσεις με ειρηνικό τρόπο. Δεν είναι σωστό να πιέσεις κάποιον να συμμετέχει σε κάποια ομάδα.*
Άρθρο 21 1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους. 2. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους, στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του. 3. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία, ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.	*Έχεις το δικαίωμα να συμμετέχεις στα πολιτικά ζητήματα της χώρας σου, είτε ανήκοντας ο ίδιος στην κυβέρνηση είτε εκλέγοντας πολιτικούς που έχουν τις ίδιες ιδέες μ' εσένα.* *Οι Κυβερνήσεις πρέπει να εκλέγονται σε τακτικά διαστήματα και η ψηφοφορία πρέπει να είναι μυστική. Μπορείς να λαμβάνεις ψήφο και κάθε ψήφος είναι ισότιμη. Επίσης έχεις τα ίδια δικαιώματα να συμμετέχεις σε δημόσιες υπηρεσίες όπως οποιοσδήποτε άλλος.*
Άρθρο 22 Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του.	*Η κοινωνία στην οποία ζεις πρέπει να σε βοηθά να εξελίσσεσαι και να αναπτύσσεις όλα τα πλεονεκτήματα (πολιτιστικά, εργασιακά, κοινωνικής πρόνοιας) που προσφέρονται σε σένα και σε όλους τους άνδρες και τις γυναίκες στη χώρα σου.*
Άρθρο 23 1. Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμά του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία. 2. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση, έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για ίση εργασία.	*Έχεις το δικαίωμα να εργάζεσαι, να είσαι ελεύθερος να διαλέγεις την εργασία σου και να λαμβάνεις ένα μισθό που σου επιτρέπει να ζήσεις, να συντηρήσεις την οικογένειά σου. Αν ένας άνδρας και μία γυναίκα κάνουν την ίδια εργασία, πρέπει να παίρνουν την ίδια*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 136

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
3. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σε αυτόν και την οικογένειά του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, εφ' όσον χρειάζεται, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας. 4. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.	*αμοιβή. Όλοι οι άνθρωποι που εργάζονται έχουν το δικαίωμα να συνενωθούν για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους.*
Άρθρο 24	
Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο, και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.	*Κάθε ημέρα εργασίας δεν πρέπει να είναι πολύ μεγάλη σε διάρκεια, καθώς όλοι έχουν το δικαίωμα να ξεκουράζονται και πρέπει να έχουν το δικαίωμα να κάνουν τακτικές πληρωμένες διακοπές.*
Άρθρο 25	
1. Καθένας έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένειά του υγεία και ευημερία, και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία, όπως και για όλες τις άλλες περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του. 2. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης. Όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα αν είναι νόμιμα ή εξώγαμα, απολαμβάνουν την ίδια κοινωνική προστασία.	*Έχεις το δικαίωμα να έχεις όλα όσα σου χρειάζονται έτσι ώστε εσύ και η οικογένειά σου να μην αρρωστήσετε, να μην πεινάσετε, να έχετε ρούχα και στέγη. Να λαμβάνεις βοήθεια αν είσαι άνεργος/η, αν είσαι άρρωστος, αν είσαι ηλικιωμένος, αν ο/η σύζυγός σου έχει πεθάνει ή αν δεν μπορείς να εργαστείς για τα προς το ζην, για λόγους που δεν μπορείς να ελέγξεις.* *Τόσο μία μητέρα που πρόκειται να αποκτήσει ένα μωρό και το μωρό της πρέπει να λαμβάνουν ειδική φροντίδα. Όλα τα παιδιά έχουν τα ίδια δικαιώματα, είτε η μητέρα είναι παντρεμένη είτε όχι.*
Άρθρο 26	
1. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητες τους. 2. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες, και να ευνοεί την ανάπτυξη των	*Έχεις το δικαίωμα να πηγαίνεις στο σχολείο και όλοι πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να είναι δωρεάν. Πρέπει να μπορείς να μάθεις ένα επάγγελμα ή να συνεχίσεις τις σπουδές σου όσο περισσότερο το επιθυμείς.* *Στο σχολείο πρέπει να μπορείς να αναπτύξεις όλα τα ταλέντα σου και πρέπει να διδάσκεσαι να συνυπάρχεις με τους άλλους, από όποια φυλή κι αν προέρχονται, όποια θρησκεία ή χώρα. Οι γονείς σου έχουν το δικαίωμα να διαλέξουν με ποιο τρόπο και τι θα διδαχθείς στο σχολείο.*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 137

Πρωτότυπο κείμενο	Απόδοση στην καθομιλουμένη
δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης. 3. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.	
Άρθρο 27	
1. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της. 2. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντά του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.	*Έχεις το δικαίωμα να συμμετέχεις στις καλές τέχνες και τις επιστήμες της κοινότητάς σου και σε ό,τι καλό προσφέρουν. Η εργασία σου, καλλιτεχνική, συγγραφική ή επιστημονική πρέπει να προστατεύεται και πρέπει να έχεις τη δυνατότητα να ωφελείσαι από αυτήν.*
Άρθρο 28	
Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση.	*Για να διασφαλιστούν τα δικαιώματά σου πρέπει να υπάρχει μία «τάξη» που τα προστατεύει. Αυτή η «τάξη»00 (αρχή) πρέπει να είναι τοπική και παγκόσμια.*
Άρθρο 29	
1. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. 2. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μια δημοκρατική κοινωνία. 3. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, να ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.	*Έχεις υποχρεώσεις (καθήκοντα) απέναντι στην κοινότητα μέσα στην οποία η προσωπικότητά σου θα αναπτυχθεί πλήρως. Ο νόμος θα πρέπει να διασφαλίζει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Θα πρέπει να επιτρέπει στον καθένα να σέβεται τους άλλους και να γίνεται σεβαστός.*
Άρθρο 30	
Καμιά διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν.	*Καμία κοινωνία και κανένας άνθρωπος σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου δεν πρέπει να λειτουργεί με τέτοιο τρόπο ώστε να καταστρέψει και να καταπατήσει τα δικαιώματα σχετικά με τα οποία έχετε διαβάσει στη Διακήρυξη.*

A dash can be used to indicate additional information with more emphasis than a comma.
A dash can be used to indicate a pause, especially for effect at the end of a sentence.
A dash can be used instead of brackets to show extra information.
A colon is a punctuation mark used to introduce a list or a following example:
It may also be used before a second clause that expands or illustrates the first.
Rule by Ptolemies
EMPIRE
Classic Period

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 139

Παράρτημα 2

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20 Νοεμβρίου 1989

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 140

Πρωτότυπο κείμενο

ΠΡΟΟΙΜΙΟ

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη :

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί για την πληρέστερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει

Ανεπίσημη Σύνοψη[β]

Στο Προοίμιο γίνεται αναφορά στις βασικές αρχές των Ηνωμένων Εθνών και των ειδικών διατάξεων ορισμένων συνθηκών και διακηρύξεων σχετικών με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Επαναβεβαιώνει το γεγονός ότι τα παιδιά, λόγω του ότι είναι ενάλωτα, χρειάζονται ειδική φροντίδα και προστασία, και δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην πρωταρχική φροντίδα και την προστατευτική ευθύνη της οικογένειας.

Επίσης επαναδιαβεβαιώνει την ανάγκη για νομική και άλλου είδους προστασία για το παιδί, πριν και μετά τη γέννησή του, τη σπουδαιότητα του σεβασμού προς τις πολιτιστικές αξίες της κοινότητας στην οποία ανήκει ένα παιδί και τον ζωτικό ρόλο της διεθνούς συνεργασίας για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών.

α Σ.τ.Μ.: Η ελληνική απόδοση του πρωτότυπου κειμένου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού προέρχεται από την επίσημη μετάφραση στην ιστοσελίδα του UNRIC (United Nation Regional Information Center – Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών), στον ηλεκτρονικό σύνδεσμο: http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=26232&Itemid=33, και όπως κυρώθηκε από την Ελλάδα με τον Ν. 2101 της 2/2 Δεκεμβρίου 1992 : κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΦΕΚ 192, τ. Α΄).
β Πηγή: UNICEF

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 141

Πρωτότυπο κείμενο

μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στην Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα Δικαιώματα του Παιδιού και στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίσθηκε στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο Καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού, «το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανομένης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του»,

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις Νομικές και Κοινωνικές Αρχές σχετικά με την Προστασία και την Ευημερία των Παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη Διοίκηση της Δικαιοσύνης για Ανηλίκους (Κανόνες του Πεκίνου), και της Διακήρυξης για την Προστασία των Γυναικών και των Παιδιών σε Περίοδο Επείγουσας Ανάγκης και Ένοπλης Σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής :

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 142

Πρωτότυπο κείμενο

ΜΕΡΟΣ 1ο

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτόν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές

Ανεπίσημη Σύνοψη

Ορισμός του παιδιού

Παιδί θεωρείται ένα άτομο έως 18 ετών, εκτός εάν η εθνική νομοθεσία μιας χώρας αναγνωρίζει την ηλικία ενηλικίωσης νωρίτερα.

Απαγόρευση διακρίσεων

Όλα τα δικαιώματα αφορούν όλα τα παιδιά χωρίς εξαιρέσεις. Είναι υποχρέωση του κράτους (της Πολιτείας) να προστατεύει τα παιδιά από κάθε μορφή διάκρισης και να προβαίνει σε ευεργετικές δράσεις για την προώθηση των δικαιωμάτων τους.

Το συμφέρον του Παιδιού

Όλες οι πράξεις (αποφάσεις) που γίνονται σε σχέση με το παιδί θα λαμβάνουν υπ' όψιν εξ ολοκλήρου το συμφέρον του/της. Η Πολιτεία θα παρέχει στο παιδί επαρκή φροντίδα όταν οι γονείς ή άλλα νόμιμα πρόσωπα που έχουν αυτή την ευθύνη δεν είναι σε θέση να το κάνουν.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 143

Πρωτότυπο κείμενο

ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για να τεθούν σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Εφαρμογή των δικαιωμάτων

Η Πολιτεία πρέπει να παίρνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εφαρμόζονται τα δικαιώματα που αναφέρονται στη Σύμβαση.

Γονική καθοδήγηση και οι δυνατότητες εξέλιξης του παιδιού

Η Πολιτεία πρέπει να σεβαστεί τα δικαιώματα και τις ευθύνες των γονέων και της ευρύτερης οικογένειας στο να προσφέρουν καθοδήγηση στο παιδί, κατάλληλη για την ανάπτυξη των ικανοτήτων (και δυνατοτήτων) του/της

Επιβίωση και ανάπτυξη (δικαίωμα στη ζωή)

Κάθε παιδί έχει το εγγενές δικαίωμα στη ζωή και η Πολιτεία έχει την υποχρέωση να διασφαλίσει την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Όνομα και Ιθαγένεια

Το παιδί έχει δικαίωμα να παίρνει ένα όνομα όταν γεννιέται. Επίσης έχει το δικαίωμα να λαμβάνει μία ιθαγένεια και, εφ' όσον είναι δυνατόν, να γνωρίζει τους γονείς του/της και να ανατρέφεται από αυτούς.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 144

Πρωτότυπο κείμενο

Άρθρο 8

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητάς του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεών του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.

2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητά του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά με τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν την δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού, το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέρος της οικογένειας τις ουσιώδεις πληροφορίες σχετικά

Ανεπίσημη Σύνοψη

Διατήρηση της ταυτότητας

Η Πολιτεία έχει την υποχρέωση να προστατεύσει και, αν είναι απαραίτητο, να αποκαταστήσει βασικές πλευρές της ταυτότητας ενός παιδιού.
Αυτό περιλαμβάνει το όνομα, την εθνικότητα και τους οικογενειακούς δεσμούς.

Χωρισμός από τους γονείς

Το παιδί έχει δικαίωμα να ζει με τους γονείς του/της, εκτός εάν θεωρηθεί ότι κάτι τέτοιο δεν είναι σύμφωνο με τα συμφέροντα του παιδιού. Το παιδί έχει επίσης το δικαίωμα να διατηρεί επαφή με τους γονείς του εάν χωριστεί από έναν ή και τους δύο από αυτούς.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 145

Πρωτότυπο κείμενο

με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλομένων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για τον σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Οικογενειακή επανένωση

Τα παιδιά και οι γονείς τους έχουν το δικαίωμα να φύγουν από κάποια χώρα και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα για λόγους επανένωσης ή διατήρησης της σχέσης γονέα-παιδιού.

Παράνομη μετακίνηση και μη επιστροφή

Η Πολιτεία έχει την υποχρέωση να εμποδίζει και να αποκαθιστά την απαγωγή ή την κράτηση παιδιών από έναν εκ των γονέων ή άλλο άτομο.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 146

Πρωτότυπο κείμενο

Άρθρο 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό της ωριμότητάς του.

2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμοδίου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτήτως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι :

α. για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων, ή

β. για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών.

Άρθρο 14

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νόμιμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεών του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας,

Ανεπίσημη Σύνοψη

Η γνώμη του παιδιού

Το παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει την άποψή του / της ελεύθερα και να λαμβάνεται υπ' όψιν η γνώμη του/της για οποιοδήποτε ζήτημα ή διαδικασία τον/την επηρεάζει.

Ελευθερία έκφρασης

Το παιδί έχει το δικαίωμα να εκφράζει τις απόψεις του /της, να μαθαίνει και να μεταδίδει πληροφορίες και ιδέες, ανεξαρτήτως συνόρων.

Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας

Το κράτος οφείλει να σέβεται το δικαίωμα του παιδιού στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, υποκείμενο στην κατάλληλη γονική καθοδήγηση.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 147

Πρωτότυπο κείμενο

της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημοσίων ηθών, ή των ελευθεριών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του, ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του.

Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη :

α. ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί και που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29,

β. ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές εθνικές και διεθνείς πηγές,

γ. ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων,

Ανεπίσημη Σύνοψη

Ελευθερία συναναστροφής

Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συναντιόνται με άλλους ανθρώπους και να συμμετέχουν σε ή και να δημιουργούν συλλογικές συνεργασίες.

Προστασία της ιδιωτικής ζωής

Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία από παρεμβάσεις στην ιδιωτική ζωή, την οικογένεια, το σπίτι και την αλληλογραφία του/της και προστασίας από δυσφήμηση και συκοφαντία

Πρόσβαση στην κατάλληλη πληροφόρηση

Η Πολιτεία πρέπει να διασφαλίζει την πρόσβαση των παιδιών σε πληροφορίες κι υλικό από διάφορες πηγές και θα ενθαρρύνει τα Μέσα μαζικής ενημέρωσης να διαδίδουν πληροφορίες που είναι χρήσιμες στο παιδί, κοινωνικά και πολιτιστικά κι ακόμη να παίρνει τις κατάλληλες προφυλάξεις από υλικό και πληροφόρηση που θα ήταν βλαπτική για το παιδί.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 148

Πρωτότυπο κείμενο

δ. ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτοχθόνων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα,

ε. ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντηρίων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς ή, κατά περίπτωση στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Γονικές ευθύνες

Οι γονείς έχουν πρωταρχικά κοινή ευθύνη στην ανατροφή του παιδιού και η Πολιτεία θα τους συμπαραστέκεται σε αυτό. Η πολιτεία θα παρέχει την κατάλληλη ενίσχυση στους γονείς για την ανατροφή των παιδιών.

Προστασία από κακομεταχείριση κι εγκατάλειψη

Η Πολιτεία οφείλει να προστατεύει το παιδιά από όλες τις μορφές κακομεταχείρισης από γονείς ή κηδεμόνες και να καθιερώσει κοινωνικά προγράμματα για την πρόληψη της κακοποίησης και της περίθαλψης των παιδιών που την υπέστησαν.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 149

Πρωτότυπο κείμενο

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και, όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μία οικογένεια, της KAFALAH του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίσταση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σ' αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και/ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α. μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαίνονται, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοζόμενες διαδικασίες και επί τη βάσει όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νόμιμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεσή τους

Ανεπίσημη Σύνοψη

Προστασία των παιδιών χωρίς οικογένεια

Η Πολιτεία είναι υποχρεωμένη να παρέχει ειδική προστασία για τα παιδιά που έχουν στερηθεί το οικογενειακό περιβάλλον και να διασφαλίσει ότι το παιδί θα λάβει την κατάλληλη εναλλακτική οικογενειακή φροντίδα ή φιλοξενία σε ίδρυμα σε μια τέτοια περίπτωση. Οι προσπάθειες για την αποκατάσταση της προστασίας του/της, να γίνονται με βάση το σεβασμό στο πολιτισμικό υπόβαθρο του παιδιού.

Υιοθεσία

Σε χώρες όπου επιτρέπεται και είναι αναγνωρισμένη η υιοθεσία, να γίνεται πάντα με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, αλλά και με την εξουσιοδότηση ικανών αρμόδιων αρχών και με προστατευτικούς μηχανισμούς για το παιδί.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 150

Πρωτότυπο κείμενο

για την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών,

β. αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μια υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του,

γ. μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας,

δ. παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμειγμένα σ' αυτή,

ε. προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν, μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις των παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαίρει της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοη-

Ανεπίσημη Σύνοψη

Παιδιά πρόσφυγες

Ειδική προστασία θα δίνεται σε ένα παιδί πρόσφυγα ή σε κάποιο παιδί που αποζητά προσφυγικό άσυλο. Είναι ευθύνη του κράτους (της Πολιτείας) να συνεργάζεται με τους κατάλληλους και ικανούς οργανισμούς που παρέχουν τέτοιου είδους προστασία και βοήθεια.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 151

Πρωτότυπο κείμενο

θήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένειά του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιοδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικώς ή σωματικώς ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιον τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής

Ανεπίσημη Σύνοψη

Παιδιά με αναπηρίες

Ένα παιδί με αναπηρίες έχει δικαίωμα σε ειδική φροντίδα και παιδεία και εκπαίδευση που θα τον/την βοηθήσουν να απολαύσει μία πλήρη και αξιοπρεπή ζωή και να έχει την ευκαιρία να επιτύχει το μέγιστο δυνατόν βαθμό αυτοδυναμίας και κοινωνικής αφομοίωσης

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 152

Πρωτότυπο κείμενο

περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασης στις πληροφορίες που αφορούν τις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και τις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητές τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για :

α. να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα,

β. να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης,

γ. να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή - ανάμεσα στα άλλα - της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος,

δ. να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά τον τοκετό,

ε. να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θηλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων,

στ. Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Υγεία και Ιατρικές Υπηρεσίες

Το παιδί έχει δικαίωμα στις διαθέσιμες ιατρικές υπηρεσίες υψηλού επιπέδου. Η Πολιτεία πρέπει να δώσει ειδική έμφαση στην παροχή πρωτοβάθμιας και προληπτικής φροντίδας υγείας, τη δημόσια εκπαίδευση σε θέματα υγείας και την μείωση στην βρεφική θνησιμότητα. Πρέπει να ενθαρρύνει διεθνή συνεργασία στον αγώνα για την πρόσβαση των παιδιών σε αποτελεσματικές υπηρεσίες υγείας.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 153

Πρωτότυπο κείμενο

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περίστασης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης, μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Περιοδική επανεξέταση αναδοχής

Ένα παιδί που τοποθετήθηκε από την Πολιτεία σε ανάδοχη οικογένεια για λόγους φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας, έχει δικαίωμα σε τακτική αξιολόγηση αυτής της τοποθέτησης.

Κοινωνική ασφάλιση

Το παιδί έχει το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πρόνοια.

Βιοτικό επίπεδο

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα σε ένα βιοτικό επίπεδο κατάλληλο για τη σωματική, νοητική, πνευματική, κοινωνική και ηθική του / της ανάπτυξη. Οι γονείς έχουν την πρωταρχική ευθύνη να διασφαλίσουν ένα επαρκές βιοτικό επίπεδο. Καθήκον της Πολιτείας είναι να διασφαλίσει ότι αυτές οι γονεϊκές ευθύνες μπορούν να παρέχονται και εκπληρώνονται. Η Ευθύνη της Πολιτείας μπορεί να περιλαμβάνει υλική βοήθεια προς τους γονείς και τα παιδιά τους.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 154

Πρωτότυπο κείμενο

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά, στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών :

α. καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους,

β. ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διαφόρων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης,

γ. εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός,

δ. καθιστούν ανοιχτές και προσιτές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό,

ε. παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

Ανεπίσημη Σύνοψη

Εκπαίδευση

Το παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση και η Πολιτεία έχει καθήκον να διασφαλίσει ότι η πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι δωρεάν και υποχρεωτική, να ενθαρρύνει διαφορετικές μορφές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προσβάσιμες σε κάθε παιδί και να κάνει την ανώτερη εκπαίδευση διαθέσιμη σε όλους, αναλόγως δυνατοτήτων.
Η σχολική πειθαρχία πρέπει να ταιριάζει στα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του παιδιού.
Η Πολιτεία θα πρέπει να συμμετέχει σε διεθνείς συνεργασίες έτσι ώστε να εφαρμόζεται αυτό το δικαίωμα.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 Page 155

Πρωτότυπο κείμενο

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαβητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις σύγχρονες εκπαιδευτικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 29

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί :

α. στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρισμάτων του και σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του,

β. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

γ. στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να κατάγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του,

δ. στην προετοιμασία του παιδιού για μια υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής,

ε. στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30

Στα Κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης κα-

Ανεπίσημη Σύνοψη

Στόχοι της εκπαίδευσης

Η εκπαίδευση πρέπει να έχει ως στόχο την όσο το δυνατόν πληρέστερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού καθώς και των πνευματικών και σωματικών του ικανοτήτων. Η εκπαίδευση πρέπει να προετοιμάζει το παιδί για μία δραστήρια ενήλικη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία και να ενθαρρύνει το σεβασμό του παιδιού προς τους γονείς, την πολιτιστική του/της ταυτότητα, τη γλώσσα, αλλά και τις αξίες και το σεβασμό προς την κουλτούρα και τις αξίες των άλλων.

Παιδιά μειονοτικών ομάδων και αυτοχθόνων πληθυσμών

Τα παιδιά μειονοτικών κοινοτήτων και αυτοχθόνων πληθυσμών έχουν το δικαίωμα να

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 156

Πρωτότυπο κείμενο	Ανεπίσημη Σύνοψη
ταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.	*απολαμβάνουν τη δική τους κουλτούρα, να μιλούν τη γλώσσα τους και να εξασκούν τη δική τους θρησκεία.*
Άρθρο 31	**Ελεύθερος χρόνος, ψυχαγωγία και πολιτιστικές δραστηριότητες**
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.	*Το παιδί έχει δικαίωμα στον ελεύθερο χρόνο, στο παιχνίδι και τη συμμετοχή σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.*
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.	
Άρθρο 32	**Παιδική εργασία**
1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.	*Το παιδί έχει δικαίωμα προστασίας από εργασία που απειλεί την υγεία, την εκπαίδευση και την ανάπτυξή του/της. Η Πολιτεία πρέπει να καθιερώσει ένα θεμιτό όριο κατώτερης ηλικίας για την παιδική εργασία και να ρυθμίζει τις συνθήκες εργασίας.*
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:	
α. ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση,	
β. προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμιση των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας,	
γ. προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.	
Άρθρο 33	**Χρήση ναρκωτικών**
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοι-	*Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην προστασία από τη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 157

Πρωτότυπο κείμενο	Ανεπίσημη Σύνοψη
κητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.	*ουσιών και από πιθανή ανάμειξή τους στην παραγωγή ή τη διανομή αυτών των ουσιών.*
Άρθρο 34	**Σεξουαλική εκμετάλλευση**
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για το σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν: α. την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα, β. την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες, γ. την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.	*Η Πολιτεία πρέπει να προφυλάσσει το παιδί από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και κακοποίηση, περιλαμβανομένης της πορνείας και της συμμετοχής σε πορνογραφικό υλικό.*
Άρθρο 35	**Πώληση, διακίνηση και απαγωγή**
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.	*Είναι ευθύνη της Πολιτείας να κάνει κάθε προσπάθεια για την πρόληψη και παρεμπόδιση πώλησης, διακίνησης και απαγωγής παιδιών.*
Άρθρο 36	**Άλλες μορφές εκμετάλλευσης**
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.	*Το παιδί έχει δικαίωμα προστασίας από όλες τις μορφές εκμετάλλευσης επιβλαβείς προς οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας και των δικαιωμάτων του παιδιού που δεν περιγράφονται στα άρθρα 32, 33, 34 και 35.*
Άρθρο 37	**Βασανιστήρια και στέρηση της ελευθερίας**
Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν, ώστε : α. κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών,	*Κανένα παιδί δεν πρέπει να υποβάλλεται σε βασανιστήρια, σκληρή μεταχείριση ή τιμωρία, παράνομη σύλληψη και στέρηση της ελευθερίας. Τόσο η θανατική ποινή όσο και η ισόβια κάθειρξη χωρίς τη δυνατότητα αναστολής, απαγορεύεται να εφαρμόζονται σε άτομα κάτω των 18 ετών. Οποιοδήποτε παιδί στερηθεί την ελευθερία του/της θα απομακρύνεται από*

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 158

Πρωτότυπο κείμενο

β. κανένα παιδί να μην στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας,

γ. κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων,

δ. τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Ανεπίσημη Σύνοψη

τους ενήλικες εκτός εάν θεωρείται ότι για το καλύτερο συμφέρον του παιδιού δεν πρέπει να συμβεί κάτι τέτοιο. Ένα παιδί το οποίο βρίσκεται σε συνθήκες κράτησης πρέπει να έχει νομική υποστήριξη και άλλες βοήθειες, καθώς και τη δυνατότητα επικοινωνίας με την οικογένειά του/της.

Άρθρο 38

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε προσώπου κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό

Ένοπλες συρράξεις

Το κράτος που εμπλέκεται πρέπει να λάβει όλα τα δυνατά μέτρα ώστε να διασφαλίσει ότι παιδιά κάτω των 15 ετών δεν θα έχουν άμεση συμμετοχή στις εχθροπραξίες. Κανένα παιδί κάτω των 15 ετών δεν θα στρατολογείται στις ένοπλες δυνάμεις. Τα κράτη πρέπει να διασφαλίζουν επίσης την προστασία και τη φροντίδα παιδιών που επηρεάστηκαν από ένοπλες συρράξεις, όπως περιγράφεται σχετικά στο διεθνές δίκαιο.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 159

Πρωτότυπο κείμενο

σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος: οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειάς του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε :

α. κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν,
β. κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:

ι. να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του,

ιι. να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του,

Ανεπίσημη Σύνοψη

Φροντίδα επανένταξης

Η Πολιτεία έχει υποχρέωση να διασφαλίζει ότι παιδιά-θύματα ενόπλων συρράξεων, βασανισμού, εγκατάλειψης, κακοποίησης ή εκμετάλλευσης, θα λάβουν την κατάλληλη θεραπεία για την ανάρρωση και την κοινωνική τους επανένταξη.

Απόδοση δικαιοσύνης σε ανηλίκους

Ένα παιδί που βρίσκεται σε αντιπαράθεση με το νόμο έχει δικαίωμα σε μεταχείριση που να προάγει το αίσθημα αξιοπρέπειας και αξίας του/της. Ο νόμος λαμβάνει υπ' όψιν την ηλικία του παιδιού και έχει ως στόχο την επανένταξή του/της στην κοινωνία. Το παιδί έχει δικαίωμα σε βασικές διασφαλίσεις, καθώς και σε νομική ή άλλη βοήθεια για την υπεράσπισή του / της. Όταν είναι εφικτό, καλό είναι να αποφεύγονται οι δικαστικές διαδικασίες και η τοποθέτηση σε ίδρυμα.

abc_129_160cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:03 πμ Page 160

Πρωτότυπο κείμενο

iii. να κρίνεται η υπόθεσή του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία, με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του, εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της κατάστασής του,

iv. να μην υποχρεώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας,

v. εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο,

vi. να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει την γλώσσα που χρησιμοποιείται,

vii. να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα :

α. τη θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου,

β. την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκταίο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάστασή τους και με την παράβαση.

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 Page 161

Πρωτότυπο κείμενο

Άρθρο 41

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται :

α. στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους, ή,

β. στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

ΜΕΡΟΣ 2ο

Άρθρο 42

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέτρα.

Άρθρο 43

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δύο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός

Ανεπίσημη Σύνοψη

Σεβασμός σε ευνοϊκότερες ρυθμίσεις

Όπου υπάρχουν θεσπισμένα, στην εθνική ή διεθνή νομοθεσία, ευνοϊκότερα κριτήρια (ρυθμίσεις) σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού από εκείνες στην παρούσα Σύμβαση, θα εφαρμόζονται πάντοτε τα υψηλότερα (ευνοϊκότερα) κριτήρια.

Εφαρμογή και ισχύς

Οι διατάξεις των άρθρων 42 – 54 κυρίως προβλέπουν:

1) Την υποχρέωση του κράτους (της Πολιτείας) να καταστήσει τα δικαιώματα που περιγράφονται στην παρούσα Σύμβαση ευρέως γνωστά σε ενήλικες και παιδιά.

2) τη συγκρότηση Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού που θα αποτελείται από δέκα ειδικούς, η οποία θα εξετάζει τις αναφορές που θα αποστέλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν αποδεχτεί την Σύμβαση δύο χρόνια μετά την επικύρωση και κάθε πέντε χρόνια από κει κι έπειτα. Η Σύμβαση τίθεται σε ισχύ –και συνεπώς η Επιτροπή θα συσταθεί στη συνέχεια– από τη στιγμή που 20 χώρες την έχουν επικυρώσει.

3) Τα Συμβαλλόμενα Κράτη πρέπει να κάνουν ευρέως γνωστές τις αναφορές (εκθέσεις) τους στο κοινό.

4) Η Επιτροπή μπορεί να προτείνει ειδικές μελέτες να αναλαμβάνονται για συγκεκριμένα θέματα σχετικά με τα δικαιώματα του Παιδιού και να γνωστοποιεί τις αξιολογήσεις της σε κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος, καθώς και στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ.

5) Για να επιτευχθεί «αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης και η ενθάρρυνση διεθνών συνεργασιών» οι ειδικές υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών –όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), και ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση και τον Πολιτισμό (UNESCO)– και η UNICEF, θα έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στις συνελεύσεις της Επιτροπής. Από κοινού με άλλους

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 162

Πρωτότυπο κείμενο

δύο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτία σχηματίζεται από τα δύο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυτη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της Συνόδου, αμέσως μετά την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί να ασκεί τα καθήκοντά του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι Σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.
Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.
Η διάρκεια των συνόδων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο, από μία συνέλευση των Κρατών μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

Ανεπίσημη Σύνοψη

φορείς που είναι αναγνωρισμένοι ως «κατάλληλοι», συμπεριλαμβανομένων των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ), σε συμβουλευτικό ρόλο με τα Ηνωμένα Έθνη και τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών, όπως το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (UNHCR), μπορούν να υποβάλλουν συναφή πληροφόρηση στην Επιτροπή και να συμβουλεύουν για τη βέλτιστη εφαρμογή της Σύμβασης.

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 163

Πρωτότυπο κείμενο

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και με τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετήσει για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων :

α. εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος,

β. κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημαίνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β! της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες, σχετικές με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δύο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητές της.

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 164

Πρωτότυπο κείμενο

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσιτές τις εκθέσεις τους στο κοινό της χώρας τους.

Άρθρο 45

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση :

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητες τους. Μπορεί να καλεί τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την Παιδική Ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της Επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση να ζητήσει από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατ' εφαρμογήν των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών, όπου υπάρχουν.

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 165

Πρωτότυπο κείμενο

ΜΕΡΟΣ 3ο

Άρθρο 46

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενό της στο γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετάσουν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 166

Πρωτότυπο κείμενο

τροπολογία, που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μια τροπολογία αρχίζει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν, ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.
Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματά της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζεται θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης.

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 167

Πρωτότυπο κείμενο

Άρθρο 54

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης, της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

ΓΙΑ ΝΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΘΟΥΝ τα παραπάνω οι υπογράφοντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

Ανεπίσημη Σύνοψη

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 169

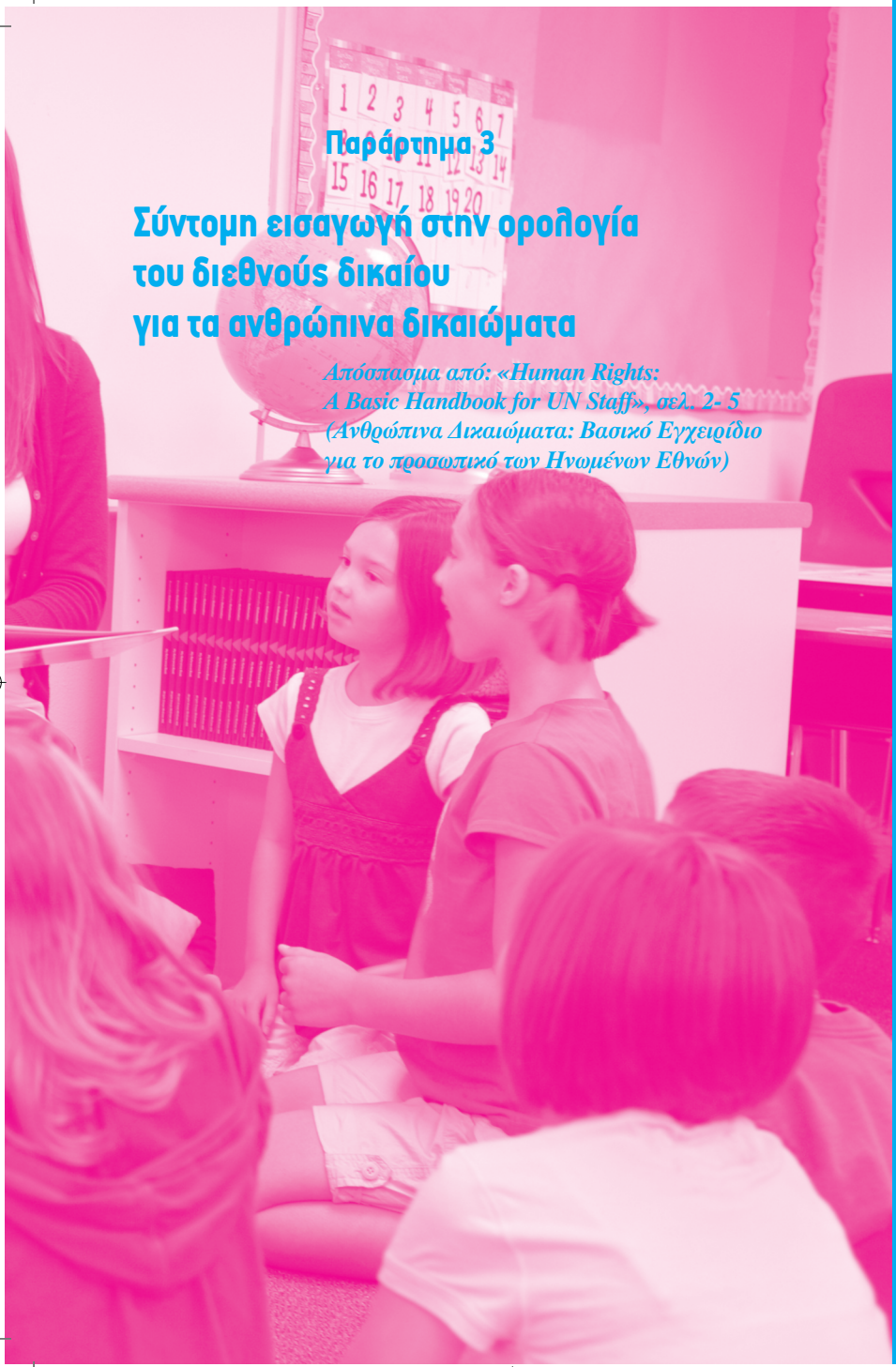

Παράρτημα 3

Σύντομη εισαγωγή στην ορολογία του διεθνούς δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Απόσπασμα από: «Human Rights: A Basic Handbook for UN Staff», σελ. 2- 5 (Ανθρώπινα Δικαιώματα: Βασικό Εγχειρίδιο για το προσωπικό των Ηνωμένων Εθνών)

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 170

Τι είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα;

Ως ανθρώπινα δικαιώματα θεωρούνται όσα δικαιώματα βάσει κοινής λογικής είναι σύμφυτα στα ανθρώπινα όντα. Η έννοια των ανθρώπινων δικαιωμάτων αναγνωρίζει ότι κάθε ανθρώπινο ον έχει δικαίωμα να απολαμβάνει τα δικαιώματά του/της χωρίς διακρίσεις ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, φύλο, γλώσσα, θρησκεία, πολιτική ή άλλη γνώμη, ιδιοκτησία, εθνική ή κοινωνική καταγωγή ή άλλη κατάσταση.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα διασφαλίζονται από το Δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, που προστατεύει τα άτομα και τις ομάδες από πράξεις οι οποίες παρεμβαίνουν σε θεμελιώδεις ελευθερίες και την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Τα δικαιώματα αυτά περιγράφονται σε συνθήκες, στο διεθνές εθιμικό δίκαιο, κείμενα αρχών και άλλες νομοθετικές πηγές. Το Δίκαιο των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων θέτει την υποχρέωση στα κράτη να ενεργούν με έναν συγκεκριμένο τρόπο και απαγορεύει στα κράτη να εμπλέκονται σε συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Παρ' όλα αυτά ο νόμος δεν είναι αυτός που καθιερώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι σύμφυτα και τα κατέχει κάθε άτομο ως αποτέλεσμα του ότι είναι ανθρώπινο ον. Οι Συνθήκες και οι άλλες πηγές του δικαίου υπηρετούν εν γένει στην επίσημη προστασία των ατομικών και ομαδικών δικαιωμάτων, ενάντια σε πρακτικές ή την έλλειψη πρακτικών από κυβερνήσεις, που παρεμβαίνουν στην απόλαυση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
Παρακάτω βλέπουμε ορισμένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά των ανθρώπινων δικαιωμάτων:

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στο σεβασμό για την αξιοπρέπεια και την αξία κάθε ατόμου.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι *οικουμενικά*, με την έννοια ότι αφορούν ισότιμα και χωρίς διακρίσεις όλους τους ανθρώπους.
- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι *αναπαλλοτρίωτα* με την έννοια ότι από κανένα δεν μπορούν να αφαιρεθούν. Μπορούν να περιοριστούν σε ειδικές περιστάσεις (για παράδειγμα, το δικαίωμα στην ελευθερία μπορεί να περιοριστεί εφόσον ένα άτομο βρεθεί ένοχος/η εγκληματικής πράξης κατά την κρίση ενός δικαστηρίου).

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 171

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι *αδιαίρετα*, *αλληλένδετα* και *αλληλεξαρτώμενα*, καθότι είναι ανεπαρκές να σέβεσαι κάποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα και όχι κάποια άλλα. Στην πράξη, η παραβίαση ενός δικαιώματος συχνά έχει ως αποτέλεσμα τη μη τήρηση και αρκετών άλλων δικαιωμάτων. Όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα, συνεπώς, πρέπει να θεωρείται ότι έχουν ίση αξία και ότι είναι εξίσου ουσιώδη όσον αφορά την αξιοπρέπεια και την αξία κάθε ατόμου.

Διεθνές Δίκαιο των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων

Η επίσημη έκφραση των εγγενών ανθρώπινων δικαιωμάτων γίνεται μέσω του Διεθνούς Δικαίου για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Από το 1945 κι έπειτα αναδείχθηκαν μια σειρά από διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλα συναφή εργαλεία, που παρέχουν νομική μορφή στα εγγενή ανθρώπινα δικαιώματα. Η δημιουργία των Ηνωμένων Εθνών παρείχε τη δυνατότητα για ένα ιδεώδες φόρουμ για την ανάπτυξη και την υιοθέτηση διεθνών νομικών κειμένων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ορισμένα κείμενα έχουν υιοθετηθεί σε περιφερειακό επίπεδο, αντικατοπτρίζοντας τα ιδιαίτερα ζητήματα ανθρώπινων δικαιωμάτων της συγκεκριμένης περιοχής. Τα περισσότερα κράτη έχουν επίσης υιοθετήσει συνταγματικούς και άλλους νόμους που επίσημα προστατεύουν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Συχνά η ορολογία που χρησιμοποιείται από κάθε κράτος αντλείται απευθείας από τα διεθνή νομικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το Διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελείται ως επί το πλείστον από (διεθνείς) συνθήκες και εθιμικό δίκαιο, καθώς επίσης, μεταξύ άλλων, διακηρύξεις, κατευθυντήριες οδηγίες και αρχές.

Συνθήκες

Συνθήκη είναι μια συμφωνία μεταξύ κρατών ότι δεσμεύονται από συγκεκριμένους κανόνες. Οι διεθνείς συνθήκες έχουν διαφορετικές ονομασίες, «σύμφωνο», «χάρτα», «πρωτόκολλο»,

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 172

«συμβάσεις», «συμφωνίες». Μια συνθήκη δεσμεύει νομικά τα κράτη εκείνα τα οποία έχουν συγκαταθέσει να δεσμευθούν από τις διατάξεις της συνθήκης - με άλλα λόγια είναι μέλη της συνθήκης.

Ένα κράτος μπορεί να γίνει μέλος σε μια συνθήκη με την επικύρωση, προσχώρηση ή τη διαδοχή. Ως *επικύρωση* θεωρείται η επίσημη έκφραση αποδοχής να δεσμευτεί από μια συνθήκη. Μια συνθήκη μπορεί να επικυρωθεί μόνο από ένα κράτος που προηγουμένως έχει υπογράψει τη συνθήκη (κατά τη διάρκεια της περιόδου που η συνθήκη ήταν ανοιχτή για υπογραφές). Η επικύρωση αποτελείται από δύο διαδικαστικές πράξεις: σε τοπικό επίπεδο, απαιτεί την έγκριση από το κατάλληλο συνταγματικό όργανο (συνήθως από τον αρχηγό κράτους ή από το κοινοβούλιο). Σε διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της εν λόγω συνθήκης, η επικύρωση θα πρέπει επισήμως να διαβιβαστεί στο θεματοφυλάκειο, το οποίο μπορεί να είναι ένα κράτος ή ένας διεθνής οργανισμός, όπως τα Ηνωμένα Έθνη.

Η *προσχώρηση* συνεπάγεται τη δέσμευση ενός κράτους το οποίο δεν είχε προηγουμένως υπογράψει το νομικό κείμενο. Τα κράτη επικυρώνουν συνθήκες τόσο πριν όσο και μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της προσχώρησης. Ένα κράτος μπορεί επίσης να γίνει μέλος μιας συνθήκης μέσω *διαδοχής*, η οποία γίνεται ως αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης διάταξης της συνθήκης ή μέσω διακήρυξης.

Οι περισσότερες συνθήκες δεν είναι αυτόματα εκτελούμενες. Σε ορισμένα κράτη οι συνθήκες είναι ανώτερες από τον εγχώριο νόμο, σε άλλα κράτη οι συνθήκες λαμβάνουν συνταγματική ιδιότητα, ενώ σε κάποια άλλα κράτη μόνο μερικές διατάξεις μιας συνθήκης ενσωματώνονται στην εγχώρια νομοθεσία.

Ένα κράτος έχει τη δυνατότητα, ενόσω επικυρώνει μια συμφωνία, να προβάλλει επιφυλάξεις ως προς τη συνθήκη, υποδεικνύοντας ότι ενώ συμφωνεί να δεσμευτεί από τις περισσότερες διατάξεις, δεν συμφωνεί να δεσμευτεί από συγκεκριμένες διατάξεις. Παρ' όλα αυτά, κάποια επιφύλαξη που εγείρεται δεν μπορεί να ακυρώσει

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 PM Page 173

το αντικείμενο και τους στόχους της συνθήκης. Επιπλέον, ακόμη και αν ένα κράτος δεν είναι μέλος σε μια συνθήκη ή εάν έχει εγείρει επιφυλάξεις ως προς αυτήν, το κράτος αυτό μπορεί παρ' όλα αυτά να δεσμεύεται σε διατάξεις της συνθήκης που αποτελούν μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου ή που αποτελούν αυστηρούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, όπως η απαγόρευση των βασανιστηρίων.

Εθιμικό δίκαιο

Το *Διεθνές Εθιμικό Δίκαιο* (ή απλά εθιμικό) είναι ένα όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια γενικότερη και σταθερή πρακτική που ακολουθούν τα κράτη, η οποία προέρχεται από μια αίσθηση νομικής ευθύνης. Έτσι, για παράδειγμα, ενώ η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων δεν αποτελεί από μόνη της μια δεσμευτική συνθήκη, κάποιες από τις διατάξεις της έχουν το χαρακτήρα διεθνούς εθιμικού δικαίου.

Διακηρύξεις, ψηφίσματα και άλλα έγγραφα υιοθετημένα από τα όργανα των Ηνωμένων Εθνών

Οι γενικοί κανόνες του Διεθνούς δικαίου -αρχές και πρακτικές στις οποίες τα περισσότερα κράτη συμφωνούν- συχνά δηλώνονται σε διακηρύξεις, ψηφίσματα, επίσημους κανόνες, κατευθυντήριες οδηγίες και βασικές αρχές. Παρότι δεν προκύπτουν από αυτά νομικές συνέπειες σε βάρος των κρατών, δεν παύουν να αποτελούν μια πλατιά γενική συναίνεση εκ μέρους της διεθνούς κοινότητας και συνεπώς έχουν δυνατή και αδιαμφισβήτητη ηθική ισχύ σε ό,τι αφορά τις διεθνείς σχέσεις μεταξύ των κρατών. Η αξία αυτών των νομικών κειμένων επαφίεται στην αναγνώριση και την αποδοχή ενός μεγάλου αριθμού κρατών, μάλιστα ακόμη και χωρίς τις δεσμευτικές νομικές συνέπειες μπορούν να θεωρηθούν ως «διακηρύξεις» μιας ευρείας αποδοχής βασικών αρχών μέσα στη διεθνή κοινότητα.

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 175

Παράρτημα 4

Επιλεγμένοι Οργανισμοί

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 176

Οργανισμοί των Ηνωμένων Εθνών

Οργανισμοί εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να παρέχουν υλικό και άλλες μορφές υποστήριξης για προγράμματα εκπαίδευσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ακολουθούν οι διευθύνσεις των κεντρικών γραφείων ενός επιλεκτικού καταλόγου οργανισμών των Ηνωμένων Εθνών. Τα γραφεία αυτά μπορούν να παρέχουν λεπτομέρειες σχετικά με την παρουσία των οργανισμών, ή αντίστοιχου φορέα, σε εθνικό επίπεδο.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR)
Γραφείο Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα
United Nations Decade for Human Rights Education (1995-2004)
Palais des Nations
1211 Geneva 10
SWITZERLAND
Tel: +41 22 917 92 69
Fax: +41 22 917 90 03
E-mail: hredatabase@ohchr.org
Web site: http://www.ohchr.org

United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO)
Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό
Educational Sector
7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
FRANCE
Tel: +33 1 45 68 10 00
Fax: +33 1 45 67 16 90
E-mail: webmaster@unesco.org
Web site: http://www.unesco.org

UNESCO International Bureau of Education
UNESCO Διεθνές Γραφείο Εκπαίδευσης
15, route des Morillons
1218 Grand-Saconnex
Geneva
SWITZERLAND
Tel: +41 22 917 78 00
Fax: +41 22 917 78 01
E-mail: doc.centre@ibe.unesco.org
Web site: http://www.ibe.unesco.org

United Nations Children's Fund (UNICEF)
Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά
UNICEF House
3, United Nations Plaza
New York, N.Y. 10017, USA
Tel: +1 212 326 7000
Fax: +1 212 887 7465 / 887 7454
E-mail: info@unicef.org
Web site: http://www.unicef.org

UNICEF Innocenti Research Centre
Piazza SS. Annunziata 12
50122 Florence, ITALY
Tel: +39 055 20 33 0
Fax: +39 055 24 48 17
E-mail: florence@unicef.org
Web site: http://www.unicef-icdc.org

United Nations Department of Public Information (DPI)
Τομέας Δημόσιας Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών
United Nations Cyberschoolbus
c/o Global Teaching and Learning Project
United Nations Headquarters
New York, NY 10017
USA
Tel: +1 212 963 8589
Fax: +1 212 963 0071
E-mail: cyberschoolbus@un.org
Web site:
http://www.un.org/cyberschoolbus

United Nations Development Programme (UNDP)
Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών
1, United Nations Plaza
New York, N.Y. 10017
USA
Tel: +1 212 906 5558
Fax: +1 212 906 5364
E-mail: enquiries@undp.org
Web site: http://www.undp.org

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)
Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών
Viale delle Terme di Caracalla, 00100 Rome

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 177

ITALY
Tel: +39 06 5705 1
Fax +39 06 5705 3152
E-mail: FAO-HQ@fao.org
Web site: http://www.fao.org

International Labour Organization (ILO)
Διεθνής Οργάνωση Εργασίας
4, route des Morillons
1211 Geneva 22
SWITZERLAND
Tel: +41 22 799 61 11
Fax: +41 22 798 86 85
E-mail: ilo@ilo.org
Web site: http://www.ilo.org

United Nations Environment Programme (UNEP)
Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον
United Nations Avenue, Gigiri
P.O. Box 30552
Nairobi
KENYA
Tel: +254 2 621234
Fax: +254 2 624489/90
E-mail: eisinfo@unep.org
Web site: http://www.unep.org

Office of the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR)
Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
P.O. Box 2500
1211 Genève 2 Dépôt
SWITZERLAND
Tel.: +41 22 739 81 11
Fax +41 22 739 73 77
E-mail: webmaster@unhcr.ch
Web site: http://www.unhcr.ch

World Health Organization (WHO)
Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
20, Avenue Appia
1211 Geneva 27
SWITZERLAND
Tel: +41 22 791 21 11
Fax +41 22 791 31 11
E-mail: info@who.int
Web site: http://www.who.int

Άλλοι οργανισμοί

Οι ακόλουθοι οργανισμοί παρέχουν προς τους εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας, μέσης και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης πληροφορίες, αίθουσες συνεδρίων, εκπαίδευση και υλικό σχετικά με την εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για πληρέστερη και επίκαιρη πληροφόρηση σχετικά με τις δραστηριότητες και τα διαθέσιμα βοηθήματα αυτών των οργανισμών επικοινωνήστε με τα γραφεία τους ή επισκεφθείτε τις ιστοσελίδες τους στο διαδίκτυο.*

Διεθνές Επίπεδο

Οι περισσότεροι από αυτούς τους οργανισμούς έχουν εθνικά τμήματα ή αντίστοιχους φορείς που έχουν αναλάβει τα προγράμματα εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και προάγουν σχετικό υλικό. Πληροφορίες σχετικά με τα εθνικά τμήματα των οργανισμών αυτών μπορεί να παρασχεθούν στις ακόλουθες διευθύνσεις:

Amnesty International Human Rights Education Team
International Secretariat
Διεθνής Αμνηστία – Ομάδα εκπαίδευσης - Διεθνής Γραμματεία
1 Easton Street
London WC1X 0DW
UNITED KINGDOM
Tel: +44 207 4135513
Fax: +44 207 9561157
E-mail: hreteam@amnesty.org
Web site: http://www.amnesty.org

> *Διαθέτει εκτενή προγράμματα και βοηθήματα για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης και βιβλιογραφίας σχετικών πηγών σε πολλές γλώσσες, η οποία ανανεώνεται τακτικά και είναι διαθέσιμη διαδικτυακά στο: http://www.amnesty.org [search under "Library" ? "View by theme" ? "Human rights education"].*

** Για έναν ευρύτερο κατάλογο σχετικών οργανισμών, βλ. επίσης: "The Human Rights Education Resourcebook", δεύτερη έκδοση, Human Rights Education Associates (HREA), 2000. Διαθέσιμο διαδικτυακά στο: http://www.hrea.org.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 178

Anti-Slavery International
Thomas Clarkson House,
The Stableyard, Broomgrove Road
London SW9 9TL, UNITED KINGDOM
Tel: +44 20 7501 8920
Fax: +44 20 7738 4110
E-mail: info@antislavery.org
Web site: http://www.antislavery.org
> *Εκδίδει σχετικά έντυπα για χρήση σε σχολεία και προσφέρει εκπαιδευτικά προγράμματα για τα ανθρώπινα δικαιώματα σε σχολεία και κέντρα νεότητας. Το Breaking the Silence (Σπάζοντας τη σιωπή) είναι μια εκπαιδευτική ιστοσελίδα που αφορά στο υπερ-Ατλαντικό εμπόριο σκλάβων.*

Association mondiale pour l'école instrument de paix/World Association for the School as an Instrument of Peace (EIP)
5, rue de Simplon
1207 Geneva, SWITZERLAND
Tel: +41 22 735 2422
Fax: +41 22 735 0653
E-mail: cifedhop@mail-box.ch
Web site: http://www.eipcifedhop.org
> *Εκδίδει υλικό για χρήση σε σχολεία και παρέχει επιμόρφωση, συμπεριλαμβανομένων και θερινών μαθημάτων για δασκάλους, με γαλλικά, αγγλικά και ισπανικά τμήματα.*

Canadian Human Rights Foundation
1425 René-Lévesque Blvd. West,
Suite 407
Montréal, Québec, Canada H3G 1T7
CANADA
Tel: +1 514 9540382
Fax: +1 514 9540659
E-mail: chrf@chrf.ca
Web site: http://www.chrf.ca
> *Παρέχει υλικό προγράμματος σπουδών και προσφέρει περιφερειακά εκπαιδευτικά προγράμματα στην Αφρική, την Ασία, Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Προσφέρει ένα θερινό Διεθνές εκπαιδευτικό Πρόγραμμα για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (International Human Rights Training Programme (IHRTP), για εκπαιδευτικούς και ακτιβιστές.*

Cultural Survival
215 Prospect Street
Cambridge, MA 02139, USA
Tel: +1 617 441 5400
Fax: +1 617 441 5417
E-mail: csinc@cs.org
Web site: http://www.cs.org
> *Παρέχει υλικό και εκπαίδευση σχετικά με τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών παγκοσμίως.*

Education International
5 bd du Roi Albert II
1210 Brussels
BELGIUM
Tel: +32 2 224 0611
Fax: +32 2 224 0606
E-mail: headoffice@ei-ie.org
Web site: http://www.ei-ie.org
> *Παγκόσμιος οργανισμός συνδικαλιστικών φορέων εκπαιδευτικού προσωπικού που εργάζεται σε όλους τους τομείς της εκπαίδευσης, από το νηπιαγωγείο μέχρι το πανεπιστήμιο.*

Human Rights Education Associates (HREA)
HREA - USA Office
P.O. Box 382396
Cambridge, MA 02238, USA
Tel: +1 617 6250278
Fax: +1 617 2490278
E-mail: info@hrea.org
Web site: http://www.hrea.org
> *Παρέχει εκτενή βοηθήματα στους εκπαιδευτικούς, συμπεριλαμβανομένης και συμβουλευτικής δυνατότητας σχετικά με την ανάπτυξη προγράμματος σπουδών και υλικών, αξιολόγηση προγράμματος, διαδικτυακό Κέντρο διαθέσιμων Βοηθημάτων για την Εκπαίδευση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και διεθνές δίκτυο έρευνας (list-serv) για εκπαιδευτικούς των ανθρώπινων δικαιωμάτων.*

International Committee of the Red Cross (ICRC)
Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού
19, avenue de la Paix
1202 Geneva, SWITZERLAND
Tel: +41 22 734 6001
Fax: +41-22 733 2057
E-mail: webmaster.gva@icrc.org
Web site: http://www.icrc.org

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 179

> *Το έργο της επιτροπής περιλαμβάνει τη διάδοση του διεθνούς δικαίου σχετικά με τις ένοπλες συγκρούσεις και του δικαίου των ανθρώπινων δικαιωμάτων, μέσω της εκπαίδευσης, επιμόρφωσης και δημόσιας ενημέρωσης.*

International Helsinki Federation for Human Rights (IFHR)
Wickenburgg. 14/7
1080 Vienna, AUSTRIA
Tel: +43 1 408 8822
Fax: +43 1 408 882250
E-mail: office@ihf-hr.org
Web site: http://www.ihf-hr.org
> *Παρότι πρωταρχικά η ενασχόλησή του αφορά στην παρακολούθηση και καταγραφή της καταπάτησης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, πολλές επιτροπές του οργανισμού επίσης παρέχουν υλικό και επιμόρφωση για εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.*

International Save the Children Alliance
275-281 King Street
London W6 9LZ
UNITED KINGDOM
Tel: +44 20 8748 2554
Fax: +44 20 8237 8000
E-mail: Infor@save-childrenalliance.org
Web site: http://www.savethechildren.net
> *Υπερασπίζεται τα δικαιώματα των παιδιών και εκπαιδεύει προς αυτή την κατεύθυνση.*

OXFAM International
International Secretariat
Suite 20, 266 Banbury Road
Oxford, OX2 7DL
UNITED KINGDOM
Tel: +44 1865 31 3939
Fax: +44 1865 31 3770
E-mail: information@oxfaminternational.org
Web site: http://www.oxfaminternational.org
> *Επικεντρώνεται εκπαιδευτικά στο δικαίωμα στην ανάπτυξη, σε θέματα φύλου και στα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα.*

Peace Child International
The White House
Buntingford, Herts. SG9 9AH
UNITED KINGDOM
Tel: +44 176 327 4459
Fax: +44 176 327 4460
E-mail: webmaster@peacechild.org
Web site: http://www.peacechild.org
> *Ένα δίκτυο ομάδων μαθητών γυμνασίου σε περισσότερες από 100 χώρες, που διαχειρίζονται νέοι άνθρωποι σε συνεργασία με επαγγελματίες ενήλικες.*

People's Movement for Human Rights Education (PDHRE)
526 W. 111th Street
New York, NY 10025
USA
Tel: +1 212 749 3156
Fax: +1 212 666 6325
E-mail: pdhre@igc.apc.org
Web site: http://www.pdhre.org
> *Κέντρο έρευνας και ανάπτυξης εκπαιδευτικών υλικών, με διαδικτυακά βοηθήματα.*

World Federation of United Nations Associations (WFUNA/FMANU)
Παγκόσμια Ομοσπονδία Συλλόγων των Ηνωμένων Εθνών
c/o Palais des Nations
1211 Geneva 10
SWITZERLAND
Tel: +44 22 917 3213/3239
Fax: +44 22 917 0185
E-mail: wfuna@unog.ch
Web site: http://www.wfuna.org
> *Πολλοί Σύλλογοι των Ηνωμένων Εθνών αναπτύσσουν εκπαιδευτικά προγράμματα και υλικό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για χρήση στην τυπική εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και προτύπων προγραμμάτων του ΟΗΕ.*

World Organization of the Scout Movement (World Scout Bureau)
Παγκόσμιο Κίνημα Προσκόπων
P.O. Box 241
1211 Geneva 4
SWITZERLAND
Tel: +41 22 705 1010
Fax: +41 22 705 1020
E-mail: worldbureau@world.scout.org
Web site: http://www.scout.org
> *Περιλαμβάνει εκπαιδευτικά προγράμματα και υλικό σχετικά με την ανάπτυξη και τα δικαιώματα των παιδιών.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 180

Ορισμένες επαφές σε περιφερειακό επίπεδο

Αφρική και Μέση Ανατολή

African Centre for Democracy and Human Rights Studies (ACDHRS)
Zoe Tembo Building,
Kerr Sereign K. S. M. D.
P. O. Box: 2728
Serrekunda, GAMBIA
Tel: +220 462340 / 462341/ 462342
Fax: +220 462338 / 462339
E-mail: acdhrs@acdhrs.org or info@acdhrs.org
Web site: http://www.acdhrs.org
> *Οι κύριες δραστηριότητες περιλαμβάνουν εκπαίδευση, πληροφόρηση και τεκμηρίωση στο πεδίο των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Παράγει υλικό για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα σχολεία.*

Cairo Institute for Human Rights Studies (CIHRS)
P.O. Box 117
Maglis el-Shaab
11516 Cairo, EGYPT
Tel: +202 7946065
Fax: +202 7921913
E-mail: cihrs@soficom.com.eg
Web site: http://www.cihrs.org
> *Παρέχει εκπαίδευση και έντυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για μαθητές και εκπαιδευτικούς.*

Centre for Socio-Legal Studies (CSLS) University of Natal
Durban 4014 SOUTH AFRICA
Tel: +27 31 260 1291
Fax: +27 31 260 1540
E-mail: degrandprei@nu.ac.za
Web site: http://www.csls.org.za
> *Συντονίζει τα προγράμματα Street Law και Democracy for All. Προσφέρει επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και υλικό προγράμματος σπουδών.*

Institut Arabe des Droits de l'Homme (IADH) / Arab Institute for Human Rights (AIHR)
14 Rue Al-Jahidh, Menzahl
1004 Tunis, TUNISIA
Tel: +216 1 767 003/ 767 889
Fax: +216 1 750 911
E-mail : aihr.infocenter@gnet.tn
Web site: http://www.aihr.org.tn
> *Αναπτύσσει εκπαιδευτικά προγράμματα και υλικό για δασκάλους, μαθητές και παιδιά.*

Institute for Democracy in South Africa (IDASA)
357 Visagie Street (corner Prinsloo)
PO Box 56950, Arcadia Pretoria 0007
SOUTH AFRICA
Tel: +27 12 392 0500
Fax: +27 12 320 2414/5
E-mail: marie@idasa.org.za
Web site: http://www.idasa.org.za
> *Αναπτύσσει υλικό και παρέχει επιμόρφωση καθηγητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.*

Union Interafricaine des Droits de l'Homme (UIDH)
01 BP 1346 - Ouagadougou
BURKINA FASO
Tel: +226 31 61 45
Fax: +226 31 61 44
E-mail: uidh@fasonet.bf
Web site: http://www.hri.ca/partners/uidh
> *Διεξάγει προγράμματα για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.*

Ασία και Ειρηνικός*

Asian Regional Resource Center for Human Rights Education (ARRC)
2738 Ladprao 128/3
Klongchan, Bangkapi
Bangkok 10240, THAILAND
Tel: +662 731 0829/ 377 5641
Fax: +662 731 0829
E-mail: arrc@ksc.th.com
Web site: www.arrc-hre.com
> *Ένα ενιαίο εκπαιδευτικό κέντρο το οποίο παρέχει*

** Για πληρέστερο κατάλογο, βλ. "A Directory of Asian and the Pacific Organizations Related to Human Rights Education Work" τρίτη έκδοση, Asian Regional Resource Center for Human Rights Education (ARRC), Ιανουάριος 2003. Διαθέσιμο επίσης και διαδικτυακά στο: www.arrc-hre.com.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 181

υλικό και εκπαίδευση τόσο για τυπική όσο και άτυπη εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε όλη την Ασία.

Asia-Pacific Human Rights Information Center (HURIGHTS OSAKA)

1-2-1-1500, Benten, Minato-ku
Osaka-shi, Osaka 552-0007
JAPAN
Tel: +81 6 6577 3578
Fax: +81 6 6577 3583
E-mail: webmail@hurights.or.jp
Web site: http://www.hurights.or.jp

> *Κέντρο βοηθημάτων και τεκμηρίωσης με προγράμματα τόσο τυπικής όσο και άτυπης εκπαίδευσης.*

Human Rights Correspondence School

c/o Asian Human Rights Commission
Unit D, 7/F., Mongkok Commercial
Center, 16-16B Argyle Street, Kowloon
Hong Kong
CHINA
Tel: +852 2698 6339
Fax: +852 2698 6367
E-mail: hrschool@ahrchk.org or
support@hrschool.org
Web site: http://
www.hrschool.org και www.supahrchk.net

> *Ιστοσελίδα με έγγραφα, πληροφορίες και υλικό για τη διευκόλυνση ανάπτυξης μαθημάτων εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, σε ασιατικές χώρες.*

Philippines Normal University - Gender, Peace and Human Rights Education

Taft Avenue
1001 Manila
PHILIPPINES
Tel: +63 2 5244032
Fax: +63 2 5270372
E-mail: yeban@compass.com.ph

> *Εκπαιδεύει δασκάλους στην ανάπτυξη προγράμματος σπουδών και παιδαγωγικών μεθόδων για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.*

South Asian Human Rights Documentation Center

B-6/6, Safdarjang Enclave Extension
New Delhi 110029, INDIA
Tel: +91 11 619 1120/ 619 2717
Fax : +91 11 619 1120
E-mail: hrdc_online@hotmail.com
Web site: http://hri.ca/partners/sahrdc

> *Δημιουργεί διδακτικό υλικό για τη διδασκαλία των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα σχολεία.*

Αμερική

Human Rights Center

University of Minnesota
Mondale Hall, N-120
229-19th Avenue South
Minneapolis, MN 55455, USA
Tel: +1 612 626 0041
Fax: +1 612 625 2011
E-mail: humanrts@umn.edu
Web sites: http://www.hrusa.org

> *Παρέχει μεγάλο εύρος υπηρεσιών σε εκπαιδευτικούς, συμπεριλαμβανομένων επιμόρφωσης, εντύπων, απευθείας πληροφόρησης και μέσω διαδικτύου. Εκδίδει τη σειρά βιβλίων «Εκπαίδευση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» (Human Rights Education). Παρέχει θερινά μαθήματα «επιμορφώνοντας τους επιμορφωτές».*

Instituto Interamericano de Derechos Humanos (IIDH)

Apartado 10081-1000
San José, COSTA RICA
Tel: +506 234 0404
Fax: +506 234 0955
E-mail: instituto@iidh.ed.cr
Web site: http://www.iidh.ed.cr

> *Ενιαίο Κέντρο σπουδών, του οποίου το έργο περιλαμβάνει την ανάπτυξη υλικού και την πραγμάτωση επιμόρφωσης για καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.*

Instituto Peruano de Educación en Derechos Humanos y la Paz (IPEDEHP)

Los Gavilanes 195 San Isidro
Lima 11, PERU
Tel: +51 1 2215713/ 2215668/ 4414602

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 182

Fax: +51 1 4606759
E-mail: ipedehp@dhperu.org
Web site: http://www.human-rights.net/IPEDEHP
> *Εκδίδει ένα ευρύ φάσμα υλικού για σχολεία και παρέχει επιμόρφωση για δασκάλους.*

Network of Educators on the Americas (NECA)
P.O. Box 73038
Washington, DC 20056
USA
Tel: +1 202 588 7204
(toll free: +1800 763 9131)
Fax: +1 202 238 0109
E-mail: necadc@aol.com
Web site: http://www.teachingforchange.org
> *Παρέχει επιμόρφωση για δασκάλους και έναν εκτενή κατάλογο υλικού σχετικά με θέματα κοινωνικής δικαιοσύνης, στα αγγλικά και τα ισπανικά.*

Red Latinoamericana de Educacion para la Paz y los Derechos Humanos
c/o Red de Apoyo por la Justicia y la Paz
Parque Central, Edificio Caroata
Nivel Oficina 2, Oficina n. 220
Caracas 1015-A
VENEZUELA
Tel/Fax: +58 212 5741949/ 5748005
E-mail: redapoyo@cantv.net
Servicio Paz y Justicia (SERPAJ)
> *Συνασπισμός με περισσότερους από 30 οργανισμούς της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, που δραστηριοποιείται σε θέματα εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα.*

Joaquin Requena 1642
CP 11 200
Montevideo
URUGUAY
Tel: +598 2 408 5301
Fax: +598 2 408 5701
E-mail: serpajuy@serpaj.org.uy
Web site: http://www.serpaj.org.uy
> *Παρέχει επιμόρφωση των δασκάλων και υλικό για την τυπική εκπαίδευση.*

Southern Poverty Law Centre
400 Washington Avenue
Montgomery, Alabama 36104
USA
Tel: +1 334 956 8200
Fax: +1 334-956 8488
Web site: http://www.splcenter.org
> *Παρέχει διαδικτυακά εκπαιδευτικό υλικό για δασκάλους, γονείς και μαθητές για την καταπολέμηση του μίσους, των διακρίσεων και της μη ανεκτικότητας.*

Street Law, Inc.
1600 K Street NW., Suite 602
Washington, DC 20006
USA
Tel: +1 202 293 0088
Fax: +1 202 293 0089
E-mail: clearinghouse@streetlaw.org
Web site: http://www.streetlaw.org
> *Παρέχει προγράμματα σπουδών και επιμόρφωση για τους καθηγητές και μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για χρήση στην εκπαίδευση της κοινότητας σχετικά με το νόμο, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και την επίλυση διαφορών και συγκρούσεων.*

Ευρώπη

Center for Citizenship Education/Centrum Edukacji Obywatelskiej
Ul. Willowa 9/3
00-790 Warszawa, POLAND
Tel/Fax: +48 22 646 2025
E-mail: ceo@ceo.org.pl
Web site: http://www.ceo.org.pl
> *Παρέχει προγράμματα σπουδών και επιμόρφωση για μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθηγητές και διοικητικό προσωπικό.*

Centre for Citizenship Studies in Education School of Education
University of Leicester
21 University Road
Leicester, LE1 7RF
UNITED KINGDOM
Tel: +44 116 252 3681

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 183

Fax: +44 116 252 3653
E-mail: ccse@le.ac.uk
Web site: http://www.le.ac.uk/education/centres/citizenship

> *Λειτουργεί σε συνεργασία με σχολεία για την προώθηση της έρευνας και της εκπαίδευσης για την ιδιότητα του πολίτη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη διδασκαλία της δημοκρατίας στα σχολεία. Διεξάγει πρόγραμμα εκμάθησης από απόσταση για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων.*

Centre for Global Education
York St. John College
Lord Mayor's Walk
York YO31 7EX
UNITED KINGDOM
Tel: +44 1904 716839/716825
Fax: +44 1904 612512
E-mail: global.ed@dial.pipex.com
Web site: http://www.yorksj.ac.uk
(αναζητήστε στο: "About us" ? "Centres")

> *Παρέχει υλικό και επιμόρφωση, συμπεριλαμβανομένου κι ετήσιου θερινού σχολείου. Εκδίδει το: The Human Rights Education Newsletter.*

Citizenship Foundation
Ferroners House
Shaftesbury Place, Aldersgate Street
London EC2Y 8AA
UNITED KINGDOM
Tel: +44 020 7367 0500
Fax: +44 020 7367 0501
E-mail: info@citfou.org.uk
Web site: http://www.citfou.org.uk/

> *Παρέχει υλικό, ανάπτυξη προγράμματος σπουδών και επιμόρφωση εκπαιδευτικών στο Ηνωμένο Βασίλειο, Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.*

Council of Europe
(Συμβούλιο της Ευρώπης)
67075 Strasbourg Cedex, FRANCE
Tel: +33 388 412 033
Fax: +33 388 412 745
E-mail: infopoint@coe.int
Web site: http://www.coe.int

> *Εκδίδει εκτενές υλικό και βοηθήματα για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα γαλλικά και αγγλικά, ειδικά σε σχέση με την ανεκτικότητα και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.*

North-South Centre – European Centre for Global Interdependence and Solidarity
Avenida da Libertade 229/4o
1250-142 Lisbon
PORTUGAL
Tel: +351 21 358 40 58
Fax: +351 21 352 49 66/ 21 358 40 37
E-mail: nscinfo@coe.int
Web site: http://www.nscentre.org

> *Επεξεργάζεται εκπαιδευτικό υλικό και εκδίδει μηνιαίο ενημερωτικό περιοδικό.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 [illegible] Page 184

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 185

Παράρτημα 5

Άλλα επιλεγμένα σχολικά βοηθήματα *

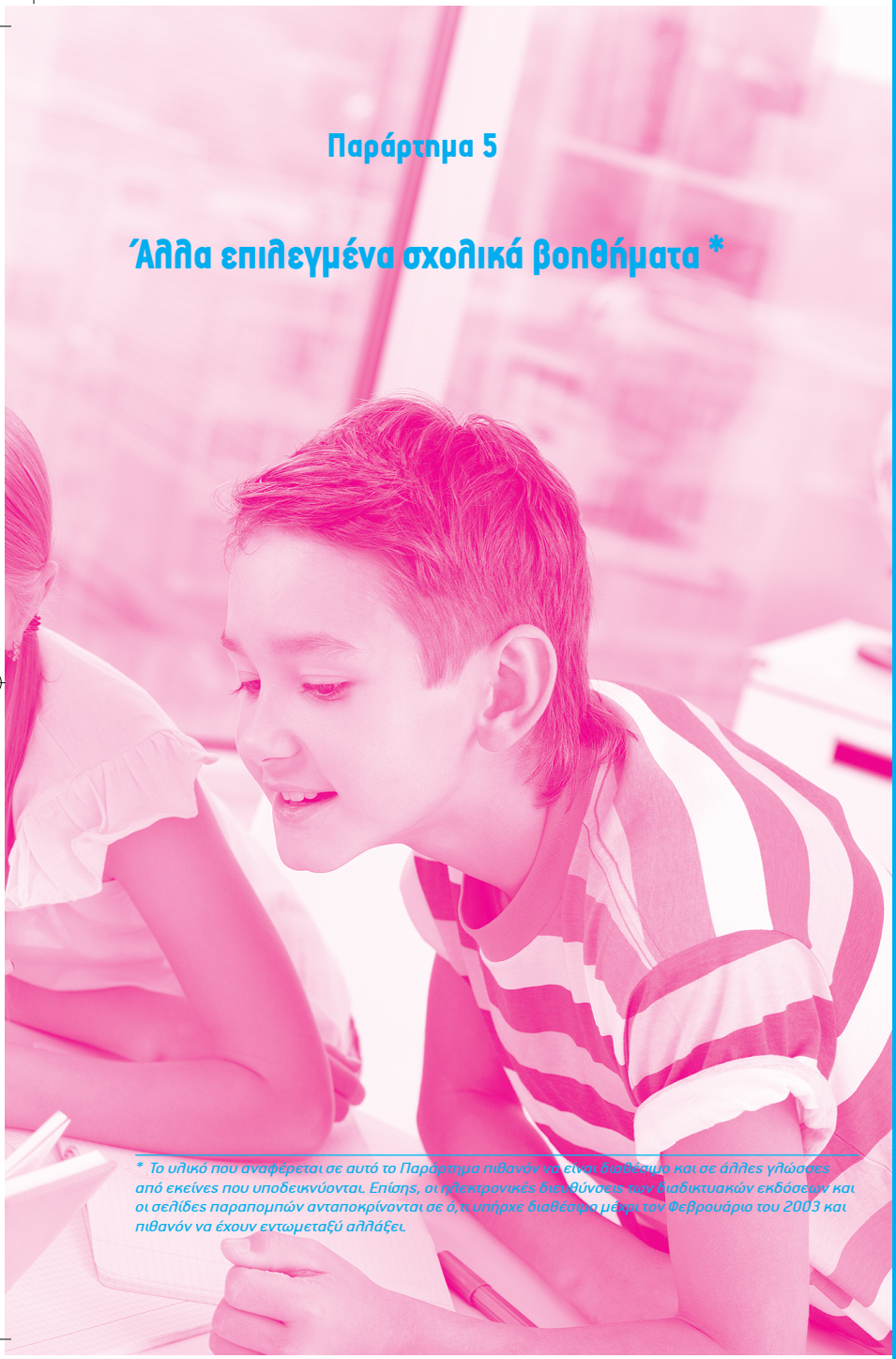

** Το υλικό που αναφέρεται σε αυτό το Παράρτημα πιθανόν να είναι διαθέσιμο και σε άλλες γλώσσες από εκείνες που υποδεικνύονται. Επίσης, οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των διαδικτυακών εκδόσεων και οι σελίδες παραπομπών ανταποκρίνονται σε ό,τι υπήρχε διαθέσιμο μέχρι τον Φεβρουάριο του 2003 και πιθανόν να έχουν εντωμεταξύ αλλάξει.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 186

Βοηθήματα των Ηνωμένων Εθνών

All human beings ... Manual for human rights education (Εκπαιδευτικός Τομέας UNESCO, 1998)

Γλώσσες: Αλβανικά, Αραβικά, Αγγλικά, Γαλλικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αραβικά, Αγγλικά, Γαλλικά): διαθέσιμη με πληρωμή αντιτίμου στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://upo.unesco.org/booksonline.asp

> *Ένας εικονογραφημένος πρακτικός οδηγός που βοηθά τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης να κατανοήσουν τα οικουμενικά στοιχεία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Έχει ως στόχο την προώθηση της κοινής φιλοδοξίας για κοινωνική πρόοδο και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης σ' ένα περιβάλλον περισσότερης ελευθερίας, όπως διαγράφεται από την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ο οδηγός δεν επιδιώκει να είναι απόλυτα αναλυτικός, αλλά μάλλον προτείνει τρόπους και υλικό τα οποία τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι μαθητές μπορούν να τα αναπτύξουν και να τα προσαρμόσουν στο δικό τους πολιτιστικό περιβάλλον.*

Education for Development: A Teacher's Resource for Global Learning* της Susan Fountain *(UNICEF, Τομέας Εκπαίδευσης για την Ανάπτυξη, 1995)

Γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς: http://www. unicef.org/pubsgen/edudevelop/ index.html

> *Έχει ως στόχο να βοηθήσει τους νέους ανθρώπους να κάνουν τη σύνδεση ανάμεσα στα πα-γκόσμια θέματα και τα τοπικά ζητήματα και να τους καθοδηγήσει στο πώς μπορούν να εφαρμόσουν όσα μαθαίνουν στη δική τους ζωή και αυτήν της κοινότητας στην οποία ζουν. Επίσης παρέχει στους εκπαιδευτικούς όλων των θεμάτων και όλων των επιπέδων πρακτικές δραστηριότητες για τη σχολική αίθουσα, τις οποίες μπορούν να ενσωματώσουν στον υπάρχον πρόγραμμα σπουδών.*

Human Rights: Questions and Answers* της Leah Levin *(Εκπαιδευτικός Τομέας, UNESCO, 1996) (Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήματα και Απαντήσεις)

Γλώσσες: Αλβανικά, Αραβικά, Αρμενικά, Μπελαρούς (Λευκορωσία), Δανέζικα, Αγγλικά, Φινλανδικά, Γαλλικά, Γερμανικά, Ελληνικά, Ινδονησιακά, Ιαπωνικά, Πορτογαλικά, Σουηδικά, Σλοβάκικα, Ισπανικά, Ρώσικα.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά): διαθέσιμη με πληρωμή αντιτίμου στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http:// upo.unesco.org/booksonline.asp

> *Παρέχει βασικές πληροφορίες σχετικά με τα εργαλεία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, διαδικασίες για την υλοποίησή τους και δραστηριότητες διεθνών οργανισμών για την προώθηση και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Στο πρώτο μέρος περιγράφεται το αντικείμενο και το νόημα του διεθνούς δικαίου ανθρώπινων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα η αξιοποίηση προστατευτικών διαδικασιών και η σπουδαιότητα της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο δεύτερο μέρος γίνεται επεξήγηση του νοήματος καθενός από τα τριάντα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων.*

It's Only Right! – A Practical Guide to Learning About the Convention on the Rights of the Child* της Susan Fountain *(Τομέας Εκπαίδευσης για την Ανάπτυξη, UNICEF, 1993)

Γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www.unicef.org/teachers/protection/only_right.htm

> *Προς χάριν τόσο της ατομικής όσο και της πα-γκόσμιας ανάπτυξης, τα παιδιά σε όλο τον κόσμο είναι ανάγκη να κατανοήσουν την έννοια των δικαιωμάτων, να γνωρίζουν αυτά που δικαιούνται, να συναισθάνονται και να κατανοούν εκείνους που έχουν στερηθεί αυτά τα δικαιώματα και να ενδυναμωθούν ώστε να δράσουν υπέρ των δικών τους δικαιωμάτων, αλλά και των άλλων. Ένας τρόπος να ξεκινήσει κάποιος να μαθαίνει τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι μέσω αυτού του Οδηγού.*

Primary School Kit on the United Nations / Intermediate School Kit on the United Nations / Secondary School Kit on the United Nations (United Nations, 1995)

(Πακέτο Σχολικών Εργαλείων για Πρωτοβάθμια, Μέση και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση)

Γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά, Ταϊλανδέζικα.

Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http:// www.un.org/cyberschoolbus/bookstor/kits/english

Διαδικτυακή έκδοση (Γαλλικά): http:// www0.un.org/cyberschoolbus/bookstor/kits/french

Διαδικτυακή έκδοση (Ισπανικά): http://www. un.org/cyberschoolbus/bookstor/kits/spanish

> *Αυτά τα πακέτα εργαλείων τα οποία εκδόθηκαν για την πεντηκοστή επέτειο των Ηνωμένων Εθνών, παρέχουν στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς κάθε κατηγορίας μαθημάτων έναν τρόπο εξερεύνησης των παγκόσμιων θεμάτων, συνδέοντας τις ζωές τους με τον τεράστιο, παρ' όλα αυτά συνδεδεμένο κόσμο γύρω τους. Πρόκειται για πολύτιμα εργαλεία εμπλουτισμού του προγράμματος σπουδών, τα οποία καλύπτουν θέματα από τη μόλυνση του περιβάλλοντος έως τη διατήρηση της ειρήνης, από την απο-αποικιοποίηση μέχρι την ανάπτυξη. Οι εκπαιδευτικοί των φυσικών και μαθηματικών επιστημών, αλλά και εκείνοι της ιστορίας και των κοινωνικών επιστημών θα μπορέσουν να βρουν θεματικές ενότητες οι οποίες εύκολα μπορούν να ενταχθούν στο δικό τους πρόγραμμα σπουδών. Κάθε θεματική ενότητα περιλαμβάνει το κυρίως κείμενο επισκόπησης ενός θέματος, ένα αρχείο γεγονότων των Ηνωμένων Εθνών το οποίο παρουσιάζει συγκεκριμένα παραδείγματα της παρέμβασης των Ηνωμένων Εθνών και δραστηριότητες που ενθαρρύνουν κριτική και δημιουργική σκέψη, συμμετοχή και στοχασμό στις συμπεριφορές και τη νοοτροπία του ιδίου του ατόμου. Εκτός από πηγή πληροφόρησης, οι θεματικές ενότητες επιπλέον επιδεικνύουν με ποιο τρόπο ένας διεθνής οργανισμός μπορεί να βελτιώσει τη ζωή των πολιτών σε όλες τις χώρες.*

Tolerance: the threshold of peace* της Betty A. Reardon *(Εκπαιδευτικός Τομέας, UNESCO, 1997) (Ανεκτικότητα: το κατώφλι της ειρήνης)

Γλώσσες: Αλβανικά, Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά.

Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www.unesco.org/education/pdf/34_57.pdf

Διαδικτυακή έκδοση (Γαλλικά): http://www.unesco.org/education/pdf/34_57_f.pdf

Διαδικτυακή έκδοση (Ισπανικά): http://www.unesco.org/education/pdf/34_57_s.pdf

> *Η έκδοση αυτή αποτελείται από 3 ενότητες:*
>
> *- Ενότητα βοηθημάτων επιμόρφωσης του δασκάλου*
>
> *- Ενότητα βοηθημάτων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης*
>
> *- Ενότητα βοηθημάτων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης*
>
> *Πώς μπορεί η ανεκτικότητα να αποτελέσει τη λέξη-κλειδί στην εκπαιδευτική διαδικασία; Πώς μπορούν να βοηθηθούν οι εκπαιδευτικοί ώστε να εντοπίζουν προβλήματα σχετικά με τη μη ανεκτικότητα αμέσως μόλις συμβαίνουν και να μορφοποιήσουν στόχους προσαρμοσμένους στην κοινότητα και τους μαθητές τους; Πώς μπορούν οι μαθητές να διδαχθούν την αποδοχή της ανθρώπινης πολυμορφίας, να διαχειρίζονται τις συγκρούσεις και να λειτουργούν υπεύθυνα; Οι τρεις ενότητες αυτού του βιβλίου, αντίστοιχα στοχεύοντας σε δασκάλους/εκπαιδευτικούς, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επιχειρούν να απαντήσουν σε αυτά τα ερωτήματα μέσω επιλεγμένου υλικού μελέτης. Η ανεκτικότητα τοποθετείται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την ειρήνη, τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία, μέσω πολλών παραδειγματικών δραστηριοτήτων και θεμάτων μελέτης και στοχασμού. Τα βιβλία απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς, καθώς και σε επιμορφωτές εκπαιδευτικών, ενεργούς πολίτες της κοινότητας, γονείς και κοινωνικούς λειτουργούς – εν συντομία, σε όλους εκείνους των οποίων η η εκπαιδευτική αποστολή μπορεί να συνεισφέρει στο άνοιγμα της πόρτας προς την ειρήνη.*

UN Cyberschoolbus (ιστοσελίδα)

Διεύθυνση: http://www.un.org/cyberschoolbus

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 PM Page 188

Γλώσσες: Αραβικά, Κινέζικα, Αγγλικά, Γαλλικά, Ρώσικα, Ισπανικά

> *Το Cyberschoolbus των Ηνωμένων Εθνών (Σ.τ.Μ.: σε ελεύθερη απόδοση: Σχολικό Κυβερνο-λεωφορείο) δημιουργήθηκε το 1996 ως η διαδικτυακή εκπαιδευτική συνισταμένη του Παγκόσμιου Εκπαιδευτικού και Μαθησιακού Προγράμματος, του οποίου αποστολή είναι να προάγει την εκπαίδευση σχετικά με διεθνή ζητήματα και τα Ηνωμένα Έθνη. Το Παγκόσμιο Εκπαιδευτικό και Μαθησιακό Πρόγραμμα παράγει διδακτικό υλικό και δραστηριότητες σχεδιασμένες για μαθητές και δασκάλους της πρωτοβάθμιας, μέσης και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα αυτό έχει ως στόχο να παρέχει τόσο διαδικτυακά, όσο και έντυπα, εκπαιδευτικά βοηθήματα σε μία αυξανόμενα παγκοσμιοποιημένη κοινότητα.*

UNICEF Teachers Talking about Learning (ιστοσελίδα)

Διεύθυνση: http://www.unicef.org/teachers
Γλώσσα: Αγγλικά

> *Η ιστοσελίδα Teachers Talking about Learning (Οι εκπαιδευτικοί μιλούν για τη μαθησιακή διαδικασία) έχει σχεδιαστεί για να υποστηρίξει την επαγγελματική ανάπτυξη των δασκάλων και των εκπαιδευτών και να τους βοηθήσει με πρακτικές συμβουλές σχετικά με βοηθήματα, σχολικές δραστηριότητες και άλλες πληροφορίες για την ανάπτυξη ενός μαθησιακού περιβάλλοντος φιλικού προς το παιδί. Η ιστοσελίδα είναι δομημένη γύρω από τρία βασικά τμήματα:*
- Εξερεύνηση ιδεών μέσω ανάγνωσης και στοχασμού
- Συζήτηση θεμάτων με άλλους συναδέλφους και
- Ενεργοποίηση μέσω της πραγματοποίησης δραστηριοτήτων.

UNICEF Voices of Youth (ιστοσελίδα) (Φωνές της Νεολαίας)

Διεύθυνση: http://www.unicef.org/voy
Γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά

> *Αυτή η ιστοσελίδα προσκαλεί νέους (διαδικτυακούς) επισκέπτες να συζητήσουν τρόπους με τους οποίους ο κόσμος μπορεί να γίνει ένας τόπος όπου τα δικαιώματα κάθε παιδιού προστατεύονται, δηλαδή το δικαίωμα να ζει ένα παιδί ειρηνικά, να έχει αξιοπρεπή στέγη, να είναι υγιές και να τρέφεται σωστά, να έχει καθαρό νερό, να έχει χρόνο για παιχνίδι, να πηγαίνει σχολείο και να είναι προστατευμένο από τη βία, την κακομεταχείριση και την εκμετάλλευση. Παρέχει την ευκαιρία στοχασμού και προβολής απόψεων πάνω σε τρέχοντα παγκόσμια ζητήματα, μια σειρά από διαδραστικά πα-γκόσμια μαθησιακά προγράμματα και ένα φόρουμ για δασκάλους, εκπαιδευτές και σχεδιαστές εκπαιδευτικών προγραμμάτων.*

Άλλα βοηθήματα

Carpeta Latinoamericana de Materiales Didacticos para Educacion en Derechos Humanos (Instituto Interamericano de Derechos Humanos/ Centro de Recursos Educativos – Amnistía Internacional, 1995)

Γλώσσα: Ισπανικά
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς: http://www.iidh.ed.cr/publicaciones/listadoPubs.asp

> *Ο γενικός στόχος των τριών παιδαγωγικών ενοτήτων (ελευθερία, ισότητα, αλληλεγγύη και συμμετοχή) είναι να προσφέρουν υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς και να προτείνουν μια μεθοδολογία για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, έτσι ώστε να ενδυναμωθεί η μαθησιακή διαδικασία μέσω πρακτικών δραστηριοτήτων τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των μαθητών.*

***Educating for Human Dignity – Learning about Rights and Responsibilities* της Betty A. Reardon (University of Pennsylvania Press, 1995)**

Γλώσσα: Αγγλικά
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς: http://www.upenn.edu/pennpress/book/1559.html

> *Το βιβλίο αυτό είναι γραμμένο τόσο για τους δασκάλους όσο και για τους εκπαιδευτές δασκάλων. Είναι ένα βοήθημα που προσφέρει καθοδήγηση αλλά και υποστηρικτικό υλικό για την εκπαίδευση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, από το νηπιαγωγείο μέχρι και το γυ-*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 189

μνάσιο. Ανοίγει δυνατότητες για μια ολιστική προσέγγιση της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με ευθεία αντιμετώπιση των αξιακών ζητημάτων που εγείρουν τα προβλήματα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα σ' ένα περιβάλλον πα-γκόσμιων αλληλοσυσχετισμών. Η προσέγγιση της εννοιολογικής ανάπτυξης που χρησιμοποιείται σε όλο το βιβλίο το κάνει κατάλληλο για χρήση ως πλήρες πρόγραμμα σπουδών για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι βαθμιδωτές συζητήσεις και τα υποδείγματα σχεδίων μαθημάτων μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε ως μεμονωμένα μαθήματα είτε για τον εμπλουτισμό των ήδη εν εξελίξει προγραμμάτων.

First Steps – A Manual for Starting Human Rights Education (Amnesty International) (Διεθνής Αμνηστία, 1996)

Γλώσσες: Αλβανικά, Αραβικά, Ολλανδικά, Αγγλικά, Ουγγρικά, Πολωνικά, Πορτογαλικά, Ρώσικα, Σλοβάκικα, Σλοβένικα, Ουκρανικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά και άλλες γλώσσες): http://web.amnesty.org/web/web.nsf/pages/hre_first

> *Το εγχειρίδιο αυτό προορίζεται για εκπαιδευτικούς και όσους εργάζονται με νέους ανθρώπους και επιθυμούν να εντάξουν τα ανθρώπινα δικαιώματα στην εκπαιδευτική τους πρακτική. Έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να αποτελεί βασική εισήγηση, με δραστηριότητες εξειδικευμένες ηλικιακά για μικρότερα και μεγαλύτερα παιδιά. Περιέχει επίσης συμβουλές ως προς τη μεθοδολογία και βοήθεια για όσους θέλουν να προωθήσουν περαιτέρω το θέμα αυτό. Δίνεται περισσότερη έμφαση στην πρακτική παρά στη θεωρητική προσέγγιση. Πρόθεση είναι οι εκπαιδευτικοί να λάβουν αυτό το υλικό και να το προσαρμόσουν στο ευρύτερο πλαίσιο και τις συνθήκες που τους αφορούν.*

Μία προσαρμοσμένη έκδοση αυτού του εγχειριδίου για την Αφρική, έχει τίτλο: *Sinilko: Towards a Human Rights Culture in Africa* (Διεθνής Αμνηστία, 1998), διαθέσιμο στα Αγγλικά, Γαλλικά και Σουαχίλι.
Διαδικτυακή έκδοση: http://web.amnesty.org/web/web.nsf/pages/hre_res

Human Rights for All* των Edward L. O'Brien, Eleanor Greene και David McQuoid Mason *(National Institute for Citizen Education in the Law, 1996)

Γλώσσες: Αγγλικά, Ουγγρικά, Ρουμανικά, Ρώσικα, Ισπανικά.
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς: http://www.streetlaw.org/pubs.html

> *Το βιβλίο αυτό προορίζεται για χρήση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί και από ενήλικες οι οποίοι ενδιαφέρονται να μάθουν τα βασικά σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, ως μέρος ενός μαθήματος (εκπαιδευτικό σεμινάριο) ή απλά μέσω άτυπης εκπαίδευσης ή ανάγνωσης. Το κείμενο του βιβλίου δεν αναφέρεται ονομαστικά σε κάποια συγκεκριμένη χώρα, καθώς οι συγγραφείς πιστεύουν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι οικουμενικά και αφορούν τη ζωή όλων σε κάθε χώρα. Παρ' όλα αυτά, όσοι είναι εξοικειωμένοι με τα θέματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων θα αντιληφθούν ότι πολλά από τα «σενάρια» που αναφέρονται στο βιβλίο, απορρέουν από γεγονότα που συνέβησαν σε διάφορα μέρη του κόσμου.*

Human Rights Here and Now: Celebrating the Universal Declaration of Human Rights edited της Nancy Flowers (Human Rights Resource Center, University of Minnesota, 1998)

Γλώσσες: Αγγλικά, Ισπανικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www1.umn.edu/humanrts/edumat/hreduseries/hereandnow/Default.htm

> *Το βιβλίο αυτό προορίζεται για χρήση τόσο από κοινοτικές ομάδες όσο και από δασκάλους της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και αποτελεί ένα «πακέτο εκκίνησης» της εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, με πληροφορίες ιστορικού πλαισίου σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, βασικές αρχές και ζητήματα. Περιλαμβάνει δραστηριότητες για ένα ευρύ φάσμα ηλικιακών ομάδων, από το νηπιαγωγείο μέχρι ομάδες ενηλίκων, καθώς και τα θεμελιώδη κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 190

Our World, Our Rights – Teaching about Rights and Responsibilities in Primary School*, σε επιμέλεια της Margot Brown *(Amnesty International United Kingdom, 1996)

Γλώσσες: Αγγλικά, Μογγολικά.
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς: http://www.amnesty.org.uk/action/tan/resources.shtml#our

> *Το βιβλίο αυτό είναι σχεδιασμένο για να εισάγει παιδιά ηλικιών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Προσφέρει στα παιδιά έναν απλό τρόπο κατανόησης των δικαιωμάτων που αποτυπώνονται στην Διακήρυξη και πώς αυτά εκφράζονται στη δική τους ζωή. Επίσης βοηθά τα παιδιά να αναγνωρίσουν τι ακριβώς είναι ένα δικαίωμα – και τις ευθύνες που το συνοδεύουν, καθώς και ποιες δράσεις θα μπορούσαν να ακολουθήσουν για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους και αυτά των άλλων.*

Popular Education for Human Rights* του Richard Pierre Claude *(Human Rights Education Associates, 2000)

Γλώσσες: Αγγλικά, Κινέζικα, Ινδονησιακά, Ισπανικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www.hrea.org/pubs/Popular_Education
Τίτλος παλαιότερης έκδοσης: *The Bells of Freedom*, στα Αμχαρικά (Σ.τ.Μ.: γλώσσα που μιλιέται στην Αιθιοπία), Αγγλικά, Γαλλικά
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www1. umn.edu/humanrts/education/belfry.pdf
Διαδικτυακή έκδοση (Γαλλικά): http://www.hrea.org/erc/Library/Bells_of_Freedom/index_fr.html

> *Το βιβλίο αυτό αποτελεί έναν οδηγό εκπαιδευτών για ακτιβιστές των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Σκοπίμως δεν έχει πνευματικά δικαιώματα (copyright), σε ένδειξη αλληλεγγύης με όσους ασχολούνται με τη λαϊκή εκπαίδευση και την οργάνωση κοινοτήτων. Οποιαδήποτε μη κυβερνητική οργάνωση ή εκπαιδευτικός μπορεί να το αντιγράψει και να το προσαρμόσει στις τοπικές συνθήκες και κουλτούρα, απλά κάνοντας μνεία του συγγραφέα και της πηγής προέλευσης. Σχεδιασμένο για άτυπη εκπαίδευση, το εγχειρίδιο δίνει στους εκπαιδευτικούς εναλλακτικές επιλογές, κατάλληλες για συμμετέχοντες με ελάχιστη ικανότητα ανάγνωσης και γραφής. Δίνεται έμφαση στα προβλήματα των περιθωριοποιημένων ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των φτωχών αγροτικών ομάδων, γυναικών και παιδιών. Οι συμμετοχικές ασκήσεις μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν στην τυπική εκπαίδευση.*

Stand up NOW for Human Rights! (video και υποστηρικτικό πακέτο), (Συμβούλιο της Ευρώπης, 1997)

Γλώσσες: Αγγλικά και διάφορες άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες)

> *Το video αυτό έχει στόχο την καλλιέργεια της επίγνωσης των ανθρώπινων δικαιωμάτων μεταξύ των νέων ανθρώπων, κυρίως στις ηλικιακές ομάδες μεταξύ 13 και 18 ετών, εξηγώντας την ιστορική διαδρομή και εξέλιξη των ανθρώπινων δικαιωμάτων και υποδεικνύοντας με ποιούς τρόπους μπορούν οι νέοι άνθρωποι να συμμετέχουν σε δραστηριότητες για την προστασία και προώθηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, σε όλη την Ευρώπη. Το video συνοδεύεται από υποστηρικτικό πακέτο, στο οποίο επεξηγείται πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί το οπτικό υλικό για εκπαιδευτικούς σκοπούς.*

The European Convention on Human Rights: Starting Points for Teachers (Council of Europe, 2000)

Γλώσσες: Αγγλικά, Γαλλικά, Γερμανικά.
Διαδικτυακή έκδοση (Αγγλικά): http://www.coe.int/portalT.asp
Διαδικτυακή έκδοση (Γαλλικά): http://www.coe.int/portailT.asp (πηγαίνετε στις: Γενικές πληροφορίες – General Information -> Information Material -> Human Rights Fact Sheet)

> *Αυτό το εκπαιδευτικό σετ εργαλείων αποτελείται από 2 σειρές εκπαιδευτικού υλικού: μία που αφορά την ανάπτυξη κι επεξήγηση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 191

των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών Ελευθεριών (European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) και η δεύτερη που αφορά το περιεχόμενο της Σύμβασης. Αυτό το τελευταίο μέρος αποτελείται από φύλλα παρουσίασης δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να διοργανωθούν μέσα στη σχολική αίθουσα, με θεματική κατεύθυνση προς διάφορα ζητήματα, όπως το περιεχόμενο και το νόημα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα εθνικά συστήματα προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα ανθρώπινα δικαιώματα στο σχολείο κ.λπ. Οι δάσκαλοι θα βρουν ένα κατάλογο δραστηριοτήτων και μελετών που μπορούν να διεξαχθούν με τους μαθητές: έρευνα στο internet, συνεντεύξεις, ταινίες που μπορούν να δουν σχετικές με τα θέματα των ανθρώπινων δικαιωμάτων, κλπ.

Stand up for your rights – A book about human rights written, illustrated and edited by young people of the world (Peace Child International, 1998) **(Υπερασπίσου τα δικαιώματά σου – ένα βιβλίο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, γραμμένο, εικονογραφημένο και επιμελημένο από νέους ανθρώπους του κόσμου)**

Γλώσσα: Αγγλική
Διαδικτυακή σελίδα αναφοράς:
http://www.peacechild.org/acatalog

> *Το βιβλίο αυτό είναι μια «αφήγηση» γραμμένη από παιδιά και νέους ανθρώπους, σχετικά με την Οικουμενική Διακήρυξη Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ιστορίες, ποιήματα, προσωπικές μνήμες και εικονογράφηση βοηθούν στο ζωντάνεμα κάθε άρθρου της Διακήρυξης. Υπάρχουν επίσης λεπτομέρειες για οργανισμούς στους οποίους μπορεί κάποιος να ενταχθεί ή να συμμετέχει και τι μπορεί να κάνει για να γίνει ο κόσμος ένα καλύτερο μέρος. Επίσης υπάρχει διαθέσιμος κι ένας οδηγός για τους δασκάλους.*

abc_161_192cyanmag_Layout 1 06/02/2014 9:04 πμ Page 192

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «ΑΒΓ: ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ» ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2013 ΣΕ 2.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΣΕ ΧΑΡΤΙ 100 ΓΡ. ΓΡΑΦΗΣ, ΣΤΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΕΠΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ.